

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Vriend of vijand: Een onderzoek naar de manier waarop journalisten medisch experts bevragen in talkshows ten tijde van de coronacrisis

Harreman, Elodie

Citation

Harreman, E. (2022). *Vriend of vijand: Een onderzoek naar de manier waarop journalisten medisch experts bevragen in talkshows ten tijde van de coronacrisis*.

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [License to inclusion and publication of a Bachelor or Master thesis in the Leiden University Student Repository](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3466437>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Vriend of vijand

*Een onderzoek naar de manier waarop journalisten
medisch experts bevragen in talkshows ten tijde van de coronacrisis*

Elodie Harreman

S2300877

Begeleider: Dr. A.R.J. Pleijter

Tweede lezer: Prof.dr. J.C. de Jong

Universiteit Leiden

MA Media Studies

Journalistiek en Nieuwe Media

Masterscriptie

Aantal woorden: 29.166

(inclusief bronvermeldingen en citaten)

Datum: 1 juli 2022

**Universiteit
Leiden**

‘Ik geloof dat de wereld van nu
behoefte heeft aan goede gesprekken.

Aan gesprekken waarin we samen wijzer willen worden
in plaats van de ander te overtuigen van ons eigen gelijk.
Gesprekken waarin we de tijd nemen voor nieuwe perspectieven en inzichten.

Ik denk dat een goed gesprek begint bij een goede vraag.’

Elke Wiss in Socrates op Sneakers. Filosofische gids voor het stellen van goede vragen

Voorwoord

De gedachte dat de coronacrisis een gebed zonder einde leek te worden, was ook voor mij niet onbekend. Toch besloot ik me er nog een aantal maanden extra in te verdiepen, namelijk: met deze scriptie. Waarom? Simpelweg omdat de coronacrisis ons naast veel ellende ook een schat aan onderzoeksmateriaal heeft gegeven. Want het ging er dikwijls pittig aan toe op de televisie, in de krant en op sociale media. Het coronavirus legde onderhuidse sociale spanningen bloot, en het was aan de journalistiek om dit alles zo neutraal mogelijk aan het licht te brengen. Een taak waarvan hopelijk steeds meer mensen na het lezen van mijn scriptie zullen zeggen dat deze onmogelijk is, helemaal ten tijde van een crisis. Toch bracht dat inzicht ophef teweeg, niet in de minste plaats geuit in fysiek geweld. En dat doet wat met een student journalistiek die aan het begin van haar journalistieke loopbaan staat. Want hoe geef je je werk vorm als je niet neutraal kunt zijn, maar dit klaarblijkelijk wel van je verwacht wordt? Deze scriptie hoopt naast een mooie afronding van de masterstudie Journalistiek en Nieuwe Media het gesprek te openen tot dit soort vragen. Naïeve hoop misschien, maar wat mij betreft meer dan de moeite waard. Zelfs zodanig de moeite waard, dat ik met alle liefde mijn ‘coronamoehheid’ met alle liefde nog een paar maanden langer op de proef stelde.

Het journalistieke gebruik van expertbronnen is een onderwerp waarin ik sinds het schrijven van een eerder literatuuronderzoek daarnaast al langer in geïnteresseerd ben. Vooral in talkshows bleek deze journalistieke praktijk opvallend te zijn. Want hoewel een neutrale interviewer wat mij betreft niet bestaat, leken sommige wel erg veel invloed uit te oefenen op het antwoord van de bevroegde; een vermoeden dat ik graag wetenschappelijk wilde onderzoeken in de hoop bewustzijn te creëren, zowel bij het publiek als de producent van het nieuws.

Bij het schrijven van deze scriptie was de nodige hulp meer dan eens van enorme waarde. Ik wil daarom graag mijn scriptiebegeleider Alexander Pleijter bedanken, die al mijn vragen telkens snel beantwoordde. Ook mijn tweede lezer, Jaap de Jong, heeft mij geholpen met treffende feedback op de eerste versie. Daarnaast dank ik mijn moeder, Jacqueline, voor het elke keer weer aanhoren van mijn twijfels en het meelesen van de eindversie van mijn scriptie. Tot slot dank ik mijn vriend, Juriaan, die mij elk moment van de dag een luisterend oor bood om mijn gedachten op een rijtje te krijgen.

Tot slot hoop ik dat mijn scriptie diegenen bereikt die geïnteresseerd zijn in de journalistiek, en met name in de manier waarop journalisten met hun bronnen omgaan. Mensen die misschien net als ik ook wel coronamoe zijn, maar deze periode willen gebruiken om van te leren. Om zich bewust te worden van de houding van journalisten, die simpelweg niet neutraal kan zijn, maar wat nog geen reden vormt om het vertrouwen te verliezen. Mensen die het gesprek willen openen, en daarbij kritisch én nieuwsgierig blijven. Juist als het gaat over dingen die onrust en ophef veroorzaken. Want juist door te luisteren, kan je zoveel zeggen.

Elodie Harreman
Rotterdam, 1 juli 2022

Samenvatting

Journalisten oefenen een grote invloed uit op de manier waarop het publiek de sociale werkelijkheid interpreteert en hiernaar handelt. Helemaal ten tijde van crisissituaties, zoals tijdens de uitbraak van een virus, is het daarom belangrijk dat journalisten het publiek van relevante en accurate informatie voorzien. Journalisten maken hierbij graag gebruik van expertbronnen, omdat experts in het huidige medialandschap een inherente betrouwbaarheid en geloofwaardigheid krijgen toebedeeld. Echter, uit eerder onderzoek blijkt dat journalisten niet altijd even nauwkeurig met experts omgaan, waardoor het publiek overdreven of foutief wordt geïnformeerd. Daarnaast worden journalisten er dikwijls van beschuldigd te veel gericht te zijn op conflict, spanning en drama, voornamelijk op televisie en in talkshows. In dit licht is het de vraag op welke manier journalisten medisch experts bevragen in Nederlandse talkshows tijdens de coronacrisis; de vraag die in dit onderzoek centraal stond.

Om een zo nauwkeurig mogelijk beeld van de daadwerkelijke praktijk van journalistiek brongebruik te geven, lag in dit onderzoek de focus op de vragen en reacties van journalisten. Hiermee zou in tegenstelling tot eerder onderzoek ook de invloed van journalisten op de berichtgeving van bronnen meegenomen kunnen worden. Het nieuwsinterview was het genre dat voor dit onderzoek het meest geschikt werd geacht. Echter, antwoord op de vraag hoe journalisten specifiek medisch experts in Nederlandse talkshows bevragen, bleek niet in bestaande theorieën van dit genre gevonden te kunnen worden. Zo richtte eerder onderzoek naar nieuwsinterviews zich voornamelijk op de Anglo-Amerikaanse context, politici als geïnterviewden en persconferenties als contextuele setting. Daarnaast ontbrak het in de wetenschappelijke literatuur aan een analysemodel waarmee de vragen en reacties van journalisten systematisch in kaart gebracht konden worden.

Uitbreiding van het onderzoeksveld van nieuwsinterviews was voor bovenstaande onderzoeksvraag dus nodig; hetgeen dit onderzoek middels het ontwikkelen van een categorisering en een nieuw analysemodel van mogelijke vragen en reacties van journalisten heeft gedaan. Met dit nieuwe analysemodel is het namelijk niet alleen mogelijk om meer systematisch inzicht te geven in de manier waarop journalisten met (in dit geval specifiek) medisch experts tijdens de coronacrisis omgaan; ook wordt in het nieuwe analysemodel de (indirecte) invloed van journalisten op de antwoorden van de geïnterviewden en dus op de totstandkoming van het nieuws meegenomen. In het nieuwe analysemodel wordt namelijk een onderscheid gemaakt tussen neutralistische en sturende categorieën, waarbij de tweede categorie inzicht geeft in de invloed van de journalist op de geïnterviewde. Hiermee geeft verdere toepassing van het nieuwe analysemodel nauwkeuriger inzicht in de manier waarop berichtgeving tot stand komt en in de manier waarop journalisten met hun bronnen omgaan.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	6
1.1	Toenemend gebruik van expertbronnen	6
1.2	Expertbronnen in crisistijd	7
1.3	Wetenschappelijke hiaten en onderzoeksvraag	8
1.4	Leeswijzer	10
2	Theoretisch kader: journalisten, experts en talkshows	11
2.1	De macht tussen journalisten en bronnen	11
2.2	Het belang van (expert)bronnen	14
2.3	Kritiek op het gebruik van expertbronnen	17
2.4	Eerder onderzoek	20
2.4.1	Kritiek op eerder onderzoek naar (expert)brongebruik in crisissituaties	20
2.4.2	Eerder onderzoek naar de vragen van journalisten	22
2.5	Het nieuwsinterview in talkshows	22
2.5.1	Het nieuwsinterview op televisie	23
2.5.1.1	Kenmerken van het nieuwsinterview	23
2.5.1.2	De balans tussen een neutralistische en vijandige houding	26
2.5.1.3	Uitdagingen voor televisiejournalisten	28
2.5.2	Nieuwsinterviews en talkshows	29
3	Methodologie	32
3.1	Kwalitatieve benadering	32
3.2	Kwalitatieve inhouds- en conversatie-analyse	33
3.2.1	Inhoudsanalyse	33
3.2.2	Conversatie-analyse	35
3.3	Uitvoering onderzoek	36
3.3.1	Corpusselectie	37
3.3.2	Uitvoering analyse	40
4	Resultaten	45
4.1	Contextuele setting nieuwsinterview in talkshows	45
4.2	Nieuw analysemodel	51
4.3	Vragen aan medisch experts	54

4.3.1	Neutralistische vragen	54
4.3.2	Sturende vragen	57
4.4	Reacties op medisch experts	64
4.3.1	Neutralistische reacties	65
4.3.2	Sturende reacties	65
5	Conclusies en discussie	71
5.1	Conclusies	71
5.2	Discussie en vervolgonderzoek	71
	Bibliografie	76
	Bijlage 1: Corpus en analyse	81
	Bijlage 2: Schematische weergave analyse	82

1 Inleiding

‘Nu er zoveel uiteenlopende meningen klinken dat het verwarrend wordt voor de burger, kunnen deskundigen zich beter even niet meer laten zien op televisie’, betoogt Sjuul Paradijs op 12 oktober 2020 in de Volkskrant. Het valt de voormalig hoofdredacteur van De Telegraaf op dat experts ten tijde van de coronacrisis steeds vaker optreden als opiniemakers in plaats van wetenschappelijke deskundigen. Een negatieve ontwikkeling, aldus Paradijs, want het ‘expertleger’ zorgt voor onduidelijke berichtgeving over een belangrijk maatschappelijk onderwerp: ‘Waren de experts aanvankelijk nog van waarde om de crisis vanuit wetenschappelijk oogpunt te duiden, nu lijkt het er meer op dat [...] [zij] meer verwarring zaaien dan helderheid.’

Paradijs is niet de enige die zich kritisch uitlaat over het journalistieke gebruik van experts in de coronacrisis. Zo stelt de journalist Larissa Pans op 14 december 2021 in De Telegraaf dat de talkshow van tegenwoordig meer lijkt op een ‘opgeleid meningencircus’, dat vooral ‘spannende televisie’ oplevert. Pans bekritiseert vooral het zogenaamde ‘talkshowcliché’ dat de mening van elke studiegast even zwaar telt op elk onderwerp: ‘[...] bij het item over het coronabeleid of de omicron-variant [krijgt] niet alleen de uitgenodigde expert het woord, maar mag de hele tafel even meepraten. Of je nu artiest, politicus, medicus of sporter bent.’ Ook Hans Laroës, oud-hoofdredacteur van het NOS Journaal, vindt dat talkshows omwille van de kijkcijfers vandaag de dag meer gericht zijn op spektakel dan op inhoud. Volgens hem is in de zogenaamde ‘talkshowoorlog’ ophef gewenst, ‘en dat lukt meestal wel’, aldus Laroës op 28 januari 2021 in het NRC Handelsblad.

1.1 Toenemend gebruik van expertbronnen

Het gebruik van experts in het nieuws is niet alleen in de media, maar ook in de wetenschap een veelbesproken onderwerp. Uit verschillende onderzoeken blijkt immers dat het gebruik van expertbronnen in de journalistieke praktijk de afgelopen jaren flink is toegenomen. Zo schreven Deense wetenschappers al in 2003 het volgende: ‘It seems impossible today to open a newspaper or to watch a television news program in Denmark - and probably in most Western countries - without seeing evidence that the journalist contacted an expert to obtain a comment’ (Albæk, Christiansen & Togeby, 2003, p.937).

Dat experts steeds vaker in het nieuws als bron worden opgevoerd, is niet zonder reden. Journalisten hebben namelijk een grote invloed op de sociale werkelijkheid, omdat zij onder andere bepalen welke gebeurtenissen in het nieuws verschijnen en op welke manier dit gebeurt (Broersma, Den Herder & Schohaus, p.388; Aguila Sanchez, Llano Guibarra & Pereyra-Zamora, 2021, p.1; Laursen & Leila Trapp, 2021, p.3). Hoewel journalisten zich van hun eigen invloed bewust zijn (Klemm, 2016, p.167), proberen zij het nieuws toch feitelijk en geloofwaardig over te laten komen. Om deze reden hebben zij

behoefte aan bronnen die objectieve en betrouwbare informatie verschaffen. Journalisten lijken hiervoor voornamelijk experts het meest geschikt te achten; vanwege hun wetenschappelijke kennis genieten experts inherente autoriteit en staan zij bovenaan in de zogenaamde ‘geloofwaardigheidshiërarchie’ (Laursen & Leila Trapp, 2019, pp.3-4).

De toename van het gebruik van expertbronnen in de journalistieke praktijk heeft daarnaast een aantal maatschappelijke redenen. Zo is er volgens verschillende onderzoeken in de moderne westerse wereld sprake van een kennismaatschappij. Hierin berust men meer en meer op de expertise van wetenschappers om maatschappelijke problemen op te lossen en de samenleving beter te begrijpen (Albæk et al., 2003, p.938; Laursen & Leila Trapp, 2021, p.5). Het gebruik van expertbronnen neemt hierdoor toe, omdat tegenwoordig meer verschillende soorten wetenschappelijke disciplines aanzien genieten en hiermee het aantal verschillende soorten deskundigen is toegenomen (Albæk et al., 2003, p.939). Het huidige medialandschap kenmerkt zich daarnaast door de nadruk op nieuwswaarden als conflict en spanning, waarbij experts steeds vaker moeten dienen voor onpartijdige duiding en commentaar (Albæk et al., 2003, p.938; Wien, 2013, p.427). Ook neemt het gebruik van expertbronnen toe, omdat journalisten vandaag de dag de nadruk leggen op nieuwe gebeurtenissen. Om te voorkomen dat het nieuws in de 24-uurs nieuwscyclus te veel wordt herhaald, gebruiken journalisten experts om nieuwe invalshoeken te geven (Albæk et al., 2003, pp.938-939; Merkley, 2020, p.532). Tot slot zorgt de alsmaar toenemende concurrentie in het huidige medialandschap voor een toename in het gebruik van expertbronnen. Omdat journalisten tegenwoordig zo veel en zo snel mogelijk nieuws moeten produceren, hebben zij nauwelijks tijd om zelf onderzoek te doen en dienen experts ter ondersteuning van de geloofwaardigheid van journalistieke verhalen (Albæk et al., 2003, p.938; Diekerhof & Bakker, 2012, p.75).

1.2 Expertbronnen in crisistijd

Dat experts belangrijk zijn voor journalisten, wordt nog eens benadrukt in een crisissituatie, zoals wanneer er een nieuw virus is uitgebroken. Tijdens een crisis hebben journalisten als ‘gatekeepers’ namelijk nog meer dan anders de verantwoordelijkheid om het publiek van relevant en accuraat nieuws te voorzien. Aangezien het publiek de informatie en ‘frames’ van journalisten gebruikt om een crisis te interpreteren en hiernaar te handelen, neemt het belang van deze journalistieke taak tijdens een crisis toe (Van der Meer, Verhoeven, Beentjes & Vliegthart, 2017, p.1108; Vasterman & Ruigrok, 2013, pp.438-439; Aguila Sanchez et al., 2021, p.1; Klemm, 2016, p.167). Tegelijkertijd is het vanwege de onzekerheid, verwarring en tijdsdruk die zo’n situatie met zich meebrengt voor journalisten moeilijk om informatie voor hun nieuwsverhalen te verkrijgen en/of te valideren (Van der Meer et al., 2017, p.1108). Om deze taak te blijven vervullen, beroepen journalisten zich tijdens een crisis daarom nog meer dan anders op hun bronnen, waarbij experts voornamelijk tijdens een gezondheids crisis geraadpleegd worden (Vasterman & Ruigrok, 2013, pp.438-439). Zo ook tijdens de uitbraak van het

coronavirus, waarin voornamelijk medisch experts, zoals virologen en epidemiologen een belangrijke informatiebron van informatie in nieuwsmedia vormden (Leidecker-Sandmann, Attar, Schütz & Lemkuhl, 2022, p.2).

Gezien de belangrijke taak van journalisten, is het belangrijk dat zij nauwkeurig gebruikmaken van hun bronnen. Echter, uit eerdere onderzoeken blijkt dat deze journalistieke praktijk door de jaren heen is veranderd, waardoor berichtgeving onduidelijker en onbetrouwbaarder is geworden (Peters, 1995; Albæk et al., 2003; Boyce, 2007; Wien, 2013; Holland, Sweet, Blood & Fogarty, 2014; Merkley, 2020; Laursen & Leila Trapp, 2021). Onderzoekers wijzen hierbij op een afnemend vertrouwen in de journalistiek en in experts (Albæk et al., 2003, p.938; Boyce, 2007, p.890; Gibbons, 2021, p.138; Merkley, 2020, pp.530-531). Tijdens eerdere gezondheids crises bleken journalisten bovendien op een overdreven of verkeerde manier gebruik te maken van expertbronnen (Vasterman & Ruigrok, 2013; Holland et al., 2014), wat in sommige gevallen zelfs tot foutieve berichtgeving leidde (Boyce, 2007). Zo bleek de berichtgeving tijdens de Mexicaanse griep in Nederland eveneens overdreven te zijn (Vasterman & Ruigrok, 2013). In deze situatie bleken nieuwsmedia niet alleen graag gebruik te maken van deskundige bronnen; nog aantrekkelijker waren experts die een alarmerend bericht verkondigden. Nieuwsmedia bleken namelijk de voorkeur te geven aan ‘worst-case scenarios’, omdat deze in het huidige medialandschap een hogere nieuwswaarde hebben (Vasterman & Ruigrok, 2013, p.438). Uit het onderzoek van Vasterman & Ruigrok (2013) bleken alarmerende berichten over de Mexicaanse griep dan ook de boventoon te voeren. Dit, terwijl deze berichten niet overeen kwamen met de daadwerkelijke ontwikkeling van het virus (pp.442-444). Uit onderzoek blijkt immers dat journalisten voornamelijk op radio en televisie (te) veel nadruk leggen op conflict, spanning en drama (Albæk et al., 2003, p.938; Merkley, 2020, p.532; Verhoeven, 2008, p.461; Klemm, 2016, p.167).

1.3 Wetenschappelijke hiaten en onderzoeksvraag

Gezien de belangrijke invloed die zowel journalisten als experts tijdens een gezondheids crisis spelen en gezien de kritiek die hierop te horen is, is het belangrijk dat er meer onderzoek wordt gedaan naar deze journalistieke praktijk. Hoewel eerdere onderzoeken hiervoor als aanleiding dienen, zijn hierop enkele kritiekpunten te geven. Waar uit het onderzoek van Vasterman & Ruigrok (2013) bleek dat nieuwsmedia niet méér verantwoordelijk zijn voor de overdreven berichtgeving over de Mexicaanse griep dan de bronnen die zij raadplegen (p.448), is het de vraag in hoeverre journalisten wel degelijk invloed hebben gehad op de uitingen van de bronnen. Zo zijn het journalisten die onder andere bepalen welke experts geraadpleegd worden en op welke manier zij in het nieuws aan het woord komen (zie ook Broersma et al., 2013, pp.388-389). Met oog op bovengenoemde maatschappelijke en wetenschappelijke kritiek op het journalistieke gebruik van experts lijkt deze verwachting dan ook niet ongegrond. Het is daarom van belang dat verder onderzoek naar de manier waarop journalisten gebruikmaken van experts zich niet alleen richt op de manier waarop er over een nieuwsgebeurtenis

verslag wordt gedaan en aan wie uitingen op het eerste gezicht kunnen worden toegeschreven, maar dat ook de invloed van journalisten op deze al dan niet overdreven of foutieve berichtgeving van de bronnen wordt meegenomen.

Naar aanleiding van bovenstaand methodologisch kritiekpunt op eerder onderzoek naar het journalistieke brongebruik in een crisissituatie ligt in dit onderzoek de focus op de productiekant van het journalistieke discours, namelijk: journalisten. Om de invloed van journalisten op de berichtgeving van een gezondheids crisis zo nauwkeurig mogelijk te onderzoeken, staan hierbij de vragen en reacties van journalisten aan en op medische expertbronnen tijdens de coronacrisis centraal. De coronacrisis is een recente crisissituatie, die begon toen het coronavirus begin 2020 zijn intrede deed. Om de journalistieke praktijk van vragen en reacties op medische expertbronnen zo nauwkeurig mogelijk te analyseren, vormen uitgezonden nieuwsinterviews in de betreffende periode geschikt onderzoeksmateriaal (Clayman & Heritage, 2002a, pp.18-19). Daarnaast is dit genre interessant omdat allereerst het publiek in belangrijke mate van televisie gebruikmaakt om zich te informeren over wetenschappelijk nieuws (Verhoeven, 2008, p.461), zo ook in de coronacrisis (Poel, Linn, Baumgartner, Dijk & Smit, 2021, p.34). Tegelijkertijd worden journalisten er op televisie van beticht voornamelijk op kijkcijfers gericht te zijn; kritiek waarop het gebruik van expertbronnen van invloed lijkt te zijn, zoals eerder genoemde opiniemakers suggereren.

Echter, ook op eerder onderzoek naar nieuwsinterviews is kritiek te geven. Hoewel bestaande theorieën naar dit genre interessante inzichten hebben opgeleverd, ontbreekt het in de wetenschappelijke literatuur aan een systematische categorisering en/of analysemethode van journalistieke vragen en reacties; het tweede hiaat waaraan dit onderzoek invulling zal geven door een nieuw analysemodel van mogelijke vragen en reacties van journalisten aan en op experts te presenteren. Hierbij wordt bovendien de focus gelegd op het journalistieke gebruik van specifiek medisch experts in Nederlandse talkshows; een bron en een context waarin nieuwsinterviews nog niet eerder zijn onderzocht. Ook op deze manier draagt dit onderzoek bij aan de uitbreiding van het onderzoek naar dit genre.

Naar aanleiding van bovenstaande maatschappelijke en wetenschappelijke gebeurtenissen en hiaten, staat in dit onderzoek de volgende onderzoeksvraag centraal:

Op welke manier bevragen journalisten medisch experts in Nederlandse talkshows ten tijde van de coronacrisis?

Belangrijk om hierbij te vermelden is het volgende: de manier waarop journalisten medisch experts ‘bevragen’ dient ook in het vervolg breed opgevat te worden. Hiermee wordt bedoeld dat dit onderzoek zich hoofdzakelijk richt op de vragen die journalisten aan medisch experts stellen, maar dat ook de reacties die zij op de antwoorden van de experts geven, in de analyse worden meegenomen. Dit, in navolging van Clayman & Heritage (2002a) die tussen vragen en reacties geen onderscheid lijken te

maken; in hun analyses van nieuwsinterviews beschouwen zij eveneens opmerkingen zonder een expliciete vraag ook als een vraag van de interviewer.

1.4 Leeswijzer

Om bovenstaande vraag te beantwoorden is het van belang om allereerst de theoretisch-empirische achtergrond van dit onderwerp uiteen te zetten. *Hoofdstuk 2* gaat daarom allereerst in op de journalistieke praktijk van het gebruik van bronnen door journalisten (*paragraaf 2.1*), waarna vervolgens wordt ingezoomd op het belang en het gebruik van experts als bron (*paragraaf 2.2* en *paragraaf 2.3*). In dit hoofdstuk wordt vervolgens eerder onderzoek naar het journalistieke gebruik van (expert)bronnen in (gezondheids)crises besproken (*paragraaf 2.4*), waarbij kritische kanttekeningen (*paragraaf 2.4.1*) en eerder onderzoek naar de vragen van journalisten (*paragraaf 2.4.2*) de aanleiding van dit onderzoek vormen. Tot slot schetst *hoofdstuk 2* de theoretische achtergrond van het genre dat centraal staat: het nieuwsinterview op televisie (*paragraaf 2.5.1*) en talkshows (*paragraaf 2.5.2*).

Vervolgens beargumenteert *hoofdstuk 3* de keuze voor een kwalitatieve inhouds- en conversatie-analyse (*paragraaf 3.1* en *3.2*), waarna *paragraaf 3.3* de manier waarop het corpus is samengesteld en de analyse is uitgevoerd, uiteenzet.

Hoofdstuk 4 zet vervolgens de resultaten van dit onderzoek uiteen, waarbij allereerst de contextuele setting van het nieuwsinterview in de Nederlandse talkshows in kaart wordt gebracht (*paragraaf 4.1*). Hierna worden de mogelijke vragen en reacties van journalisten aan en op medisch experts in talkshows gepresenteerd in een analysemodel (*paragraaf 4.2*). Dit nieuwe analysemodel wordt vervolgens toegelicht door allereerst de mogelijke vragen van journalisten aan medisch experts (*paragraaf 4.3*) en vervolgens de reacties van journalisten aan medisch experts uiteen te zetten (*paragraaf 4.4*).

Het onderzoek sluit af met de conclusies, enkele (analytische) discussiepunten en mogelijkheden tot vervolgonderzoek (*hoofdstuk 5*).

2 Theoretisch kader: journalisten, experts en talkshows

Om erachter te komen hoe journalisten medische expertbronnen bevragen tijdens de coronacrisis, gaat dit hoofdstuk allereerst in op het brongebruik van journalisten in het algemene zin (2.1). Vervolgens wordt het journalistieke belang van expertbronnen, met name in crisistijd, uiteengezet (2.2). Daarna wordt in de derde paragraaf kritiek op deze veranderde journalistieke praktijk uit eerder onderzoek besproken (2.3). Vervolgens zoomt de vierde paragraaf in op eerder onderzoek naar het gebruik van expertbronnen, specifiek in crisissituaties, waarbij enkele kritiekpunten worden geplaatst die de aanleiding vormen voor dit onderzoek (2.4.1). In deze paragraaf wordt ook eerder onderzoek naar specifiek de vragen van journalisten besproken (2.4.2). Deze theoretisch-empirische achtergrond dient ter ondersteuning van het onderzoek naar het gebruik van expertbronnen in nieuwsinterviews op televisie; het genre waartoe dit onderzoek zich toespitst en dat in de laatste paragraaf van dit hoofdstuk nader wordt toegelicht (2.5.1). Hierbij wordt bovendien ingezoomd op de contextuele setting van talkshows; een onderbelichte context in dit onderzoeksveld (2.5.2).

2.1 De macht tussen journalisten en bronnen

Dat bronnen voor journalisten belangrijk zijn, is niets nieuws. Bronnen vormen immers de basis voor journalistieke verhalen, of in de woorden van Broersma et al. (2013): ‘[...] [a]n iron rule in most newsrooms is that there is no story without a source’ (p.388). Voor journalisten zijn bronnen namelijk essentieel om informatie te verkrijgen en/of te valideren. Desalniettemin hebben ook bronnen belang bij het contact met journalisten (Peters, 1995, pp.32-33), en dikwijls nemen zij hiervoor dan ook het initiatief (Broersma et al., 2013, p.389). In de totstandkoming van het nieuws spelen beide partijen dus een belangrijke rol; zowel journalisten als bronnen bepalen namelijk hoe de sociale werkelijkheid geïnterpreteerd wordt en naar buiten wordt gebracht (Broersma et al., 2013, p.388; Aguila Sanchez et al., 2021, p.1; Laursen & Leila Trapp, 2021, p.3).

De idee dat nieuwsverhalen niet objectief tot stand komen, maar dat hierbij altijd sprake is van journalistieke keuzes, vindt haar herkomst in het sociaal constructivisme. Deze benadering gaat ervan uit dat gebeurtenissen door nieuwsmakers met verschillende ‘frames’ worden geïnterpreteerd. Frames worden door Van Gorp (2007) gedefinieerd als ‘conceptuele instrumenten die media en individuen gebruiken om informatie over te brengen, te interpreteren en te evalueren’ (p.62). Zodoende oefenen nieuwsmedia invloed uit op de manier waarop het publiek de werkelijkheid tot zich neemt (Van Gorp, 2007, p.62). Omdat nieuwsmedia bij de totstandkoming van het nieuws niet alleen zelf nieuwe frames opstellen, maar ook bestaande frames aanpassen, definiëren Vasterman & Ruijgrok (2013) framing als ‘the outcome of negotiation processes between the media and their sources’ (p.439).

Om bovenstaande reden vormt de dynamiek tussen journalisten en bronnen de kern van de journalistieke praktijk (Broersma et al., 2013, p.388). De relatie tussen journalisten en bronnen is dan ook dikwijls wetenschappelijk onderzocht. Zo omschrijft de socioloog Herbert Gans (2004) de relatie tussen journalisten en bronnen als volgt: ‘The relationship between sources and journalists resembles a dance, for sources seek access to journalists, and journalists seek access to sources’ (p.116). En zoals er ook in een dans slechts een van de twee leidend kan zijn, is er ook tussen journalisten en bronnen sprake van een machtsbalans, die dikwijls aan verandering onderhevig is (Broersma et al., 2013, p.388), of in de woorden van Gans (2004): ‘Although it takes two to tango, either sources or journalists can lead,’ (p.116). Deze balans is van groot belang, omdat de macht om te bepalen welke interpretatie van de sociale werkelijkheid legitiem is, centraal staat (Broersma et al., 2013, p.388).

Over deze machtsbalans bestaan dan ook verschillende opvattingen. Zo concludeert Gans (2004) dat het de bronnen zijn, die de meeste macht hebben in de totstandkoming van het nieuws: ‘[...] but more often than not, sources do the leading’ (p.116). Deze opvatting wordt ondersteund door de overtuiging dat bronnen steeds beter in staat zijn het nieuws naar eigen gewin te managen. Zo bieden PR-afdelingen, het internet en sociale media genoeg mogelijkheden voor bronnen om nieuwsmedia te omzeilen (Broersma et al., 2013, p.389).

Anderzijds is er de veronderstelling dat de opkomst van interpretatieve journalistiek en de toenemende dominantie van medialogica ervoor zorgen dat de machtsbalans meer naar journalisten overhelt (Broersma et al., 2013, p.389). Zo stellen Broersma et al. (2013): ‘While sources decide what *could* be published, journalists eventually determine what *will* be published and who *will* get a voice in the news (p.388). In hun literatuurstudie presenteren de onderzoekers empirisch bewijs voor de opvatting dat journalisten niet alleen beslissen wat en wie er in het nieuws komt, maar ook hoe gebeurtenissen worden gepresenteerd (Broersma et al., 2013, p.392). Zo toont het onderzoek van Steven Clayman en John Heritage uit 2002 aan dat journalisten door de jaren heen meer agressieve, directe en vijandige vragen aan politici stellen. Hiermee sturen journalisten het antwoord in de door henzelf gewenste richting en oefenen zij zodoende macht op hun bronnen uit (Broersma et al., 2013, p.392; zie ook Clayman & Heritage, 2002a, p.15). Daarnaast toont het onderzoek van Birte Schohaus, Åsa Kroon Lundell en Mats Ekström uit 2010 aan dat bronnen bovendien steeds minder vaak in het televisienieuws verschijnen, en als ze daarin verschijnen, dat ze dan vooral dienen ter ondersteuning van de interpretatie van de journalist (Broersma et al., 2013, p.392). Op basis van deze en andere onderzoeken trekken Boersma et al. (2013) de volgende conclusie: ‘Sources seem to become puppets in journalism’s theater, as long as they are not removed from the stage at all, while their utterances are lines in the journalism’s script’ (p.393).

Dat journalisten meer macht hebben dan de bronnen die zij raadplegen, stelt ook Van Gorp (2007). Hij ziet dat journalisten meer macht hebben doordat zij bepalen met welke frames de sociale werkelijkheid geïnterpreteerd wordt. Hoewel bronnen tijdens hun optreden in de media eveneens frames op kunnen stellen, is de keuze voor en het gebruik van bepaalde frames in een nieuwsverhaal altijd een

journalistieke keuze van het nieuwsmedium, vindt Van Gorp (2007): ‘The choice to represent a statement or not, the prominence that is given to the statement, and the exact formulation are, in other words, much more the result of journalistic practices than the many parentheses in newspapers would suggest’ (pp.68-69). Deze keuzes maken journalisten volgens Laursen & Leila Trapp (2021) bovendien niet willekeurig, maar op basis van hun professionele normen en routines (p.3).

Vooraf in crisissituaties blijkt de invloedrijke rol die journalisten in de totstandkoming van het nieuws vervullen belangrijk. Zo stellen Van der Meer et al. (2017) dat nieuwsmedia in hun rol als ‘gatekeeper’ ook in crisissituaties geacht worden relevante en accurate informatie te verschaffen, ook al is deze informatie in zulke situaties moeilijker te verkrijgen (p.1108). In deze situaties spelen journalisten zelfs een cruciale rol, omdat zij met hun berichtgeving over de crisis een grote invloed uitoefenen op de manier waarop het publiek de crisissituatie interpreteert en hierop reageert:

‘In their coverage, news media and journalists are acknowledged being capable of shaping the evolution and magnitude of a crisis and its consequences [...]. [...] The audience uses the information and frames provided by journalists to interpret the crisis and act upon it. Therefore, news media and journalists can create or avoid public panic and hence play an important role in the prevention of crisis escalation.’ (Van der Meer et al., 2017, p.1108)

Ook Klemm (2016) benadrukt de belangrijke rol die nieuwsmedia tijdens een crisis spelen: ‘News media holds a crucial role in shaping public response to crises - individuals’ perceptions of personal risk, their feelings of fear and worry, and their performance of precautionary behaviours’ (p.165).

Tijdens de uitbraak van een nieuw virus, wanneer er met andere woorden ook wel sprake is van een gezondheidscrisis, spelen nieuwsmedia niet alleen een belangrijke rol in de beïnvloeding van het publiek, maar ook van volksgezondheidsinstanties, stellen Vasterman & Ruigrok (2013): ‘It is relevant to examine the characteristics of media coverage, as it influences public perception of risks as well as the response of the public health authorities’ (p.440). Om deze reden benadrukken Aguila Sanchez et al. (2021) in hun onderzoek naar de manier waarop journalisten de uitbraak van het coronavirus (COVID-19) in het nieuws plaatsten het belang van transparante communicatie, waarin de nadruk moet liggen op juiste informatie in plaats van bangmakerij: ‘This process implies communicating but without scaremongering. To this end, it is essential to develop transparent communication with appeals to rationality that clarifies doubts and allows citizens to understand what is happening.’ (p.1). Volgens de onderzoekers is deze transparante communicatie cruciaal om een crisis te boven te komen (Aguila Sanchez et al., 2021, p.1).

In deze paragraaf is beargumenteerd dat journalisten een invloedrijke en belangrijke rol spelen in de totstandkoming van het nieuws. Hoewel bronnen hierbij onmisbaar zijn, zijn het journalisten die bepalen welke gebeurtenissen in het nieuws komen en hoe deze gebeurtenissen worden geframed. Vooral tijdens een gezondheidscrisis is deze journalistieke taak belangrijk. Het is daarom van belang

om te onderzoeken op welke manier journalisten aan deze taak invulling geven in de manier waarop zij met hun bronnen omgaan, bijvoorbeeld in nieuwsinterviews waarin journalisten experts bevragen en zodoende kunnen bepalen waar het gesprek over gaat, welke toon het gesprek heeft en welke scenario's ter sprake komen. Hiermee kunnen journalisten invloed uitoefenen op de bronnen die zij raadplegen. Desalniettemin moet het belang van bronnen in de journalistieke praktijk, en specifiek het belang van expertbronnen ten tijde van een gezondheids crisis, niet worden onderschat, zoals uit het hiernavolgende zal blijken.

2.2 Het belang van expertbronnen

Hoewel journalisten zich van hun eigen invloed op de sociale werkelijkheid bewust zijn (Klemm, 2016, p.167), proberen zij het nieuws toch zo objectief, feitelijk en geloofwaardig mogelijk over te laten komen. Hiervoor zijn zij in grote mate afhankelijk van 'autoritaire' bronnen: bronnen die zij, en het publiek, beschouwen als 'legitimate bearers of facts' (Laursen & Leila Trapp, 2021, p.3). Autoritaire bronnen staan dan ook bovenaan in de zogenaamde 'geloofwaardigheidshiërarchie': een hiërarchie op basis waarvan journalisten bronnen beoordelen en al dan niet gebruiken (Laursen & Leila Trapp, 2021, p.3). Om die reden worden autoritaire bronnen ook wel de 'first source choice' van journalisten genoemd (Laursen & Leila Trapp, 2021, p.4).

Bovenaan in de geloofwaardigheidshiërarchie staat als prototypische bron de overheid. Echter, ook andere bronnen kunnen hoger op in de geloofwaardigheidshiërarchie belanden en zodoende een autoritaire status verkrijgen. Een voorbeeld hiervan zijn bronnen die specifieke informatie bezitten, zoals expertise (Laursen & Leila Trapp, 2021, p.4): '[t]he possession of expertise helps news sources to rise up the hierarchy of credibility in the eyes of journalists and helps to ensure that they become regular points of contact [...]' (Boyce, 2007, p.890). De geloofwaardigheid van een bron bestaat namelijk niet alleen uit het *in staat zijn* om geloofd te worden ('capable of being believed'), maar ook uit het *het waard zijn* om geloofd te worden ('worthy of belief or confidence') (Laursen & Leila Trapp, 2021, p.4). Vanuit deze tweeledige definitie wordt de geloofwaardigheid van een bron beïnvloed door expertise (in staat zijn om geloofd te worden) en betrouwbaarheid (waard zijn om geloofd te worden). Op deze manier is geloofwaardigheid niet alleen een kwaliteit die aan een bron kan worden toegeschreven, maar ook een kwaliteit die een bron met de journalist en het publiek moet opbouwen door geloofwaardig over te komen (Laursen & Leila Trapp, 2021, p.4). Wanneer de journalist de informatie van een bron niet kan valideren, heeft hij/zij de neiging om een bron als geloofwaardig te beschouwen op basis van vertrouwen vanuit persoonlijke ervaringen of op basis van iemands institutionele positie (Laursen & Leila Trapp, 2021, p.4).

Expertise vormt voornamelijk voor westerse journalisten de maatstaf op basis waarvan zij autoriteit aan bronnen toekennen (Laursen & Leila Trapp, 2021, p.4). In de geloofwaardigheidshiërarchie staan hier bronnen tegenover die bepaalde belangen behartigen; bronnen

jegens wie journalisten zich sceptisch opstellen (Laursen & Leila Trapp, 2021, pp.4-5). Hoewel in onderzoeken voornamelijk onafhankelijke wetenschappers als prototypische expertbron worden gezien (Laursen & Leila Trapp, 2021, p.6), is het voor journalisten niet goed duidelijk wanneer een bron al dan geen expertise bezit, stelt Boyce (2007, p.891). Hierdoor maken journalisten niet altijd op de juiste manier gebruik van expertbronnen, zoals ook in paragraaf 2.3 zal blijken.

Dat experts belangrijk zijn voor journalisten blijkt daarnaast uit verschillende onderzoeken, waarin wordt aangetoond dat het gebruik van expertbronnen in de westerse journalistiek de afgelopen jaren flink is toegenomen. Zo blijkt uit het longitudinale onderzoek van Albæk, Christiansen & Togeby (2003) dat experts in 2001 wel zeven keer vaker in het nieuws verschijnen dan in 1961. Studies uit andere westerse landen geven soortgelijke uitkomsten; zo toont het onderzoek in de Amerikaanse context van 1980 tot 2010 eveneens een toename in het gebruik van expertbronnen in verschillende nieuwsmedia aan (Merkley, 2020, p.539) en blijkt dit toenemend gebruik in Australische kranten in de periode 2001-2013 te stagneren (Gibbons, 2021, p.150).

De toename in het gebruik van expertbronnen heeft verschillende oorzaken. Albæk et al. (2003) wijzen in hun onderzoek op een aantal maatschappelijke veranderingen. Zo is er volgens de onderzoekers in de moderne westerse wereld sprake van een kennismaatschappij. Hierin berust men meer en meer op de expertise van wetenschappers om maatschappelijke problemen op te lossen en om de samenleving beter te begrijpen (p.938; zie ook Laursen & Leila Trapp, 2021, p.5). Een andere, hiermee samenhangende, verklaring voor de toename in het gebruik van expertbronnen is volgens Albæk et al. (2003) dat we ons bevinden in een post-positivistisch tijdperk, waarin meer verschillende soorten disciplines aanzien genieten en waarmee ook het aantal verschillende soorten deskundigen is toegenomen (p.939).

Ook zijn er veranderingen in het medialandschap aan te wijzen die gezorgd hebben voor een toename in het gebruik van expertbronnen. Zo passen nieuwsmedia zich meer en meer aan de wensen van het publiek aan, waardoor de nieuwswaarden op basis waarvan journalisten nieuws selecteren, veranderen. Hierdoor is er in het nieuws meer aandacht voor conflict en spanning (Albæk et al., 2003, p.938; Merkley, 2020, p.532; Verhoeven, 2008, p.461) en worden nieuwsverhalen vaker gepersonaliseerd en gedramatiseerd (Merkley, 2020, p.532; Klemm, 2016, p.167). Om toch betrouwbaar en objectief over te komen, raadplegen journalisten experts voor onpartijdige duiding en commentaar, aangezien zij geen rol in het conflict spelen (Albæk et al., 2003, p.938; Wien, 2013, p.427). Daarnaast leggen journalisten in het huidige medialandschap de nadruk op nieuwe gebeurtenissen. Om te voorkomen dat nieuws in de 24-uurs nieuwscyclus te veel wordt herhaald, worden experts gebruikt om nieuwe invalshoeken op bestaande kwesties te geven (Merkley, 2020, p.532; Albæk et al., 2003, pp.938-939). Tot slot zorgt de alsmaar toenemende concurrentie in het huidige medialandschap ook voor een toename in het gebruik van expertbronnen. Hierdoor moeten journalisten namelijk zo snel en zoveel nieuws produceren, dat zij nauwelijks tijd hebben om zelf onderzoek te doen. Ter ondersteuning van de geloofwaardigheid van hun verhaal beroepen journalisten zich daarom vaker op de

wetenschappelijke kennis van experts (Albæk et al., 2003, p.938; Diekerhof & Bakker, 2012, p.75), die zich vanwege hun expertise hoog in de geloofwaardigheidshiërarchie bevinden (Laursen & Leila Trapp, 2021, p.4).¹

Het belang van (expert)bronnen voor journalisten wordt nog eens benadrukt wanneer er sprake is van een plotselinge, onvoorspelbare gebeurtenis, die een bedreiging voor de samenleving vormt (Van der Meer et al., 2017, p.1108). Vanwege de onzekerheid, verwarring en tijdsdruk die zo'n crisissituatie met zich meebrengt, is het voor journalisten moeilijk om informatie te verkrijgen en/of te valideren. Desalniettemin hebben journalisten als 'gatekeepers' de verantwoordelijkheid om het publiek met relevant en accuraat nieuws over de crisissituatie te informeren (Van der Meer et al., 2017, p.1108). Om die reden beroepen journalisten zich ten tijde van een crisis dan ook nog meer dan in andere situaties op hun bronnen: 'Under these pressing and ambiguous circumstances, reporters rarely use their own experience in covering the event. [...] Thus, even more than in normal circumstances, during a crisis, news is mainly constructed from information provided by sources' (Van der Meer et al., 2017, pp.1108-1109). Medisch experts zijn bovendien de voornaamste bron waarvan journalisten gebruikmaken wanneer er sprake is van een gezondheidscrisis, een specifieke crisissituatie (Vasterman & Ruigrok, 2013, pp.438-439; Van der Meer et al., 2017, p.1111). Tijdens de coronacrisis bleken dan ook voornamelijk virologen en epidemiologen voor nieuwsmedia van belang te zijn (Leidecker-Sandmann, 2022, p.2).

De manier waarop journalisten met expertbronnen omgaan komt echter onder druk te staan wanneer er sprake is van een crisissituatie. Een gezondheidscrisis voldoet namelijk aan nagenoeg alle criteria om nieuwswaardig te zijn² en krijgt hierdoor veel aandacht in het nieuws. Hierbij is het mogelijk dat er een mediahype omtrent dit onderwerp ontstaat: een gebeurtenis die veel en snelle nieuwsgolven creëert en waaraan bijna alle nieuwsmedia deelnemen (Vasterman & Ruigrok, 2013, p.439). In deze situaties is de kans groot dat journalisten het publiek niet altijd juist informeren. Zo zijn nieuwsmedia in deze situaties geneigd om druk op de overheid en gezondheidsinstanties uit te oefenen om actie te ondernemen, zodat het in de media opgestelde 'alarterende' frame gevalideerd wordt (Vasterman & Ruigrok, 2013, p.439). Uit ander onderzoek bleek daarnaast dat journalisten het publiek ten tijde van een gezondheidscrisis verkeerd informeren, door aan bronnen onterecht expertise toe te kennen (Boyce, 2007). Desalniettemin is het vanwege de invloedrijke rol van journalisten in de maatschappij en vanwege de grote media-aandacht die een gezondheidscrisis oproept, van groot belang dat journalisten nauwkeurig van hun bronnen gebruikmaken.

---

¹ Boyce (2007) heeft het in haar onderzoek over 'three main reasons' waarom journalisten gebruikmaken van expertbronnen: 'to provide facts, add credibility and present objectivity' (p.890).

² Volgens Vasterman & Ruigrok (2013) voldoet een pandemie aan de volgende nieuwswaardecriteria: 'unexpectedness (sudden outbreak) as well as consonance with expectations (a new pandemic was long predicted), intensity increase (growing number of patients and fatalities), negativity (chance of a catastrophe), relevance (actual risks involved), meaningfulness (fear of epidemic, personal risks), unambiguity (flu is well known), continuity (daily updates) and unpredictability (will it be a severe epidemic?)' (pp.437-438).

Uit deze paragraaf is gebleken dat journalisten om verschillende redenen graag gebruikmaken van expertbronnen. Het belang van experts neemt nog eens toe wanneer er sprake is van een crisissituatie; vanwege de onmiddellijkheid en onzekerheid die zo'n situatie met zich meebrengt en vanwege de belangrijke rol van journalisten om het publiek snel en juist te informeren, zijn experts belangrijk om informatie te verschaffen dan wel te valideren. De manier waarop journalisten met expertbronnen omgaan is dus van groot belang. In het hiernavolgende wordt deze journalistieke praktijk op basis van eerder onderzoek in kaart gebracht.

2.3 Kritiek op het gebruik van expertbronnen

Hoewel expertbronnen dus in grote getale worden gebruikt door journalisten, is er ook dikwijls kritiek op deze journalistieke praktijk te horen. Boyce (2007) spreekt hierbij ook wel van 'the paradox of the decline in trust of experts and at the same time, the increasing use of expertise in Western society', of in de woorden van Camille Limoges: '[w]e believe less and less in experts [...] [but] we use them more and more' (p.890). De 'kakofonie van experts' zorgt volgens Boyce (2007) namelijk voor verwarring bij het publiek (p.890). Een zorgwekkende ontwikkeling, want: 'In an expanding media universe, with escalating coverage of health and science issues [...], questions of who to trust to provide expert information and opinion is a vital issue for journalists and academics' (Boyce, 2007, p.889). Boyce (2007) benadrukt in haar onderzoek dan ook het belang van een goede karakterisering van expertise, zodat journalisten weten welke bronnen zij als expert kunnen gebruiken (p.892).

Uit verschillende onderzoeken blijkt immers dat journalisten niet alleen meer, maar ook op een andere manier gebruikmaken van expertbronnen. Waar expertbronnen zoals gezegd op basis van de geloofwaardigheidshiërarchie inherente autoriteit genieten en in eerste instantie gebruikt worden om objectieve informatie te verschaffen, blijken zij door de jaren heen vooral om hun mening gevraagd te worden. Albæk et al. (2003) constateren dat experts in de periode 1961-2001 niet langer voornamelijk worden geraadpleegd om hun eigen wetenschappelijke onderzoeksresultaten te bespreken; vaker verschijnen zij in het nieuws om (politieke) zaken, waarin de gewone burger geïnteresseerd is, te commentariëren (p.944; Boyce, 2007, p.890; Wien, 2013, pp.440-441).

Uit het onderzoek van Laursen & Leila Trapp (2021) blijkt daarnaast dat journalisten niet alleen onafhankelijke wetenschappers als stereotiepe expertbron gebruiken, maar ook 'think tanks' en, zij het in mindere mate, belangengroepen (pp.6-8). Met oog op de eerder genoemde geloofwaardigheidshiërarchie is voornamelijk de laatste een opvallende bron, jegens wie journalisten zich voornamelijk sceptisch opstelden (zie paragraaf 2.2). Uit de inhoudsanalyse van Deense nieuwsartikelen uit 2015 blijkt desondanks dat onafhankelijke wetenschappers nog altijd het vaakst door journalisten worden geraadpleegd, maar niet zozeer als expertbron (Laursen & Leila Trapp, 2021, p.12). Zoals ook uit eerdere onderzoeken is gebleken (Albæk et al., 2003; Wien, 2013), tonen Laursen & Leila Trapp (2021) eveneens aan dat onafhankelijke wetenschappers minder vaak uitspraken over

wetenschappelijk onderzoek doen, maar vaker geraadpleegd worden om nieuwsgebeurtenissen te becommentariëren. In dit commentaar geven zij bovendien vaak hun persoonlijke mening, zonder wetenschappelijke onderbouwing. Zodoende vervullen zij eerder de rol van belangenbehartiger dan van expert, aldus de onderzoekers (p.14). Hoewel belangenbehartiging in het journalistieke discours dus afbreuk doet aan de geloofwaardigheid van een bron, staan onafhankelijke experts als stereotiepe expertbron bij journalisten zoals gezegd hoog in de geloofwaardigheidshiërarchie (zie *paragraaf 2.2*). Hiermee wordt het commentaar of de mening van onafhankelijke wetenschappers, ondanks hun meespelende belangen, nog altijd als objectief en dus geloofwaardig beschouwd (Laursen & Leila Trapp, 2021, p.12).

Uit het onderzoek van Boyce (2007) blijkt daarnaast dat journalisten in de berichtgeving over het MMR-vaccin niet duidelijk maken wanneer er sprake is van de mening van experts of van wetenschappelijke onderzoeksresultaten (pp.897-898). Ook Laursen & Leila Trapp (2021) menen dat het niet altijd duidelijk is of er sprake van een mening of van wetenschappelijke kennis van een expert (p.8), waardoor journalisten geneigd zijn enkel informatie te selecteren die aansluit bij het door henzelf opgestelde frame (p.16). Dit wordt ook wel ‘cherry picking’ genoemd en vindt vooral plaats ten tijde van een mediahype, waarvan een gezondheids crisis een voorbeeld kan zijn (zie *paragraaf 2.2*). Tijdens zo’n hype wordt vaak één frame dominant, omdat nieuwsmedia geneigd zijn om op zoek te gaan naar framebevestigende informatie en bronnen (Vasterman & Ruigrok, 2013, p.439).

Bovendien blijkt uit het onderzoek van Boyce (2007) dat nieuwsmedia vaker gebruikmaken van niet-experts als bron dan van experts. Deze niet-experts kregen echter wel de rol van expert toebedeeld: ‘The journalist used the claims of a non-expert to challenge the expert - and the claims of the non-expert are based in supposition, not in scientific data’ (p.897). Boyce (2007) stelt dat journalisten het gebruik van een bron niet zozeer bepalen op basis van de mate van expertise, maar eerder op basis van de mate van nieuwswaardigheid (p.897 en p.902). Om die reden maken journalisten in de berichtgeving over een gezondheids crisis dan ook niet alleen graag gebruik van deskundige bronnen; nog aantrekkelijker zijn experts die een alarmerend bericht verkondigen (Vasterman & Ruigrok, 2013, p.438). Vanwege de veranderde nieuwswaarden in het huidige medialandschap geven nieuwsmedia namelijk de voorkeur aan ‘worst-case scenarios’ (Vasterman & Ruigrok, 2013, p.438).

De keuze voor een bron wordt volgens Boyce (2007) ook bepaald om een verhaal te balanceren en zodoende objectiever over te laten komen (p.898). Uit het casusonderzoek bleek dat niet-experts, zoals ouders wiens kind het MMR-vaccin had gekregen, in de meeste gevallen tegenover wetenschappers werden gezet: ‘Balancing non-experts with experts gives the non-experts a rhetoric of expertise in two ways, either through over-balancing (non-experts with expert-sources) or under-balancing (presenting one side of an argument)’ (Boyce, 2007, p.898). Dit zorgde voor verwarring bij de lezers over wiens uitspraken zij als wetenschappelijke kennis konden beschouwen: ‘[...] this balancing practice confused the readers, rendering expertise statements meaningless against emotional but intellectually empty statements from parents’ (Boyce, 2007, p.900). Volgens Boyce (2007) heeft

bovenstaand gebruik van expertbronnen zoals gezegd vooral te maken met het feit dat journalisten niet weten wie al dan geen expertise bezit (pp.894-895). Zo verwarren journalisten expertise vaak met ervaring, terwijl dit volgens Boyce (2007) geen criterium voor expertise kan zijn, omdat dan iedereen als expert beschouwd zou kunnen worden (p.895).

Ook volgens Merkley (2020) leidt het veranderde gebruik van expertbronnen tot verkeerde berichtgeving. Uit zijn onderzoek blijkt dat experts dikwijls zaken buiten hun eigen expertise becommentariëren, terwijl hun mening wellicht niet overeenkomt met de dominante mening binnen het onderzoeksveld (pp.531-532). Ook wijst Merkley (2020) op het gebruik van ‘false balance’: om de journalistieke balansnorm te behouden, zijn journalisten geneigd om tegenstrijdige experts tegenover elkaar te zetten. Hiermee wordt de suggestie gewekt dat er geen consensus onder de experts bestaat, terwijl dit wel het geval is (pp.532-533). Ook dit heeft volgens Merkley (2020) te maken met de veranderde nieuwswaarden³ in het huidige medialandschap: ‘Expert consensus may not be prominent in news coverage because consensus, by its very nature, leaves little room for drama and novelty’ (p.532). Uit de inhoudsanalyse van Merkley (2020) blijkt dan ook dat journalisten weinig en onduidelijk berichten over het bestaan van expertconsensus (p.538). Dit, terwijl journalisten, vanwege de democratische taak die zij vervullen, burgers moeten informeren over het al dan niet bestaan van wetenschappelijke consensus onder experts, zodat het publiek dit in overweging kan nemen bij het vormen van zijn mening (Merkley, 2020, p.523; zie ook Van der Meer et al., 2017, p.1108).

Daarnaast blijkt uit het onderzoek van Holland, Sweet, Blood & Fogarty (2014) dat het gebruik van expertbronnen tijdens de uitbraak van de varkensgriep (H1N1) in 2009 ook wat te wensen overliet. Aan de hand van interviews met journalisten constateren de onderzoekers dat journalisten niet genoeg duidelijk maken dat sommige experts bepaalde belangen behartigden, terwijl dit voor de transparantie van het nieuws belangrijk is (Holland et al., 2014, p.62 en p.64). Daarnaast bleken journalisten bij de beoordeling van expertbronnen af te gaan op hun onderbuikgevoel en het aantal publicaties dat een expert op zijn/haar naam had staan (pp.54-55).

Kritiek op het gebruik van expertbronnen blijkt ook uit de relatie tussen journalisten en wetenschappelijke experts. Hoewel experts in het algemeen positief staan tegenover nieuwsmedia, zijn er redenen dat zij liever niet met journalisten in contact komen. Hiervan is de grootste reden de manier waarop dit gebeurt (Peters, 1995, pp.32-33). Experts hebben namelijk dikwijls slechte ervaringen met nieuwsmedia: ‘Journalists are, for example, blamed for inaccuracy, a lack of objectivity and an anti-scientific attitude in their coverage’ (Peters, 1995, p.33). Daarnaast vinden experts dat nieuwsmedia het wetenschappelijke onderzoek versimpelen (Broersma et al., 2017, p.391). Volgens Peters (1995) veroorzaken onder andere culturele verschillen tussen de twee professies dit probleem. Zo hechten journalisten meer belang aan de aantrekkelijkheid van informatie voor het publiek op basis waarvan zij van expertbronnen gebruikmaken: ‘Journalists consider experts to be passive sources who are used by

---

³ Merkley (2020): ‘Coverage is likely to be *personalized, dramatized, and focused on novelty*’ (p.532).

them to perform the media functions of, for example, informing and entertaining the public and criticizing elites' (p.45). Deze culturele kloof tussen journalisten en experts wordt bovendien vooral zichtbaar in de berichtgeving over risicovolle en onzekere gebeurtenissen (Peters, 1995, p.33), waarvan een gezondheids crisis een voorbeeld is.

Waar uit eerdere onderzoeken naar de bronselectie van journalisten blijkt dat zij experts niet enkel op basis van hun expertise selecteren,⁴ is het opvallend dat dit tijdens de coronacrisis wel het voornaamste selectie criterium bleek te zijn, in tegenstelling tot eerdere gezondheids crises (Leidecker-Sandmann et al., p.14). Uit het onderzoek van Leidecker-Sandmann et al. (2022) bleek namelijk dat de experts die tijdens de coronacrisis in de kranten verschenen, in hogere mate expertise bezitten dan in andere gezondheids crises (pp.12-14). Deze bevinding roept vragen op omtrent de mate waarin de coronacrisis hierin uitzonderlijk is (p.14) en hoe journalisten, nadat ze een expert geselecteerd hebben, vervolgens met hun bron omgaan. Hoewel dit onderzoek zich enkel richt op de selectie van experts in Duitse nieuwsmedia, vormt deze uitkomst een interessante aanleiding om ook in dit onderzoek het journalistieke expertbrongebruik in deze periode centraal te stellen.

Uit het bovenstaande is gebleken dat journalisten door de jaren heen op een andere manier gebruikmaken van expertbronnen. Hierdoor is berichtgeving onduidelijker en onbetrouwbaarder geworden. Verschillende onderzoeken wijzen hierbij bovendien op een afnemend vertrouwen in zowel de journalistiek als experts (Albæk et al., 2003, p.938; Boyce, 2007, p.890; Gibbons, 2021, p.138; Merkley, 2020, pp.530-531). Desalniettemin blijken journalisten tijdens de coronacrisis experts wel degelijk op basis van hun expertise te selecteren. Om deze redenen en met oog op de invloedrijke rol die journalisten in de totstandkoming van het nieuws ten tijde van een crisissituatie spelen, is het belangrijk dat er meer onderzoek wordt gedaan naar de manier waarop journalisten omgaan met expertbronnen ten tijde van een crisis. Eerder onderzoek hiernaar wordt in de volgende paragraaf besproken. Hierbij worden tevens kritische kanttekeningen geplaatst op basis waarvan dit onderzoek is vormgegeven.

2.4 Eerder onderzoek

In de eerste subparagraaf wordt eerder onderzoek naar het journalistieke gebruik van expertbronnen tijdens gezondheids crises besproken. Hierbij worden tevens enkele inhoudelijke en methodologische kritiekpunten genoemd, op basis waarvan in dit onderzoek andere keuzes zijn gemaakt (2.4.1). Deze keuzes worden ondersteund met eerdere, vergelijkbare onderzoeken, die in de tweede subparagraaf worden besproken (2.4.2).

---

⁴ Andere factoren die de selectie van een expert beïnvloeden, zijn bijvoorbeeld de nabijheid, de mate van invloed, de beschikbaarheid en de bereidheid van de expert. Daarnaast blijkt dat wat een expert zegt, helemaal als het gaat om een controversieel onderzoek, ook mee te spelen in de selectie van een expertbron. Tot slot blijken journalisten expert te selecteren vanwege het feit dat andere journalisten dezelfde expert al eerder gebruikt hebben (Leidecker-Sandmann et al., 2022, p.5).

2.4.1 Kritiek op eerder onderzoek naar (expert)brongebruik in crisissituaties

Onderzoek naar het gebruik van (expert)bronnen in (gezondheids)crisissituaties is niet nieuw. Zo vragen Van der Meer et al. (2017) zich, gezien de afwijkende situatie die een crisis veroorzaakt, af of het brongebruik van journalisten in deze situatie verandert. De onderzoekers richten zich hierbij op 1) de kwaliteiten die een journalist aan een bron toeschrijft, 2) de activiteit van een bron, en 3) de relatie tussen een journalist en een bron. Op basis van deze criteria kiezen journalisten welke bron zij voor hun nieuwsverhaal gebruiken en of zij zodoende het publiek goed blijven informeren; met andere woorden: of zij hun rol als ‘gatekeeper’ ook ten tijde van crises behouden (pp.1109-1112). Op basis van een enquête onder Nederlandse journalisten stellen de onderzoekers dat dit in het algemeen het geval blijkt te zijn; ondanks de hectische omstandigheden van een crisissituatie blijven journalisten de moeite nemen om de kwaliteit van een bron persoonlijk te beoordelen in plaats van enkel beschikbare bronnen te selecteren. Desalniettemin maken journalisten voornamelijk gebruik van bekende bronnen, waarmee zij geen gebalanceerd bericht produceren (p.1119; zie ook Merkley, 2020, p.532).

Hoewel bovenstaand onderzoek een overwegend positief beeld schetst van het brongebruik van journalisten ten tijde van een crisissituatie, is het gezien de eerder genoemde kritiek de vraag in hoeverre dit ook geldt voor het gebruik van expertbronnen ten tijde van een gezondheids crisis. Hoewel Van der Meer et al. (2017) zich richten op een organisatiecrisis (p.1109 en p.1113), is het opvallend dat de onderzoekers expertbronnen niet expliciet in hun onderzoek hebben meegenomen (p.1109); het zijn immers experts waarop journalisten zich in een crisissituatie voornamelijk baseren (Van der Meer et al., 2017, p.1111). Daarnaast hebben Van der Meer et al. (2017) ervoor gekozen om het brongebruik van journalisten, en daarmee de al dan niet behouden rol van ‘gatekeeper’ tijdens een crisis, te onderzoeken aan de hand van een enquête (p.1113); een onderzoeksmethode waarbij het de vraag is of de (wenselijke) antwoorden die worden gegeven overeenkomen met de werkelijkheid (Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p.50).

Het onderzoek van Vasterman & Ruigrok (2013) richt zich daarnaast meer specifiek op de journalistieke praktijk tijdens de uitbraak van een nieuw virus in Nederland, namelijk: de Mexicaanse griep (A/H1N1). Hierbij focussen zij zich bovendien eveneens op de rol die experts daarin hebben gespeeld. Berichtgeving over de Mexicaanse griep bleek namelijk alarmerender te zijn dan de daadwerkelijke situatie (Vasterman & Ruigrok, 2013, p.449). Uit het onderzoek blijkt echter dat niet zozeer nieuwsmedia als wel de experts voor deze overdreven berichtgeving verantwoordelijk waren; nieuwsmedia bleken namelijk niet alarmerender te zijn dan de expertbronnen die zij raadpleegden (Vasterman & Ruigrok, 2013, p.448).

Bovenstaand resultaat is opvallend, omdat het ingaat tegen de algemene opvatting dat media de neiging hebben te alarmerend te zijn (Vasterman & Ruigrok, 2013, p.450). Daarnaast blijkt uit andere onderzoeken immers dat het wel degelijk nieuwsmedia waren die eerdere gezondheids crises dramatiseerden (Klemm, 2016, p.167). Het is dan ook de vraag of journalisten daadwerkelijk niet verantwoordelijk zijn voor de overdreven berichtgeving die ontstond rondom de uitbraak van de

Mexicaanse griep. Volgens Klemm (2016) zijn de tegengestelde uitkomsten van eerder onderzoek naar gezondheids crises te verklaren aan de hand van het feit dat de onderzoeken verschillende kenmerken van dramatisering analyseren (pp.167-168). Zo kijken Vasterman & Ruigrok (2013) niet naar de mogelijke invloed die journalisten op hun bronnen uitoefenen; aan de hand van een kwantitatieve analyse bepaalden zij van wie de alarmerende frames afkomstig waren (p.440). Dit, terwijl het goed mogelijk is dat journalisten bijvoorbeeld in nieuwsinterviews (alarmerende) uitspraken aan experts hebben ontlokt door het gesprek in de door hen gewenste richting te sturen (zie ook Clayman & Heritage, 2002b; zie ook Clayman & Heritage, 2002a, p.15). Een verwachting die gezien de macht die journalisten in de totstandkoming van het nieuws genieten niet ongegrond lijkt te zijn (zie *paragraaf 2.1*).

Om bovenstaande tekortkomingen in eerder onderzoek aan te vullen ligt in dit onderzoek de focus op de productiekant van het journalistieke discours; journalisten. Hierbij staan voornamelijk de vragen en reacties van journalisten centraal om zodoende de daadwerkelijke journalistieke praktijk te onderzoeken. In de volgende subparagraaf wordt eerder onderzoek naar de vragen van journalisten uiteengezet.

2.4.2 Eerder onderzoek naar de vragen van journalisten

Ook in eerder onderzoek zijn de vragen van journalisten het onderzoeksobject geweest. Zo constateren Clayman & Heritage (2002b) dat de vragen die journalisten aan Amerikaanse presidenten stellen, door de jaren heen vijandiger zijn geworden (p.771).

Uit de framinganalyse van Aguila Sanchez et al. (2021) blijkt daarnaast dat de vragen van journalisten tijdens persconferenties tijdens de coronacrisis niet zozeer bedoeld waren om de juiste informatie te verkrijgen, maar meer om de overheid als het ware aan te vallen:

‘The data show that the media did not question the press conference as a space for official communication. Instead, they used it to attack the government, sometimes to misinform and make political noise, rather than help the conference fulfill its objective of informing and debating the disease and its economic impact.’ (Aguila Sanchez et al., 2021, p.10)

Op basis van deze bevindingen stellen Aguila Sanchez et al. (2021) dan ook dat er in een situatie als de coronacrisis meer behoefte is aan transparante communicatie, waardoor het publiek de situatie beter begrijpt (p.1). Een bevinding waarop Vercellesi, Minghetti, Di Croce, Bazzi, Pieroni, Centemeri & Bruno (2010) bovendien al eerder wezen. Op basis hiervan stelden de onderzoekers acht sets vragen op die journalisten in overweging moeten nemen wanneer zij over medische zaken berichten (pp.57-59).

Op basis van het bovenstaande kan gesteld worden dat de journalistieke praktijk in de totstandkoming van het nieuws en specifiek de vragen die journalisten stellen, van groot belang zijn. Echter, eerder onderzoek hiernaar richtte zich niet specifiek op het gebruik van expertbronnen tijdens

een (gezondheids)crisisituatie. Dit, terwijl juist in deze situaties de invloedrijke taak van journalisten van groot belang is en experts bovendien de voornaamste bron zijn waarvan journalisten gebruikmaken. In dit onderzoek ligt daarom de nadruk op het journalistieke gebruik van specifiek medische expertbronnen tijdens de coronacrisis. Om deze daadwerkelijke journalistieke praktijk te onderzoeken staan hierbij voornamelijk de vragen en reacties van journalisten aan en op medisch experts centraal. Deze kunnen nauwkeurig onderzocht worden in nieuwsinterviews, het genre waarop in de hiernavolgende paragraaf wordt ingegaan.

2.5 Het nieuwsinterview in talkshows

In de eerste subparagraaf wordt allereerst ingezoomd op het nieuwsinterview op televisie, het genre dat zich het beste leent voor onderzoek naar deze journalistieke praktijk (2.5.1). Hierbij worden de kenmerken van het traditionele nieuwsinterview (2.5.1.1), de kenmerken van specifiek de vragen van journalisten (2.5.1.2) en de uitdagingen die hierbij met name op televisie komen kijken besproken (2.5.1.3). De tweede subparagraaf zoomt vervolgens in op een onderbelichte context van het nieuwsinterview, namelijk: de Nederlandse talkshow (2.5.2).

2.5.1 Het nieuwsinterview op televisie

Om meer inzicht te krijgen in de manier waarop journalisten gebruikmaken van expertbronnen ten tijde van een gezondheids crisis, is het interessant om nieuwsinterviews ten tijde van zo'n crisisituatie nader te bekijken. In dit genre staan namelijk hoofdzakelijk de vragen centraal die journalisten aan geïnterviewden stellen. De analyse van uitgezonden nieuwsinterviews, zoals op televisie, geeft in tegenstelling tot eerder onderzoek op basis van bijvoorbeeld enquêtes en interviews inzicht in de daadwerkelijke journalistieke praktijk.

Gezien de invloedrijke rol die de relatie tussen journalisten en bronnen in de totstandkoming van het nieuws speelt, maken nieuwsinterviews een belangrijk onderdeel uit van de dagelijkse journalistieke praktijk (Clayman & Heritage, 2002a, pp.9-12). Volgens Clayman & Heritage (2002a) is dit belang door de jaren heen toegenomen. Vandaag de dag is het nieuwsinterview namelijk niet alleen meer een manier waarop journalisten informatie kunnen vergaren om zodoende een nieuwsverhaal te produceren,⁵ maar is het ook een journalistiek eindproduct op zichzelf geworden:

‘[...] the interview is now a common form in which broadcast news is packaged for public consumption, and hence an alternative to the traditional narrative or story form of news presentation. Although the

---

⁵ Sommige theoretici (zoals Gans en Hess) menen zelfs dat het interview de belangrijkste tool voor journalisten was, omdat zij ervan overtuigd zijn dat voornamelijk bronnen bepalen hoe een gebeurtenis in het nieuws komt. Deze informatie kunnen journalisten verkrijgen door middel van interviews (Clayman & Heritage, 2002a, p.1). Echter, gezien de eerder genoemde macht die journalisten in de totstandkoming van het nieuws hebben, wordt aan nieuwsinterviews een andere rol toebedeeld in het huidige medialandschap, de reden dat deze ook in dit onderzoek centraal staan.

news story remains important, a significant proportion of news content now consists of a journalist asking questions of politicians, experts, or others who are “in the news”.’ (Clayman & Heritage, 2002a, p.1)

Om deze reden stellen Clayman & Heritage (2002a) dan ook dat het nieuwsinterview vandaag de dag de plek is waar journalisten hun democratische functies vervullen (p.2). Zo informeren journalisten tegenwoordig middels nieuwsinterviews het publiek over gebeurtenissen zoals een crisissituatie (zie ook Van der Meer et al., 2017, p.1108): ‘If journalists have traditionally discharged these tasks through practices of storytelling and narration, now they also do so through practices of questioning and interrogation’ (Clayman & Heritage, 2002a, p.2). Hiermee vervult dit genre een belangrijk aspect in het huidige medialandschap en is het belangrijk om in kaart te brengen hoe dit genre gekarakteriseerd wordt, alvorens te onderzoeken hoe de Nederlandse talkshow, het onderwerp van dit onderzoek, zich hiertoe verhoudt. In de volgende subparagraaf worden de kenmerken van het genre ‘nieuwsinterview’ daarom uiteengezet.

2.5.1.1 Kenmerken van het nieuwsinterview

Clayman & Heritage (2002a) beschrijven een aantal conventies die kenmerkend zijn voor het genre ‘nieuwsinterview’. Aan deze conventies ligt ten grondslag dat nieuwsinterviews bestaan uit vragen en antwoorden (p.95). Zo schrijft dit vraag-antwoordmodel allereerst voor dat interviewers zich beperken tot het stellen van vragen en geïnterviewden tot het beantwoorden van vragen (Clayman & Heritage, 2002a, p.97). Dit betekent dat interviewers dus niet hun persoonlijke mening mogen uiten, niet met de geïnterviewde in debat mogen gaan en niet met de geïnterviewde mogen instemmen. Geïnterviewden mogen op hun beurt geen vragen stellen, niet ongevraagd een opmerking maken en niet uit zichzelf het onderwerp veranderen (p.98). Door dit conventionele beurtensysteem dat in nieuwsinterviews gewoon is, hebben interviewers een enorme macht over het verloop van het gesprek (pp.98-99). Zo zijn het de vragen van interviewers die bepalen waar de geïnterviewde over zal praten en hoe de geïnterviewde wordt neergezet: ‘It is the interviewers’ questions that set the agenda for the interviewees’ responses, and provide a context in which they will be evaluated as honest, truthful, appropriate, or dishonest, evasive or combative’ (Clayman & Heritage, 2002a, p.99). Daarnaast zorgt dit conventionele beurtensysteem ervoor dat interviewers met hun vragen bepalen wie er over een bepaald onderwerp mag spreken. Tot slot bepalen interviewers ten gevolge van het conventionele vraag-antwoordmodel wanneer welke onderwerpen besproken worden en wanneer het interview over een bepaald onderwerp is afgerond (p.99). Ook hieruit blijkt dus de invloedrijke rol die journalisten ten opzichte van bronnen spelen (zie *paragraaf 2.1*).

De vragen van interviewers zijn dus belangrijk in de journalistieke praktijk. Volgens Clayman & Heritage (2002a) zijn er verschillende soorten vragen die interviewers in een nieuwsinterview kunnen stellen (pp.99-113). Deze vragen zijn overzichtelijk weergegeven in *Figuur 1*. Allereerst maken de

onderzoekers een onderscheid tussen simpele (1 in *Figuur 1*) en meer complexe (2 in *Figuur 1*) vragen. Er is sprake van een simpele vraag wanneer een enkele vraag de hele beurt van de interviewer bepaalt en waarbij dus geen andere zinscomponenten aanwezig zijn (p.104). Simpele vragen kunnen op verschillende manieren worden vormgegeven. Zo onderscheiden Clayman & Heritage (2002a) allereerst de ‘interrogative questions’ (1.1 in *Figuur 1*), die kunnen bestaan uit “‘Wh” questions’ (1.1.1 in *Figuur 1*), “‘Yes/No” questions’ (1.1.2 in *Figuur 1*) en ‘polar alternatives’ (1.1.3 in *Figuur 1*) (pp.100-101). Respectievelijk bedoelen de onderzoekers hiermee de in het Nederlands bekende w-vragen en h-vraag (wie, wat, waar, waarom en hoe) (p.100), vragen waarop de geïnterviewde enkel met ja of nee kan antwoorden (ook wel gesloten vragen) (p.101) en vragen waarin twee alternatieve scenario’s worden belicht (p.101).

Ten tweede onderscheiden Clayman & Heritage (2002a) de declaratieve vragen als manier waarop een simpele vraag kan worden vormgegeven (1.2 in *Figuur 1*) (pp.101-103). Dit zijn vragen die op een aantoonende wijs zijn gesteld. Hierbij zijn de vragen niet direct als een vraag vormgegeven, maar zijn deze wel zo bedoeld. De onderzoekers scharen hieronder de volgende vraagvormen: een declaratief plus een vraaglabel (1.2.1 in *Figuur 1*) (p.101), een declaratief gesteld op een vragende toon (1.2.2 in *Figuur 1*) (p.101) en “‘B-events”” (1.2.3 in *Figuur 1*) (p.102). Met dit laatste wordt bedoeld dat de interviewer de geïnterviewde bevraagt op een gebeurtenis waar de geïnterviewde unieke kennis over heeft en waarbij de interviewer vraagt naar de gevoelens, houdingen of intenties van de geïnterviewde met betrekking tot dit onderwerp. ‘B-event’-declaratieven zijn ook wel bedoeld als vragen waarmee de interviewer zijn of haar eigen vermoeden of bepaalde informatie wil bevestigen. Daarnaast bevatten ‘B-event’-declaratieven vaak een hypothetische of toekomstgerichte bewering en vatten deze dikwijls een eerder antwoord van de geïnterviewde samen (pp.102-103).

Tot slot scharen Clayman & Heritage onder simpele vragen de volgende vormen: vragen die gesteld worden middels een vragende intonatie (1.3 in *Figuur 1*) (p.102), vragen die beweringen bevatten die de interviewer toeschrijft aan een derde partij (1.4 in *Figuur 1*) (p.103) en vragen die de interviewer toeschrijft aan een eerste partij (1.5 in *Figuur 1*) (p.103). Deze laatste drie vraagvormen komen echter minder vaak voor, aldus Clayman & Heritage (2002a, pp.102-103).

Sommige vragen zijn echter complexer vormgegeven en bevatten meer dan één zinscomponent. Deze complexe vragen (2 in *Figuur 1*) nemen een ingeleide vorm aan, waarin omringende zinnen de vraag contextualiseren (Clayman & Heritage, 2002a, p.104). Zo geeft een interviewer met een inleidende zin, voorafgaand aan de vraag, achtergrondinformatie aan het publiek, waarmee zodoende een context wordt gegeven van waaruit de vraag geïnterpreteerd moet worden. Deze inleidende zin kan in feite gezien worden als een op zichzelf staande spreekbeurt van de interviewer. Echter, vanwege de conventies van het nieuwsinterview, zal de geïnterviewde hier dikwijls niet direct op reageren en zal

hij/zij zodoende een tweede spreekbeurt aan de interviewer toestaan, zodat de interviewer daadwerkelijk een vraag kan stellen. Door de conventie van het beurtensysteem zodoende in stand te houden, helpt de geïnterviewde de interviewer bij de totstandkoming van het nieuwsinterview, ook al is de vraag vijandig of kritisch van aard (pp.105-107). Clayman & Heritage (2002a) beargumenteren desalniettemin dat de ontwikkeling van complexe vragen ervoor heeft gezorgd dat journalisten kunnen ontsnappen aan de conventies van het nieuwsinterview, bijvoorbeeld door het onderwerp breed te beschouwen, het publiek te informeren met achtergrondinformatie. Zodoende kunnen journalisten met complexe vragen moeilijkheden opwerpen voor geïnterviewden, bijvoorbeeld door een bepaalde druk uit te oefenen (p.235). Volgens Clayman & Heritage (2002a) laat de opkomst van het gebruik van complexe vragen dan ook de uitbreidende macht van de journalist zien (p.236).

Samengevat kunnen de soorten vragen van interviewers in nieuwsinterviews die Clayman & Heritage (2002a) onderscheiden, als volgt worden weergegeven:

Figuur 1. Soorten vragen in nieuwsinterviews die Clayman & Heritage (2002a) onderscheiden (pp.99-113).

1. Simpele vragen (een enkele vraag)
  - 1.1. 'Interrogative questions' (vragen)
    - 1.1.1. 'Wh questions' (wie-, wat-, waar-, waarom-, wanneer- en hoe-vragen)
    - 1.1.2. 'Yes/No questions' (gesloten vragen)
    - 1.1.3. 'Polar alternatives' (teggengestelde scenario's)
  - 1.2. Declaratieven
    - 1.2.1. 'Declarative + tag' (declaratief + vraaglabel om uiting te bevestigen)
    - 1.2.2. Vragende intonatie (stijgende toon)
    - 1.2.3. 'B-event' (vraag naar gevoelens, mening of waarden van geïnterviewde)
  - 1.3. Vragende intonatie
  - 1.4. '3rd-party statements'
  - 1.5. '1st-party statements'
2. Complexe vragen (vraag ingeleid door een of meerdere zinnen)

2.5.1.2 De balans tussen een neutralistische en vijandige houding

Het hierboven beschreven en toegelichte beurtensysteem dat kenmerkend is voor het genre 'nieuwinterview' is het gevolg van de algemene journalistieke taken die komen kijken bij de uitgezonden journalistiek, zoals de televisiejournalistiek (Clayman & Heritage, 2002a, p.119). Allereerst houden de interviewer en de geïnterviewde het conventionele vraag-antwoordmodel en het hiermee samenhangende beurtensysteem in stand, omdat zij de taak hebben om het 'audience-directed character' van het nieuwsinterview te bewaken. Dit betekent dat het uitgezonden nieuwsinterview bedoeld is voor een meeluisterend publiek. Om ervoor te zorgen dat het publiek het nieuwsinterview

goed tot zich kan nemen, moeten zij zich houden aan de conventionele vraag- en antwoordbeurt die hen toebehoort (pp.120-126).

Een tweede taak van de televisiejournalist is daarnaast dat hij/zij een 'neutralistische' houding moet zien te behouden (Clayman & Heritage, 2002a, p.126). Hiermee wordt bedoeld dat de interviewer zichzelf gebalanceerd en onpartijdig moet presenteren (p.119). Meer specifiek: de interviewer mag zijn of haar mening niet verkondigen en moet voorkomen dat hij/zij openlijk met de geïnterviewde instemt of zich hiertegen verzet (p.126). Echter, volgens Clayman & Heritage (2002a) is het onvermijdelijk dat de vragen van interviewers bepaalde veronderstellingen bevatten waarmee zij zich wel degelijk uitlaten over de uitspraken van de geïnterviewde. De onderzoekers stellen dan ook dat de vragen van interviewers nooit volledig neutraal kunnen zijn; de reden dat Clayman & Heritage (2002a) niet zozeer spreken van een neutrale, als wel van een neutralistische houding die de interviewer moet zien te behouden (pp.119-120).

Naast het bewaken van een neutralistische houding, hebben journalisten vandaag de dag ook de taak om kritisch te zijn. Clayman & Heritage (200a) hebben het hierbij over de balans tussen een onpartijdige en vijandige houding; een uitdaging die vooral op het niveau van de vragen van interviewers plaatsvindt. Het stellen van vragen wordt namelijk conventioneel gezien als een neutralistische actie, waarbij de interviewer onpartijdig moet zijn. Echter, zoals gesteld bevatten vragen nagenoeg altijd een bepaalde veronderstelling en moeten interviewers dus op zoek gaan naar de balans tussen een onpartijdige en kritische houding (p.188).

Om de balans tussen een neutralistische en kritische houding te behouden, kunnen interviewers hun vragen op een bepaalde manier vormgeven. Het gaat hierbij om de volgende drie dimensies van vragen: 1) de agenda-setting van het antwoord van de geïnterviewde; 2) de mate van aanwezigheid van veronderstellingen, en 3) de mate van het toespelen op een geprefereerd antwoord (p.192). Met de eerste dimensie van vragen wordt bedoeld dat de interviewer bepaalt waarop hij/zij de geïnterviewde bevraagt. Het gaat hierbij om zowel het onderwerp van de vraag als de breedte van het antwoord dat de geïnterviewde kan geven (pp.196-198). Wat betreft het laatste: volgens Clayman & Heritage (2002a) bepalen w- en h-vragen (1.1.1 in *Figuur 1*) dat de reikwijdte van het antwoord breder is dan wanneer de interviewer kiest voor een ja-/nee-vraag (1.1.2 in *Figuur 1*). Daarnaast zorgen complexe vragen (2 in *Figuur 1*) ook voor een nauwere bepaling van het antwoord van de geïnterviewde; hiermee wordt namelijk de context van waaruit de vraag beantwoord moet worden specifiek bepaald (pp.201-203).

Met de tweede dimensie wordt bedoeld dat de interviewer zijn of haar vragen zodanig kan vormgeven dat hierin bepaalde veronderstellingen geïntegreerd zijn. Door meer of minder expliciet bepaalde zaken te veronderstellen, stuurt de interviewer het antwoord van de geïnterviewde in meer of mindere mate (Clayman & Heritage, 2002a, p.203). Dit geldt voor zowel simpele als complexe vragen (p.203; p.208). Dikwijls delen de interviewer en de geïnterviewde de geïntegreerde veronderstellingen en worden deze over het hoofd gezien ten behoeve van het verloop van het gesprek. Wanneer de

geïnterviewde de veronderstelling van de interviewer echter ontkent, is er sprake van een meer sturende en soms zelfs vijandige vraag (p.208).

De balans tussen een neutralistische en kritische houding kan tot slot worden nagestreefd in de mate waarin de interviewer met zijn of haar vraag een bepaald antwoord van de geïnterviewde prefereert; de derde dimensie van de vormgeving van vragen (Clayman & Heritage, 2002a, p.208). Interviewers kunnen op verschillende manieren een voorkeursantwoord uitlokken. Zo sturen negatief geformuleerde vragen dikwijls aan op een ja-antwoord (p.209), zoekt de interviewer naar bevestiging door een vraaglabel toe te voegen (p.211) en zinspelen negatief polaire uitdrukkingen, inversie en uitingen als ‘Serieus?’ en ‘Echt?’ op een nee-antwoord (pp.210-212). Daarnaast kunnen interviewers aansturen op een geprefereerd antwoord met behulp van de omringende context van een complexe vraag (2 in *Figuur 1*; pp.213-216).

Op bovenstaande manieren kunnen interviewers in hun vragen de balans proberen te behouden tussen een neutralistische en kritische houding. Clayman & Heritage (2002a) benadrukken hierbij dat de manier waarop de vragen worden geëvalueerd voornamelijk wordt gevormd door de mate van relevantie van de vraag:

‘Much of the evaluation - by the interviewee and, especially, by the news audience - of these characteristics of interviewer questioning is likely to be shaped by perceptions of the relevance of particular questions. For both the interviewee and the news audience, the prevailing consideration in relation to each question is “why that now?” (Clayman & Heritage, 2002a, p.235).

De ‘waarom dit nu’-vraag is dus belangrijk in het analyseren van de vragen die interviewers stellen om zo de houding van de interview nader te bepalen en zal ook in dit onderzoek als leidraad worden genomen.

2.5.1.3 Uitdagingen voor televisiejournalisten

Het is belangrijk dat interviewers net als journalisten bovenstaande balans zien te behouden, omdat interviewers volgens Clayman & Heritage (2002a) namelijk de journalistieke professie beoefenen en zich daarom ook aan de basisprincipes van dit beroep dienen te houden (p.150). Hiervan is het belangrijkste dat journalisten objectief te werk gaan. Objectiviteit is een paraplueterm waaronder verschillende journalistieke waarden vallen. Denk hierbij aan de feitelijke accuraatheid, de balans tussen tegengestelde standpunten en een neutrale presentatie (p.150).

Het waarborgen van objectiviteit is echter vooral voor radio- en televisiejournalisten een complexe taak (Clayman & Heritage, 2002a, 151). Het nieuwsinterview is namelijk een spontaan en onvoorspelbaar genre waarbij geen redactionele voorbeschouwing plaatsvindt voordat het wordt uitgezonden. Om die reden is het enkel aan de interviewer om de verschillende, vaak tegenstrijdige aspecten van objectiviteit te waarborgen (p.151). Een uitdaging voor het behouden van een objectieve

houding wordt daarnaast veroorzaakt doordat journalisten vandaag de dag, voornamelijk op radio en televisie, geneigd zijn zich aan te passen aan de wensen van het publiek (p.1). Hierdoor zijn de nieuwswaarden in de journalistieke praktijk veranderd, waardoor crisissituaties aan populariteit winnen en er meer aandacht is voor conflict, spanning, personalisatie en drama (zie *paragraaf 2.2*). Nieuwsmedia is om die reden dikwijls verweten te emotioneel en dramatisch over eerdere gezondheids crises te berichten; een verwijt waarvoor journalisten zelf hun verantwoordelijk bovendien niet ontkennen (Klemm, 2016, p.167).

De ‘commerciële basis’ van nieuwsorganisaties heeft gevolgen voor de manier waarop journalisten met bronnen omgaan en voor de manier waarop het nieuws tot stand komt (Clayman & Heritage, 2002a, p.9). Zo stelt Peters (1995) dat de nadruk op entertainment binnen nieuwsmedia een van de redenen is dat experts niet graag met journalisten samenwerken (p.33; zie *paragraaf 2.3*). Vasterman & Ruigrok (2013) wijzen hierbij bovendien op de journalistieke voorkeur voor ‘worst-case scenarios’ en voor experts die alarmerende berichten verkondigen ten tijde van de Mexicaanse griep (pp.438-439; zie *paragraaf 2.3*).

De hierboven beschreven uitdagingen komen dus vooral kijken bij de uitgezonden journalistiek, zoals op televisie. Uit onderzoek blijkt bovendien dat de televisie het voornaamste medium is waarvan het publiek gebruikmaakt voor wetenschappelijk nieuws (Verhoeven, 2008, p.461; Clayman & Heritage, 2002a, p.10), bijvoorbeeld over een gezondheids crisis. Ook tijdens de coronacrisis, de gezondheids crisis die in dit onderzoek centraal staat, bleek de televisie de meest geraadpleegde bron te zijn waarvan het publiek gebruikmaakte om zich te informeren (Poel, Linn, Baumgartner, Dijk & Smit, 2021, p.34). Gezien de belangrijke taak die journalisten ten tijde van een crisis hebben en gezien de hierboven beschreven uitdagingen, is het dus belangrijk dat er verder onderzoek wordt gedaan naar de manier waarop journalisten gebruikmaken van expertbronnen ten tijde van een gezondheids crisis om zodoende het publiek te informeren.

2.5.2 Nieuwsinterviews en talkshows

Hoewel het nieuwsinterview dus een geschikt en interessant genre is om te onderzoeken, is het de vraag wanneer hiervan precies sprake is. Clayman & Heritage (2002a) omschrijven het genre als volgt: ‘The news interview is, first and foremost, a course of interaction to which the participants contribute on a turn-by-turn basis, for the most part by asking and answering questions’ (p.13). De onderzoekers omschrijven het nieuwsinterview ook wel als een ‘interactioneel “spel” dat wordt gespeeld door de interviewer en de geïnterviewde’ (Clayman & Heritage, 2002a, p.13). Dit spel wordt volgens de onderzoekers goed zichtbaar in de vragen die journalisten stellen. Met elke vraag stuurt de interviewer het spel namelijk in een bepaalde richting, waarna de geïnterviewde kiest op welke manier hij/zij de vraag beantwoordt (Clayman & Heritage, 2002a, p.13); een uiting van de macht die de journalist over de bron uitoefent (zie *paragraaf 2.1*).

Volgens Clayman & Heritage (2002a) is het nieuwsinterview een bekend en herkenbaar genre op de radio en op televisie dat van andere genres onderscheiden kan worden op basis van de deelnemers, het onderwerp en de interactionele vorm (p.7). Zo staat de interviewer bekend als een professionele journalist en zijn de geïnterviewden op een zekere manier betrokken bij het nieuws; ofwel als primaire actoren (zoals politici) ofwel als geïnformeerde commentatoren (zoals experts). Daarnaast speelt het publiek geen actieve rol in de interactie tussen de journalist en de bron. Verder richt de discussie zich voornamelijk op zaken die gerelateerd zijn aan recente nieuwsgebeurtenissen, is formeel en wordt gereguleerd door vragen en antwoorden (p.7). Op basis van deze kenmerken onderscheidt het nieuwsinterview zich onder andere van talkshows, stellen Clayman & Heritage (2002a, p.7).

Desalniettemin erkennen de onderzoekers dat het genre vage grenzen kent (Clayman & Heritage, 2002a, p.7). Bovendien is het medialandschap van de uitgezonden journalisten de afgelopen jaren flink veranderd, waarbij het aantal verschillende formats waarmee het traditionele nieuwsinterview als het ware in competitie is, is toegenomen (p.340). Een van deze alternatieve formats is de talkshow, die volgens de onderzoekers meer relaxed en ‘feel good’ zijn (p.341). Echter, Clayman & Heritage (2002a) hebben het hierbij over het Anglo-Amerikaanse televisielandschap. Het is dus de vraag in hoeverre ook de Nederlandstalige variant van de talkshow een tegenhanger van het traditionele nieuwsinterview is, aangezien de Nederlandse talkshow al op het eerste gezicht grote verschillen lijkt te vertonen met de Amerikaanse.⁶ Daarnaast lijken Nederlandse talkshows al op het eerste gezicht wel degelijk overeenkomsten met het traditionele nieuwsinterview te vertonen; zo is er dikwijls sprake van een journalist als talkshowhost, zitten er vaak politici of experts aan tafel, speelt het publiek geen actieve rol in de interactie tussen de journalist en de bron, richt de discussie zich op zaken die gerelateerd zijn aan recente nieuwsgebeurtenissen en wordt deze gereguleerd door vragen en antwoorden. Echter, afwijkend van het prototypische nieuwsinterview, richt de ‘talkshowformule’ zich op spektakel (Ruggiero, 2019), overeenkomend met de veranderde nieuwswaarden in het huidige medialandschap, zoals besproken in *paragraaf 2.5.1.2*. Omdat over de karakterisering van de Nederlandse talkshow ten opzichte van het traditionele nieuwsinterview nog geen eenduidigheid bestaat, wordt in dit onderzoek ook aandacht besteed aan de contextuele setting van de twee Nederlandse talkshows Jinek en Op1. Zodoende beoogt dit onderzoek het onderzoeksveld naar nieuwsinterviews uit te breiden naar de Nederlandstalige talkshowcontext.

Daarnaast vindt uitbreiding van het onderzoeksveld plaats, omdat eerder onderzoek naar nieuwsinterviews zich voornamelijk richt op politici als geïnterviewden. Clayman & Heritage (2002b) concluderen bijvoorbeeld dat journalisten in nieuwsinterviews door de jaren heen meer vijandige vragen

---

⁶ Dit vermoeden is uitgesproken op basis van een eerste vergelijking met The Oprah Winfrey Show, die Clayman & Heritage (2002a) meermaals als voorbeeld van de Amerikaanse talkshow aanhalen. In vergelijking hiermee richt een Nederlandse talkshow zoals Jinek zich al meer op de actualiteiten en wordt deze bovendien geleid door een professionele journalist, namelijk: Eva Jinek. Dit, in tegenstelling tot The Oprah Winfrey Show, waarin actualiteiten niet zozeer centraal staan en die gepresenteerd wordt door Oprah Winfrey, die naast televisiepresentatrice onder andere werkt als actrice, schrijver en producer.

aan Amerikaanse presidenten stellen (p.771; zie *paragraaf 2.4.2*). Hoewel experts eveneens als belangrijke publieke figuren in het nieuws worden gezien (Clayman & Heritage, 2002a, p.1; p.7), helemaal ten tijde van een gezondheids crisis (zie *paragraaf 2.2*), is hier nog niet eerder onderzoek naar gedaan.

Uit dit hoofdstuk is gebleken dat journalisten een invloedrijke rol spelen in de totstandkoming van het nieuws. Hoewel bronnen hierbij onmisbaar zijn, zijn het journalisten die bepalen welke gebeurtenissen in het nieuws komen en hoe deze gebeurtenissen worden geframed. Deze macht uit zich onder andere in de vragen die journalisten aan bronnen stellen, waarmee zij bepalen welk onderwerp er op welke manier wordt besproken en het antwoord van de bron kunnen sturen. Desalniettemin moet het belang van voornamelijk expertbronnen ten tijde van een gezondheids crisis niet worden onderschat. Vanwege de onmiddellijkheid en onzekerheid die een crisissituatie met zich meebrengt en vanwege de invloedrijke en belangrijke taak die journalisten hebben om het publiek snel en juist te informeren, zijn experts van groot belang voor het verschaffen dan wel valideren van informatie. Uit verschillende onderzoeken blijkt echter dat journalisten door de jaren heen op een andere manier gebruikmaken van expertbronnen, waardoor berichtgeving als onduidelijker en onbetrouwbaarder wordt beschouwd.

Bovenstaande vormt de aanleiding om in dit onderzoek de focus te leggen op de productiekant van het journalistieke discours; journalisten. De vragen en reacties die journalisten in hun omgang met expertbronnen uiten vormen hierbij het onderzoeksobject. Zodoende probeert dit onderzoek inzicht te geven in de daadwerkelijke praktijk van journalistiek brongebruik ten tijde van een gezondheids crisis. Hoewel eerdere theorieën naar de vragen van journalisten interessante inzichten in voornamelijk de mogelijke vormen van vragen hebben gegeven, ontbreekt het in de wetenschappelijke literatuur aan een systematisch analysemodel waarmee de mogelijke vragen en reacties van journalisten in nieuwsinterviews onderzocht kunnen worden. Hiertoe doet dit onderzoek een eerste aanzet, waarbij de focus ligt op expertbronnen en op de Nederlandse talkshow om hiermee het onderzoeksveld van het genre 'nieuwsinterview' uit te breiden naar een onderbelichte context. In het hiernavolgende hoofdstuk (*hoofdstuk 3*) worden de methodologische keuzes voorafgaand aan en de uitvoering van dit onderzoek nader uiteengezet.

3 Methodologie

Dit onderzoek heeft als doel om inzicht te krijgen in de manier waarop journalisten experts bevragen in talkshows ten tijde van de coronacrisis. De methodologische keuzes en de uitvoering van dit onderzoek worden in dit hoofdstuk uiteengezet. *Paragraaf 3.1* licht allereerst de keuze voor een kwalitatieve benadering toe. Vervolgens zoomt *paragraaf 3.2* in op de keuze voor een kwalitatieve inhoudsanalyse en een beknopte conversatie-analyse; methodes die het meest geschikt worden geacht voor de analyse van nieuwsinterviews. *Paragraaf 3.3* zet tot slot uiteen hoe het onderzoek is uitgevoerd en welke methodologische keuzes ten behoeve van de duidelijkheid en haalbaarheid van dit onderzoek zijn gemaakt. Hierbij wordt allereerst nader ingegaan op de selectie van het corpus (*3.3.1*) en vervolgens op de uitvoering van het onderzoek (*3.3.2*).

3.1 Kwalitatieve benadering

Omdat dit onderzoek zich richt op talkshows als onderdeel van het genre ‘nieuwinterview’, is in dit onderzoek in navolging van Clayman & Heritage (2002a, p.25) gekozen voor een kwalitatieve benadering. Dit betekent dat de nadruk ligt op enkele specifieke gevallen, die tot in detail worden geanalyseerd. Volgens de onderzoekers is deze ‘microscopische kijk’ niet alleen belangrijk voor inzicht in het verloop van het nieuwsinterview zelf, maar ook voor de sociale wereld die deze gevallen weerspiegelen (p.25); aspecten die dit onderzoek eveneens in kaart zal brengen.

Een kwalitatieve benadering vormt daarnaast de meest geschikte onderzoeksmethode, omdat er in dit onderzoek sprake is van actoren en een (sub)genre die nog niet vaak zijn onderzocht, namelijk: expertbronnen in talkshows. Hiermee is dit onderzoek exploratief van aard, waarin het doel is om het complexe fenomeen van het gebruik van expertbronnen in talkshows ten tijde van een gezondheids crisis te verkennen, te beschrijven en te verklaren; het doel dat volgens Koetsenruijter & Van Hout (2018) het beste benaderd kan worden met een kwalitatieve onderzoeksmethode (p.17). Ook de onderzoeksvraag past goed bij een kwalitatieve benadering; de vraag ‘Op welke manier bevragen journalisten medisch experts in Nederlandse talkshows tijdens de coronacrisis?’ behoeft een interpretatief antwoord, waarmee deze niet vaak eerder onderzochte journalistieke praktijk in kaart wordt gebracht (zie ook Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p.17).

Omdat in dit onderzoek een wetenschappelijk onderbelichte journalistieke praktijk centraal staat, is het belangrijk om vooraf te vermelden dat er, in overeenstemming met een kwalitatieve onderzoeksmethode, sprake is geweest van een flexibele en open onderzoeksopzet (zie ook Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p.17). Kwalitatief onderzoek vertrekt namelijk vanuit een bepaalde context, in dit geval: de theoretisch-empirische achtergrond die beschreven is in *hoofdstuk 2*. Hoewel deze achtergrond een goede basis vormt, is deze context vanwege de wetenschappelijke

onderbelichtheid veranderlijk en onvoorspelbaar (zie ook Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p.17), waaraan het onderzoek zich met een open onderzoeksopzet diende aan te kunnen passen.

In de hiernavolgende paragraaf wordt de combinatie van de specifieke kwalitatieve onderzoeksmethodes die voor dit onderzoek zijn gekozen, nader toegelicht.

3.2 Kwalitatieve inhouds- en conversatie-analyse

In dit onderzoek is er gekozen voor een combinatie van een kwalitatieve inhoudsanalyse en een (beknopte) conversatie-analyse, de methodes die volgens Clayman & Heritage (2002a) het meest geschikt worden geacht voor onderzoek naar nieuwsinterviews (pp.16-18). In de eerste subparagraaf wordt allereerst de methode van een inhoudsanalyse toegelicht (3.2.1). De tweede subparagraaf gaat vervolgens dieper in op de methode van een conversatie-analyse (3.2.2).

3.2.1 Inhoudsanalyse

Kwalitatief onderzoek geeft de voorkeur aan natuurlijke observatie. Hiermee bestudeer je bijvoorbeeld een sociaal proces in de natuurlijke omgeving (Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p.17), zoals het journalistieke gebruik van bronnen in uitgezonden nieuwsinterviews. Hoewel het wellicht voor de hand ligt om in dit onderzoek journalisten in diepte-interviews te bevragen op hun gebruik van expertbronnen tijdens de coronacrisis, is uit de kritiek op eerder vergelijkbaar onderzoek gebleken dat deze methode beperkingen met zich meebrengt (zie *paragraaf 2.4.1*). Zo stellen Koetsenruijter & Van Hout (2018) dat interviews het gevaar met zich meebrengen dat journalisten sociaal wenselijke antwoorden geven, die niet overeenkomen met de daadwerkelijke praktijk. Daarnaast wijzen Koetsenruijter & Van Hout (2018) bij deze methode op het gevaar dat niet alle journalisten zich altijd even goed bewust zijn van wat ze doen (pp.134-135). Om deze redenen is in dit onderzoek gekozen voor een andere methode, namelijk: een kwalitatieve inhoudsanalyse (p.134). Volgens Koetsenruijter & Van Hout (2018) leent deze methode zich immers goed voor onderzoek naar journalistieke inhoud (p.16), zoals de vragen en reacties van journalisten in uitgezonden nieuwsinterviews, en naar zaken die verband houden met het werk dat journalisten doen (p.135).

Koetsenruijter & Van Hout (2018) onderscheiden twee varianten in de methode van een inhoudsanalyse: de kwantitatieve en kwalitatieve variant (p.130). Zoals gezegd is in dit onderzoek gekozen voor een kwalitatieve benadering, die een aantal belangrijke kenmerken met zich meebrengt. Allereerst geeft een kwalitatieve inhoudsanalyse antwoord op hoe-vragen (Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p.130), waarmee deze methode zich leent voor dit onderzoek waarin eveneens een hoe-vraag (ook wel: ‘op welke manier’) centraal staat. Daarnaast ligt er aan een kwalitatieve inhoudsanalyse een cyclisch analyseproces ten grondslag. Dit heet ook wel een ‘iteratief proces’ en betekent dat de onderzoeker tijdens het onderzoek heen en weer gaat tussen de data en de theorie (Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p.131); de reden dat de onderzoeksopzet flexibel en open is, zodat deze op basis van nieuwe

bevindingen telkens bijgesteld kan worden. Koetsenruijter & Van Hout (2018) omschrijven dit proces als volgt:

‘[...] de onderzoeker gaat eens door het materiaal heen, noteert opvallende zaken, maakt een eerste indeling, gaat terug naar de uitzendingen, stelt zijn indeling bij, gaat nog eens preciezer kijken en zo ontstaat langzaam maar zeker een welomlijnd idee [...].’ (Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p.131)

Ook in dit onderzoek is dit proces nagevolgd; nadat de talkshowuitzendingen zorgvuldig waren uitgekozen (zie *paragraaf 3.3*), werden deze handmatig getranscribeerd. Tijdens deze transcripties werden direct al zaken opgeschreven die opvallend waren in het licht van de besproken literatuur in *hoofdstuk 2*. Na een aantal uitzendingen kon vervolgens een eerste classificatie van mogelijke vragen en reacties worden opgesteld; het doel van dit onderzoek. Deze eerste classificatie bood vervolgens structuur bij het analyseren van de rest van de transcripten en kon op basis hiervan worden aangepast. Op basis van deze combinatie van een ‘top-down’ en ‘bottom-up’ analyse werden alle transcripten onderzocht en ontwikkelde zich tegelijkertijd het classificatieschema van mogelijke vragen en reacties.

Koetsenruijter & Van Hout (2018) benadrukken tevens dat het bij een kwalitatieve inhoudsanalyse belangrijk is dat de onderzoeker zich gedegen inleest in het onderwerp; bestaande theorieën vormen namelijk het vertrekpunt van het onderzoek (p.131). Ook dat was in dit onderzoek het geval, bijvoorbeeld door de vragen en reacties te analyseren op de onderzoeksvariabele ‘al dan niet passend bij expertise’. Deze variabele was opgesteld op basis van eerdere onderzoeken naar het journalistieke gebruik van expertbronnen, waaruit bleek dat journalisten dikwijls niet op een juiste manier gebruikmaken van experts (zie *paragraaf 2.3*). Daarnaast richt een kwalitatieve inhoudsanalyse zich op latente, ook wel: verborgen, betekenissen. In tegenstelling tot de kwantitatieve variant heeft een kwalitatieve inhoudsanalyse om deze reden meer interpretatie. Ook heb je om deze reden voor een kwalitatieve inhoudsanalyse doorgaans meer context nodig (Koetsenruijter & Van Hout, 2018, pp.131-132). Ook hiervan was tijdens de analyse van de talkshowuitzendingen sprake; veel vragen en reacties bleken niet zonder context categoriseerbaar te zijn, en in sommige gevallen bleek de categorisering zelfs met inachtneming van de context onduidelijk. Tot slot ligt bij een kwalitatieve inhoudsanalyse de nadruk niet zozeer op betrouwbaarheid uitgedrukt in cijfers, maar meer in termen als ‘herkenbaarheid, transparantie, geloofwaardigheid, oprechtheid’ (Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p.132). Kwalitatieve onderzoekers leggen om die reden meer nadruk op de validiteit van het onderzoek (Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p.132), waarbij voornamelijk ‘theoretische generalisatie’ van belang is (Boeije, 2005, p.155). Dit betekent dat de onderzoeksconclusies gegeneraliseerd kunnen worden naar een theoretisch domein, waarbij het doel is om een theorie te ontwikkelen die in soortgelijke situaties kan worden getoetst. Het classificatiesysteem en het hierop gebaseerde nieuwe analyseschema waarin dit onderzoek resulteerde, is in dit onderzoek de opgestelde theorie die in vervolgonderzoek nader getoetst zal moeten worden.

3.2.2 *Conversatie-analyse*

Omdat in dit onderzoek niet alleen de vragen en reacties van journalisten, maar ook de contextuele setting van het nieuwsinterview in talkshows waarop de conventionele interactie tussen journalisten en experts gebaseerd is, centraal staat, is het van belang dat ook deze interactie geanalyseerd wordt (zie ook Clayman & Heritage, 2002a, p.13). Volgens de onderzoekers is de analyse van deze interactie zelfs onmisbaar voor onderzoek naar dit genre:

‘The news interview is, first and foremost, a *course of interaction* to which the participants contribute on a turn-by-turn basis, for the most part by asking and answering questions. Of course, particular themes are expressed within each successive contribution, but these contributions are not merely understood in terms of their thematic content. They are also understood in terms of how they bear on the unfolding interactional “game” being played by interviewer and interviewee.’ (Clayman & Heritage, 2002a, p.13)

De interactie in een nieuwsinterview is volgens Clayman & Heritage (2002a) bovendien verantwoordelijk voor de inhoud van het nieuwsinterview, hetgeen met een inhoudsanalyse wordt onderzocht: ‘Interaction between interviewers and interviewees is the generative process by which news interview content, whatever its character, gets created’ (p.14). Nog voordat de vragen en reacties van journalisten, laat staan de inhoud van de nieuwsverhalen die journalisten op basis van het gebruik van expertbronnen vaststellen, worden onderzocht, is het dus van belang dat de interactie tussen journalisten en experts geanalyseerd wordt, hetgeen in dit onderzoek dan ook is gedaan door de contextuele setting van het nieuwsinterview in talkshows in kaart te brengen.

Om de interactie tussen journalisten en experts te analyseren, is volgens Clayman & Heritage (2002a) een andere methode nodig (p.13), namelijk: conversatie-analyse (p.18). Conversatie-analyse is bedoeld voor onderzoek naar de menselijke interactie, die via audio- en video-opnames direct geobserveerd kan worden (Clayman & Heritage, 2002a, p.18). Volgens Clayman & Heritage (2002a) brengen de opnames van deze interactie grote voordelen met zich mee. Data kunnen hierdoor namelijk herhaaldelijk worden afgespeeld, waardoor deze nauwkeuriger geanalyseerd kunnen worden. Daarnaast kunnen de uitzendingen hierdoor getranscribeerd worden, waardoor de onderzoeker de resultaten concreet kan illustreren en lezers de resultaten bovendien nauwkeurig kunnen achterhalen (pp.18-19). In dit onderzoek is er dan ook gebruikgemaakt van talkshowuitzendingen die via Videoland (Jinek) en NPO Plus (Op1) teruggekeken konden worden. Zo konden de transcripten nauwkeurig worden uitgewerkt en vervolgens worden geanalyseerd.

Conversatie-analyse beschouwt normale ‘face-to-face’ gesprekken als de voornaamste en zelfs oorspronkelijke vorm van ‘talk-in-interaction’ (Hutchby, 2003, p.441). Hierbij moeten de uitingen niet in isolatie geanalyseerd worden, maar in hun context (Hutchby, 2003, p.442):

‘This local production of contexts for action is treated as analyzable through investigating the ways that participants, in their means of organizing their turns at talk, display for one another (and hence for the analyst too) their understanding and sense of what is going on at any given moment.’ (Hutchby, 2003, p.442).

De context die in dit onderzoek centraal staat, is die van nieuwsinterviews in talkshows. Volgens de conversatie-analytische benadering wordt deze context geproduceerd in de loop van de sociale interactie. Deelnemers spelen dus een actieve rol in de totstandkoming en handhaving van het gesprek (Hutchby, 2003, pp.442-443).

Volgens Hutchby (2003) is er bij de context van een nieuwsinterview sprake van een ‘formele’ setting, waarbij de gang van zaken in zekere zin is vastgelegd in een vast format (p.443). Op basis hiervan vindt de interactie tussen de interviewer en de geïnterviewde plaats. Denk hierbij aan de conventionele standaardvolgorde van ‘vraag-antwoord-volgende vraag’ (pp.443-444), waarbij de deelnemers op basis van het conventionele beurtensysteem ieder een eigen taak hebben toebedeeld gekregen (zie ook *paragraaf 2.5.1.2*). Omdat er nog niet veel onderzoek naar talkshows is gedaan, is er in dit onderzoek ook aandacht besteed aan de contextuele setting van dit genre.

Clayman & Heritage (2002a) richten zich in hun analyse van verschillende nieuwsinterviews op een aantal vaste aspecten die kenmerkend zijn voor dit genre. Zo analyseren zij het ‘spraakuitwisselingssysteem’, waarin zij bijvoorbeeld bekijken hoe de deelnemers de beurt nemen om te praten. Daarnaast richten zij zich op de volgordes van de acties van de deelnemers, waarbij zij onder andere de manier waarop het nieuwsinterview wordt geopend en afgesloten analyseren. Tot slot analyseren Clayman & Heritage (2002a) ‘de acties en hun prestaties’, waarmee zij de individuele acties van de deelnemers en de manieren waarop zij deze tot stand brengen onderzoeken. Behorend tot het laatste aspect zijn bijvoorbeeld de vragen die journalisten stellen en de lexicale keuzes die zij hierbij maken. In dit onderzoek is wegens de haalbaarheid de focus gelegd op het laatste aspect, waarbij onder andere de lexicale keuzes van journalisten een van de onderzoeksvariabelen vormde. Zodoende is er in dit onderzoek sprake van een beperkte conversatie-analyse.

Op basis van het bovenstaande is het onderzoek naar de manier waarop journalisten expertbronnen bevragen ten tijde van de coronacrisis uitgevoerd. In de hiernavolgende paragraaf wordt deze uitvoering en de methodologische keuzes die hierbij zijn gemaakt, nader uiteengezet.

3.3 Uitvoering onderzoek

In dit onderzoek staan de vragen en reacties van journalisten aan expertbronnen in nieuwsinterviews in talkshows tijdens de coronacrisis centraal. In de eerste subparagraaf wordt allereerst de selectie en samenstelling van het corpus toegelicht (3.3.1). Vervolgens bespreekt de tweede subparagraaf de manier waarop het onderzoek precies is uitgevoerd, en welke beperkende keuzes hierbij zijn gemaakt ten behoeve van de haalbaarheid van het onderzoek (3.3.2). Met deze paragraaf besteedt dit onderzoek

aandacht aan de navolgbaarheid en controleerbaarheid van het onderzoek; belangrijke aspecten die komen kijken bij een kwalitatieve inhoudsanalyse (Pleijter, 2006, pp.178-180). Om die reden worden er in dit onderzoek kwaliteitscontroles uitgevoerd, zoals het presenteren van een begrijpelijke explicatie van de werkwijze in de hiernavolgende subparagraaf (zie ook Pleijter, 2006, pp.82-83).

3.3.1 Corpusselectie

Het corpus van dit onderzoek bestaat uit nieuwsinterviews uit de Nederlandstalige talkshows Jinek (RTL 4) en Op1 (NPO 1). Voordat wordt toegelicht waarom deze talkshows voor dit onderzoek zijn uitgekozen, wordt allereerst een beschrijving van beide gegeven. De talkshow Jinek wordt vanaf 2020 uitgezonden op de commerciële omroep RTL 4. Jinek is elke werkdag vanaf 22:10 uur te zien en de uitzendingen duren meestal tussen de 60 en 80 minuten. De talkshow wordt gepresenteerd door Eva Jinek, een professionele journalist die ervaring heeft bij onder andere het NOS Journaal en omroep WNL. In 2020, toen het coronavirus ook in Europa en Nederland zijn intrede deed, telde Jinek een gemiddeld aantal kijkers van 845.783, en in 2021 was het gemiddelde kijkcijferaantal 843.330 (M. Vuursteen, e-mail, 29 juni 2022).

De talkshow Op1 wordt vanaf 2020 uitgezonden op de publieke omroep NPO 1. Op1 is een samenwerking van meerdere omroepen, te weten: BNNVARA, EO, Omroep MAX, WNL, VPRO en KRO-NCRV. Deze samenwerking uit zich in het feit dat de presentatie elke avond in handen is van een ander duo, afkomstig van een bepaalde omroep, die op een vaste dag te zien is. Ook Op1 wordt elke werkdag uitgezonden, vanaf ongeveer 22:30 uur. De uitzendingen duren meestal tussen de 50 en 75 minuten. In 2020 telde Op1 een gemiddeld aantal kijkers van 973.000 en in 2021 was dit aantal 834.000 (R. Voortman, e-mail, 30 juni 2022).

De selectie van deze talkshows heeft meerdere redenen. Allereerst bevat het corpus hiermee zowel een talkshow uitgezonden op een commerciële zender (Jinek) als een talkshow uitgezonden op de publieke omroep (Op1). Hoewel dit onderzoek hiermee niet gegeneraliseerd kan worden naar het gehele Nederlandse medialandschap, geeft de combinatie van deze twee wel degelijk een goed beeld hiervan. Daarnaast zijn Jinek en Op1 de talkshows die nagenoeg de gehele coronacrisis zijn uitgezonden op de Nederlandse televisie, namelijk: vanaf begin 2020 toen het coronavirus in Europa was aangekomen tot aan het einde van 2021 toen de omikronvariant van het coronavirus oplaaide.⁷ Van elke talkshow zijn vervolgens vijf uitzendingen geselecteerd. Voordat een uitzending geselecteerd kon worden, moest deze echter aan een zaken voldoen om zodoende een gevarieerd corpus samen te stellen dat zich bovendien toespitste op de hoofdvraag van dit onderzoek. Allereerst was het belangrijk dat de interviewer in de uitzending een interview met een expert afneemt over de coronacrisis. Ten behoeve van de generaliseerbaarheid en haalbaarheid van het onderzoek is er gefocust op medisch experts.

---

⁷ Belangrijk om hierbij te vermelden en zoals ook uit het hiernavolgende zal blijken, is dat de talkshow Jinek geregeld werd afgewisseld met de talkshow Beau, waarin niet Eva Jinek, maar Beau van Erven Dorens de host is. Hierdoor waren er van Jinek in één periode (namelijk: in het najaar van 2021) tijdens de coronacrisis geen uitzendingen.

Hiermee worden hoofdzakelijk artsen-microbioloog, virologen en huisartsen bedoeld die kennis hebben over onderwerpen als het virus zelf, de ziekteverschijnselen, het ziekteverloop en de behandeling; de onderwerpen waarover journalisten het publiek tijdens de crisissituatie voornamelijk dienen te informeren (zie ook Leidecker-Sandmann et al., 2022, p.2).

Daarnaast moesten de uitzendingen uit verschillende periodes komen. Dit niet alleen ten behoeve van de diversiteit van de vragen en reacties, maar ook vanwege het feit dat beide talkshows niet in dezelfde periodes een interview met een medisch expert over de coronacrisis bevatte. Zo was er bij Jinek in het najaar van 2021 geen uitzending waar het over de coronacrisis ging en waarin een medisch expert aan het woord kwam, omdat de talkshow onder andere werd vervangen door Beau. Hierin is niet Eva Jinek maar Beau van Erven Dorens de talkshowhost; een cruciale verandering op basis waarvan deze uitzendingen vanwege de generaliseerbaarheid van dit onderzoek niet zijn geselecteerd. Om die reden zijn de verschillende periodes niet zozeer bepaald op overeenstemming met periodes waarin de andere talkshow is onderzocht, als wel op basis van bijzondere gebeurtenissen die plaatsvonden in de coronacrisis, waarmee er sprake was van een crisissituatie; het onderwerp waartoe dit onderzoek zich toespitst. Deze gebeurtenissen zijn gebaseerd op de ‘Coronavirus tijdlijn’ van de Rijksoverheid (Rijksoverheid, z.d.).

Daarnaast zijn de uitzendingen geselecteerd op basis van de generaliseerbaarheid en diversiteit van het corpus. Met dit laatste wordt bedoeld dat een uitzending bijvoorbeeld in een latere periode werd geselecteerd op basis van het voorkomen van dezelfde medisch expert, zodat eventuele conventies in de sociale interactie tussen de interviewer en de geïnterviewde nauwelijks tot geen rol zouden spelen en de resultaten beter te generaliseren zijn naar een algemene theoretische categorisering. Daarnaast is een uitzending al dan niet geselecteerd ten behoeve van de diversiteit van het corpus; zo zijn uitzendingen geselecteerd wanneer er bijvoorbeeld sprake was van een nieuwe setting, zoals een niet eerder voorgekomen samenstelling van de gasten, of een bredere periode, zoals in de beginperiode, waarin bij Jinek een aantal avonden achter elkaar een medisch expert aan tafel zat om over de coronacrisis te praten en hiervan niet alle uitzendingen zijn gekozen. Zodoende beoogt het corpus een zo divers mogelijk corpus waarmee dit onderzoek inzicht geeft in deze niet vaak onderzochte setting.

In totaal zijn er tien uitzendingen geselecteerd die aan bovenstaande voorwaarden voldeden. Hiervan waren er vijf afkomstig van de talkshow Jinek en vijf van de talkshow Op1. Deze uitzendingen zijn teruggekeken via Videoland (Jinek) en NPO Plus (Op1) en vervolgens handmatig getranscribeerd. De transcripten zijn te vinden in *bijlage 1* (p.81) waarbij tevens de analyse zichtbaar is. Hieronder volgt een overzicht van de geselecteerde uitzendingen, met daarbij de reden van selectie en de medisch expert die werd geïnterviewd, waarbij de functie is overgenomen zoals deze in de talkshow werd vermeld (*Figuur 2*, p.39).

Figuur 2. Samenstelling corpus.

Transcript	Aflevering	Datum	Selectiereden	Medisch expert
JINEK				
1	1.15	23 januari 2020	Een van de eerste uitzendingen van JINEK over de coronacrisis, waarin een medisch expert om die reden aan tafel zat.	Ann Vossen, arts-microbioloog aan het LUMC en viroloog.
2	1.17	27 januari 2020	Uitzending in de beginperiode van de coronacrisis, waarin zowel een medisch expert als politicus aan tafel zaten.	Ann Vossen, arts-microbioloog aan het LUMC en viroloog.
3	1.37	24 februari 2020	Uitzending in de beginperiode van de coronacrisis toen het virus opklaarde in Europa (Italië) en zowel een medisch expert als een econoom als een Italiëkenner aan tafel zaten.	Ann Vossen, arts-microbioloog aan het LUMC en viroloog.
4	1.41	28 februari 2020	Uitzending nadat de eerste twee coronabesmettingen in Nederland zijn geconstateerd en waarvoor medisch experts en politici zijn uitgenodigd.	Anja Schreijer, hoofd bestrijding infectieziekten van de GGD en arts in Amsterdam.
5	3.22	2 februari 2021	Uitzending in aanloop naar de derde golf en het land zich in lockdown bevindt; hiervoor zowel medisch expert als politicus als journalist uitgenodigd.	Jean-Luc Murk, arts-microbioloog en viroloog bij het Elisabeth TweeSteden Ziekenhuis.
Op1				
6	17	28 januari 2020	Een van de eerste uitzendingen van Op1 over de coronacrisis, nadat in Nederland het hoogste niveau van waakzaamheid was uitgeroepen en een medisch expert was uitgenodigd.	Anne Wensing, arts-viroloog.
7	39	27 februari 2020	Uitzending in beginperiode coronacrisis nadat in Nederland de eerste besmetting had plaatsgevonden en een medisch aan tafel was uitgenodigd.	Ab Osterhaus, viroloog.
8	225	1 november 2021	Na lange tijd weer een uitzending over het coronavirus nadat in het najaar van 2021 het virus weer opklaarde en een nieuwe variant werd ontdekt en waar tevens dezelfde medisch expert als in de beginperiode was uitgenodigd.	Anne Wensing, arts-viroloog.
9	245	29 november 2021	Uitzending over de omikronvariant van het coronavirus die volgens de	Anne Wensing, arts-viroloog.

			Wereldgezondheidsorganisatie een zeer groot risico vormt en waarom medisch expert is uitgenodigd.	
10	252	8 december 2021	Uitzending over de omikronvariant van het coronavirus en waarin medisch expert is uitgenodigd.	Marion Koopmans, viroloog.

3.3.2 *Uitvoering analyse*

Nadat de uitzendingen die aan bovenstaande voorwaarden voldeden geselecteerd waren, zijn de relevante delen van deze uitzendingen handmatig getranscribeerd. Het ging hierbij hoofdzakelijk om de delen waarin de interviewer de medisch expert bevroeg ten tijde van de coronacrisis. De transcripten hiervan zijn te vinden in *bijlage 1* (p.81).

Voordat de uitvoering van de analyse van de vragen en reacties uiteen wordt gezet, is het allereerst van belang toe te lichten op welke manier de contextuele setting van de talkshows zijn onderzocht. Vanwege de relatieve wetenschappelijke onbekendheid van dit genre kon hierover zodoende meer inzicht in worden gegeven, alvorens de analyse specifiek te richten op de vragen en reacties van de interviewers. De contextuele setting van het nieuwsinterview in talkshows is onderzocht aan de hand van de kenmerken van het prototypische nieuwsinterview (zie *paragraaf 2.5.2*). Deze kenmerken zijn één voor één vergeleken met de talkshowuitzendingen. Hoewel een nauwkeurig oordeel over de mate van overeenkomst tussen het prototypische nieuwsinterview en de Nederlandse talkshow een geheel eigen onderzoek vergt, wordt daartoe in dit onderzoek een aanzet gedaan om zodoende meer inzicht in dit onderbelichte genre te geven. Meer specifiek: om op basis van de analyse van de contextuele setting een voorzichtige uitspraak te doen over de mate waarin de Nederlandse talkshow als (sub)genre van het nieuwsinterview beschouwd kan worden. De nadruk in deze analyse ligt hierbij op de omgang van de interviewers met de medisch experts die als tafelgast zijn uitgenodigd. Belangrijk om vooraf te vermelden is dat de overwegingen zoals besproken in *hoofdstuk 4* gemaakt zijn op basis van het samengestelde corpus van dit onderzoek. Allereerst is hierbij geen gebruik gemaakt van de gehele talkshowuitzendingen, maar enkel van de voor dit onderzoek relevante delen. Daarnaast is er sprake van slechts tien talkshowuitzendingen op basis waarvan wordt overwogen in hoeverre de Nederlandse talkshow tot het prototypische nieuwsinterview behoort.

Ook tijdens de analyse van de vragen en reacties is er gebruik gemaakt van een bottom-up en top-down analyse. Vanwege de aard van de onderzoeksmethode en de relatieve onbekendheid van het onderwerp is er geen gebruik gemaakt van een vooraf geformuleerd codeboek (zie ook Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p.133); de categorieën zijn uit het onderzoeksmateriaal geëxtraheerd en zijn gedurende het onderzoek telkens weer aangevuld en aangepast. Hiermee is er sprake geweest van een inductieve werkwijze. Concreet hield dit in dat al tijdens het bekijken en uitschrijven van de eerste uitzendingen opvallende zaken werden genoteerd, om deze vervolgens met elkaar te vergelijken en verder uit te werken tot een eerste categorisering van mogelijke vragen en reacties van journalisten aan

en op medisch experts ten tijde van een crisissituatie. Met oog op de focus van dit onderzoek zijn voorafgaand aan de analyse allereerst de spreekbeurten van de interviewers dikgedrukt. Hierbij zijn alleen de spreekbeurten van de interviewers geanalyseerd die direct gericht waren aan de medisch experts, waarmee dus bijvoorbeeld de inleidende woorden aan het begin van het interview ter introductie van het onderwerp niet zijn meegenomen. Vervolgens is er bepaald dat er sprake was van één spreekbeurt wanneer de interviewer niet werd onderbroken of wanneer hij/zij wel werd onderbroken, maar de zin in het vervolg nog werd afgemaakt. Dit laatste is niet zozeer in overeenstemming met Clayman & Heritage (200a), die beweren dat er in deze gevallen sprake is van meerdere spreekbeurten, maar ten behoeve van de overzichtelijkheid van de analyse is deze keuze gemaakt. Zo deed een interviewer namelijk vaak een aanzet tot een vraag, maar werd hij/zij onderbroken door een andere tafelgast, waardoor de verschillende spreekbeurten werden samengevoegd tot één. In andere gevallen deed een tafelgast een korte onderbreking van de spreekbeurt van de interviewer, waarna deze eveneens tot één spreekbeurt is samengevoegd. Wanneer een interviewer bovendien zelf een korte reactie gaf, is deze ten behoeve van de overzichtelijkheid en de relevantie van het onderzoek niet elke keer als een aparte spreekbeurt geanalyseerd. Zo stemden interviewers bijvoorbeeld vaak in met een korte reactie zoals 'ja' of 'nee', welke niet allemaal relevant waren voor het doel van dit onderzoek, aangezien zij geen nieuwe categorie verwezenlijkte. In het corpus is tussen vierkante haken met schuingedrukte letters aangegeven wanneer een spreekbeurt niet is geanalyseerd.

Vervolgens zijn de samengevoegde en relevante spreekbeurten geanalyseerd aan de hand van een aantal onderzoeksvariabelen die zijn gebaseerd op eerdere onderzoeken, zoals besproken in *hoofdstuk 2*, en op zaken die opvallend bleken tijdens de eerste analyse van het onderzoeksmateriaal. De onderzochte variabelen zijn: **1)** de constructie van de spreekbeurt; **2)** (indien van toepassing:) de soort vraag; **3)** (indien van toepassing:) al dan niet passend bij de expertise van de geïnterviewde; **4)** de categorie, en **5)** (indien van toepassing:) opvallende (non-)verbale communicatie. Wanneer er in een uitspraak van de interviewer sprake was van meerdere uitingen, dan zijn deze, indien relevant, los van elkaar geanalyseerd en gescheiden middels een +-teken. De manier waarop deze variabelen zijn onderzocht worden hieronder één voor één uitgelegd.

Met de constructie van de spreekbeurt (**1**) wordt bedoeld dat er per spreekbeurt allereerst is bepaald of er sprake was van een vraag (deze zijn geel gemarkeerd) of van een reactie op een eerder antwoord van de expert (deze zijn blauw gemarkeerd). Vervolgens is de verdere categorisering gebaseerd op de vragen die Clayman & Heritage (2002a) op basis van de Anglo-Amerikaanse context onderscheiden (*Figuur 1*), waarbij de eerste twee hoofdcategorieën als uitgangspunt zijn genomen (simpele en complexe vraag) en de subcategorieën niet nadrukkelijk zijn gecategoriseerd. Dit omwille van het behoud van de inductieve werkwijze van dit onderzoek. Desalniettemin hebben de subcategorieën wel degelijk als leidraad gediend bij andere onderzoeksvariabelen, zoals uit de hiernavolgende paragrafen zal blijken. Er was sprake van een simpele vraag, wanneer deze niet werd ingeleid door een of meerdere zinnen. Wanneer dit wel het geval was, was er sprake van een complexe

vraag. In dit onderzoek was bovendien sprake van een complexe vraag wanneer deze niet zozeer werd ingeleid, als wel werd toegelicht. Belangrijk om te vermelden is dat er bij een reactie op het antwoord van de medisch expert bovendien ook sprake kon zijn van een vraag. Dit is ook wel een ‘doorvraag’ genoemd, waarvan sprake was als de vraag verband hield met het eerdergegeven antwoord van de expert, en dus een subcategorie van een reactie van de interviewer vormde. Was dit niet het geval, dan was er sprake van een nieuwe vraag. Vervolgens is per uitspraak bekeken of deze gericht was aan een medisch expert, alvorens deze verder werd geanalyseerd.

Wanneer er sprake bleek te zijn van een (door)vraag, is vervolgens vastgesteld om wat voor soort vraag (2) het ging. Het kon hierbij gaan om een open vraag, waarbij meerdere, ruime antwoorden mogelijk zijn (aangegeven met een onderbroken onderstreping), een gesloten vraag, waarbij enkel ‘ja’ of ‘nee’ als antwoord mogelijk is (aangegeven met een ononderbroken onderstreping), een retorische vraag, waarbij een vraag eerder bedoeld is als een opmerking (aangegeven met een gekartelde onderstreping) of een verborgen vraag, waarbij een uitspraak geen vraag bevat maar wel zo bedoeld is (aangegeven met een dubbele onderstreping). Deze verschillende mogelijkheden zijn opgesteld en aangevuld naarmate de analyse vorderde. Deze onderzoeksvariabele bleek zowel relevant voor vragen die directe aan medisch experts werden gesteld als voor doorvragen die als reactie op een antwoord van een medisch expert werden gesteld. In sommige gevallen moest een spreekbeurt overigens worden aangevuld om te bepalen of deze open, gesloten, retorisch of verborgen bedoeld was. Deze aanvulling staat vermeld in de schematische weergave van de analyse (zie *bijlage 2*, p.82).

Vervolgens is per spreekbeurt bepaald of deze paste bij de expertise van de medisch expert (3). Dit was relevant bij het onderwerp van de vragen die de interviewer aan de expert stelde en dus medebepalend voor de categorie. Of een vraag al dan niet passend was bij de expertise van de medisch expert, is bepaald aan de hand van wat de Nederlandse Vereniging voor Medische Microbiologie (NVMM) zegt over de rol van artsen-microbioloog en virologen:

‘Een viroloog is iemand die werkt met virussen (bijv. verkoudheidsvirussen, griepvirussen, virussen die waterpokken of de ziekte van Pfeiffer of hiv veroorzaken). [...] Onderzoekers in de virologie proberen erachter te komen hoe het virus zich verspreidt (bijvoorbeeld door de lucht of via voedsel, of via besmet bloed), hoe makkelijk het virus iemand ook echt ziek kan maken (hoe ‘sterk’ is het virus), of zij werken bijvoorbeeld aan een vaccin tegen het virus. Ze maken ook, samen met de artsen-microbioloog en medisch moleculair microbiologen, een laboratoriumtest waarmee het virus zo snel mogelijk aangetoond kan worden in de mensen en in dieren, zodat vastgesteld kan worden waar het virus vandaan is gekomen en wie ermee besmet is. Artsen-microbioloog zijn medisch specialisten die verantwoordelijk zijn voor het goed uitvoeren van de juiste laboratoriumtesten. Zij adviseren over de behandeling van de patiënten in het ziekenhuis. Daarbij kan het gaan om infecties met virussen, maar ook met bacteriën, schimmels of parasieten. Daarnaast spelen ze een rol in het voorkomen van de verspreiding van virussen en bacteriën in het ziekenhuis, door adviezen te geven over bijvoorbeeld gebruik van aparte kamers, mondkapjes en handen wassen.’ (NVMM, 2020).

Wanneer er daarnaast sprake was van een huisarts als medisch expert in de talkshowuitzending, is er bij het bepalen van de onderzoeksvariabele ‘Passend bij expertise’ gebruik gemaakt van de functieomschrijving van de organisatie TMI:

‘Een huisarts is de medisch specialist waar de patiënt als eerste naartoe gaat als hij of zij een klacht, ziekte of aandoening heeft. Als huisarts heb je een brede medische kennis van heel veel ziektes en aandoeningen en houd je overzicht over de gehele situatie van de patiënt.’ (TMI, z.d.).

Wanneer er tot slot sprake was van een intensivist als medisch expert in de talkshowuitzending, is er bij het bepalen van de onderzoeksvariabele ‘Passend bij expertise’ gebruik gemaakt van de functieomschrijving van de organisatie IC Connect:

‘Een intensivist is de hoofdbehandelaar op de intensive care. Intensivisten werken in een team, samen zijn zij verantwoordelijk voor de IC-behandeling van de patiënt. Dit doen zij met een heel team van andere medische specialisten, IC-verpleegkundigen en andere medewerkers. [...] Een intensivist is een arts die zich heeft gespecialiseerd in intensieve zorg.’ (IC Connect, z.d.).

Op basis van bovenstaande variabelen, de inhoud van de vragen en reacties en de omringende context zijn vervolgens categorieën opgesteld (4). Hierbij is er zowel gebruik gemaakt van een top-down als bottom-up analyse, waarbij de soorten vragen die Clayman & Heritage (2002a) onderscheiden (zie *Figuur 1*) als leidraad hebben gediend, maar waarbij de categorieën voornamelijk uit het onderzoeksmateriaal zelf zijn geëxtraheerd. Uit de analyse van de eerste drie transcripten werd al duidelijk dat er sprake was van twee hoofdcategorieën, namelijk: ‘neutralistisch’ en ‘sturend’. Het onderscheid tussen deze twee werd gemaakt op basis van de vraag of de uitspraak ook neutraler verwoord had kunnen worden. Hierbij is voornamelijk gekeken naar de dimensies van vragen die Clayman & Heritage (200a) onderscheiden (*paragraaf 2.5.1.2*). Zodoende bepaalden de onderwerpskeuze, de mate van aanwezigheid van veronderstellingen en de mate van toespeling op een geprefereerd antwoord of er sprake was van een neutralistische dan wel sturende vraag. Aan deze categorieën kon op verschillende manieren inhoud worden gegeven, op basis waarvan de subcategorieën zijn opgesteld. Met deze eerste categorisering in het achterhoofd werden vervolgens de andere zeven transcripten geanalyseerd, waaruit bleek dat de meeste vragen en reacties reeds in de opgestelde categorieën ingedeeld konden worden. Op basis van deze algehele analyse en de resultaten werd de categorisering daarnaast aangevuld en aangepast, waarmee de definitieve categorisering kon worden opgesteld en gepresenteerd in een beslisboom (zie *hoofdstuk 4*). Met oog op de onderzoeksvraag stond deze categorie in de analyse hoofdzakelijk centraal en dienden bovenstaande

onderzoeksvariabelen voornamelijk ter ondersteuning van de bepaling van de verschillende categorieën.

Om meer inzicht in de verschillende categorieën te geven, is vervolgens per spreekbeurt geanalyseerd of er sprake was van opvallende (non-)verbale communicatie (5), die kenmerkend was voor de opgestelde categorieën. Hierbij werd gefocust op het taalgebruik en de toon van de interviewer en op de sfeer bij de tafelgasten en het publiek.

Op basis van bovenstaande variabelen zijn de transcripten geanalyseerd. De resultaten zijn schematisch weergegeven in *bijlage 2* (p.82). De opgestelde categorieën en het nieuwe analysemodel van vragen en reacties van journalisten aan en op medisch experts in talkshows tijdens de coronacrisis worden in het hiernavolgende hoofdstuk toegelicht. Per categorie worden hierbij op basis van de onderzochte variabelen zaken besproken die opvallend bleken, waarbij overigens niet alle variabelen voor elke categorie relevant bleken te zijn. Hierbij is af en toe gebruik gemaakt van Excel om met behulp van de filter bepaalde waarden te tellen.

In dit hoofdstuk is de methodologische keuze voor een kwalitatieve inhouds- en conversatieanalyse van de tien talkshowuitzendingen beargumenteerd. Daarnaast is in dit hoofdstuk nauwkeurig de werkwijze van de analyses uiteengezet, waarbij tevens de beperkende keuzes die in dit onderzoek zijn gemaakt op voorhand zijn benoemd. Op basis van deze keuzes zijn de hiernavolgende resultaten gegenereerd, waarbij de analyse resulteerde in een categorisering van mogelijke vragen en reacties van journalisten aan en op medisch experts in talkshows tijdens de coronacrisis. Deze categorisering is vervolgens in een beslisboom gepresenteerd, waarmee dit onderzoek een nieuw analysemodel heeft bewerkstelligd.

4 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de kwalitatieve inhouds- en conversatieanalyse beschreven. Allereerst wordt in de volgende paragraaf ingegaan op de contextuele setting van het nieuwsinterview in talkshows, waarbij de resultaten van de beknopte conversatie-analyse uiteen worden gezet (4.1). De resultaten van de inhoudsanalyse worden vervolgens in *paragraaf 4.2* in een nieuw analysemodel gepresenteerd, namelijk: een beslisboom. Hiermee kunnen de vragen en reacties van journalisten aan en op medisch experts onderzocht worden. De hiernavolgende paragrafen lichten de beslisboom per categorie nader toe. *Paragraaf 4.3* bespreekt allereerst de vragen die journalisten aan medisch experts in talkshows stellen en *paragraaf 4.4* gaat dieper in op de reacties die journalisten op de antwoorden van medisch experts geven.

4.1 Contextuele setting nieuwsinterview in talkshows

Om erachter te komen hoe journalisten medisch experts in talkshows over een crisissituatie bevragen, is er vanwege de relatieve wetenschappelijke onbekendheid van dit genre in de analyse van de talkshowuitzendingen ook aandacht besteed aan de contextuele setting van de uitzendingen. Hierbij is gefocust op de kenmerken van de Nederlandse talkshow en in welke mate deze zich verhouden tot de conventies van het nieuwsinterview, die Clayman & Heritage (2002a) onderscheiden (zie *paragraaf 2.5.2*).

Een van de eerste prototypische kenmerken van het nieuwsinterview is volgens Clayman & Heritage (2002a) dat de interviewer bekendstaat als een professionele journalist. Dit is het geval bij de commerciële talkshow Jinek, waarbij Eva Jinek de interviews met haar gasten afneemt. Jinek heeft een journalistieke carrière op haar naam staan en voert dit werk heden ten dage nog steeds uit. Bij de publieke talkshow Op1 zit dit aspect iets anders in elkaar. In deze talkshow nemen namelijk twee presentatoren de interviews af. In het corpus zijn de volgende duo's te vinden: Giovanca Ostiana & Tijs van den Brink, Welmoed Sijtsma & Sander Schimmelpenninck, Hugo Logtenberg & Nadia Moussaid (twee keer) en Carrie ten Napel & Charles Groenhuijsen.⁸ Met uitzondering van zangeres Giovanca Ostiana hebben nagenoeg alle presentatoren in dit corpus een journalistieke achtergrond. Daarnaast zorgt de duo-constructie ervoor dat de niet-journalistieke presentatoren, waarvan ook in andere uitzendingen dan in het corpus sprake is, vergezeld zijn door een professionele journalist, waarmee ook deze talkshow aan dit criterium lijkt te voldoen.

---

⁸ Hiermee zijn nagenoeg alle presentatieduo's in het corpus opgenomen, waarbij enkel het duo Fidan Ekiz & Sven Kockelmann ontbreken en niet alle wissels zijn meegenomen. Dit, vanwege de andere, zwaardere criteria waaraan de uitzendingen in dit onderzoek moesten voldoen (zie *paragraaf 3.3.1*) en vanwege de haalbaarheid van het onderzoek waardoor het corpus is beperkt tot in totaal tien talkshowuitzendingen.

Vervolgens onderscheiden Clayman & Heritage (2002a) het nieuwsinterview op basis van de betrokkenheid van de geïnterviewden bij het nieuws. Dit criterium is lastiger te toetsen, omdat in dit onderzoek niet de gehele uitzendingen zijn geanalyseerd; enkel de relevante delen waarin de interviewer specifiek de medisch expert bevroeg zijn getranscribeerd en geanalyseerd. Om deze reden geeft het antwoord op de vraag in hoeverre van dit criterium sprake is bij de Nederlandse talkshow wellicht een ietwat vertekend beeld. Desalniettemin is op basis van deze gedeelten te stellen dat de geïnterviewden in de Nederlandse talkshow wel degelijk betrokken zijn bij het nieuws; zodra er sprake was van een crisissituatie, werd een medisch expert als geïnformeerde commentator aan tafel uitgenodigd om hierover vragen te beantwoorden. Hiermee laat de Nederlandse talkshow zien dat zij waarde hechten aan de mate van betrokkenheid bij de actualiteit van de geïnterviewden en voldoet zij ook aan dit criterium.

Het is echter de vraag of de Nederlandse talkshow voldoet aan het derde criterium dat Clayman & Heritage (2002a) onderscheiden, met andere woorden: of het publiek net als het prototypische nieuwsinterview geen actieve rol speelt in de interactie tussen de interviewer en de geïnterviewde. In het algemeen lijken beide talkshows op het eerste gezicht hieraan te voldoen, althans, de delen van de uitzendingen die in dit onderzoek centraal stonden; in beide gevallen krijgt het publiek in nagenoeg geen van de uitzendingen een actieve rol toebedeeld. Dit criterium is echter lastig te toetsen in het samengestelde corpus van dit onderzoek, omdat er bij sommige uitzendingen vanwege de coronamaatregelen überhaupt geen publiek aanwezig mocht zijn. Daarnaast vormt de uitzending van Jinek op 24 februari 2020 (transcript 3) op het voldoen aan dit criterium een uitzondering. Hierin werden namelijk twee mensen uit het publiek bevroegd over hun ervaringen met het cruiseschip Westerdam. Dit ging echter niet meer expliciet over de coronacrisis en hierin werd ook geen medisch bevroegd, waardoor dit fragment niet nadrukkelijk is meegenomen in de analyse. Tot slot is het bij dit criterium de vraag wie precies als het publiek wordt gezien, en meer specifiek: of de tafelgasten die vanwege een ander onderwerp dan de coronacrisis zijn uitgenodigd, ook het publiek vormen. Wanneer dit het geval is, dan voldoet de Nederlandse talkshow in beide gevallen niet aan het derde criterium dat Clayman & Heritage (2002a) onderscheiden; wanneer het in de uitzending ging over de coronacrisis, waarbij hoofdzakelijk een medisch expert werd bevroegd, lieten de interviewers namelijk ook andere tafelgasten aan het woord. Een voorbeeld hiervan is te vinden in de uitzending van Op1 op 28 januari 2020, waarin viroloog Wensing is uitgenodigd om over het coronavirus te praten, en Ostiana vervolgens de volgende vraag stelt:

- (1) *Interview Op1 (Giovanca Ostiana en Tijs van den Brink) met Anne Wensing en aan tafel zitten ook Charlotte Bouwman, Rob Jetten, Glen Faria en Robèrt van Beckhoven, 28 januari 2020*
GO: Aan deze tafel, bang voor het virus?

Indien de andere tafelgasten dan de medisch expert als het publiek beschouwd worden, bedeeft de interviewer met deze vraag het publiek wel degelijk een actieve rol toe door hen bij het gesprek te betrekken. In sommige gevallen kregen andere tafelgasten zelfs zo'n actieve rol toebedeeld, dat hun opmerkingen de input vormde voor de vraag die de interviewer stelde, zoals in het onderstaande voorbeeld:

(2) *Interview Op1 (Hugo Logtenberg en Nadia Moussaid) met Anne Wensing en aan tafel zit ook Frank Oostdom, 29 november 2021*

FO: Wij laten het niet na om dat steeds te roepen, maar je merkt wel dat men toch op de een of andere manier in de publieke opinie staat, reissector is nu toch wel verantwoordelijk of staat centraal als het gaat om het verspreiden van het virus. En mensen hoeven mij niet te geloven, want ik heb een belang, maar geloof dan een Wereldgezondheidsraad, geloof dan een Europese RIVM en een Europese Commissievoorzitter, die dat allemaal zeggen. Reisbeperkingen hebben geen zin als het gaat om het verspreiden van het virus. Dan moet je dat niet doen.

NM: Ik wil nog wel even...

FO: Ja, tuurlijk.

NM: ... is dat helemaal zo, Anne?

AW: Nou, kijk, als je een virus hebt zoals bijvoorbeeld bij SARS-Cov-1, wat heel snel mensen ziek maakt dan kun je door zaken te isoleren kun je heel veel oplossen. Maar als een virus zich al aan het verspreiden is, en zeker als het een virus is dat mensen niet direct heel erg ziek maakt, dan kun je dat niet meer tegenhouden.

In bovenstaand fragment gebruikt Moussaid de opmerking van Oostdom als input voor de vraag aan medisch expert Wensing. Hiermee krijgt niet alleen de andere tafelgast een actieve rol toebedeeld, maar wordt ook de bijzondere status van de expert benadrukt; het is namelijk aan Wensing om meer duidelijkheid te geven in de verspreiding van het virus en de opgeworpen vraag van Oostdom te valideren.

Op basis van het vierde criterium kan in de meeste gevallen gesteld worden dat de Nederlandse talkshow als genre tot het prototypische nieuwsinterview behoort. De discussie richt zich namelijk in beide talkshows voornamelijk op zaken die gerelateerd zijn aan recente nieuwsgebeurtenissen, waarvan de uitbraak van het coronavirus in alle gevallen een voorbeeld is. Wat betreft de formaliteit van het gesprek en de regulering door vragen en antwoorden vertoont de Nederlandse talkshow echter een aantal opmerkelijke verschillen met het prototypische nieuwsinterview dat Clayman & Heritage (2002a) onderscheiden. In zowel Jinek als Op1 blijkt namelijk het recht om vragen te stellen niet alleen

aan de interviewer(s) voorbehouden te zijn; in beide gevallen laten de presentatoren af en toe ook de andere tafelgasten, die om andere redenen dan de medisch expert zijn uitgenodigd, interrumpen om vragen te stellen of te reageren, ofwel op de medisch expert ofwel op een vraag die relevanter is voor de medisch expert gezien het onderwerp. Een voorbeeld hiervan is te vinden in bovenstaand *Fragment (1)*. Ter illustratie volgen hieronder nog twee voorbeelden uit beide talkshows:

(3) *Interview Jinek met Ann Vossen en aan tafel zit ook Ruben Nicolai, 24 februari 2020*

RN: Mag ik dan toch wat vragen?

EJ: Ja, tuurlijk.

RN: Is het niet gewoon dikke vette onzin? Allemaal?

(4) *Interview Op1 (Weldoed Sijtsma en Sander Schimmelpenninck) met Ab Osterhaus en aan tafel zitten ook Han ten Broeke en Pieter Waterdrinker, 27 februari 2020*

SS: Oké. Hoe is het hier aan tafel, maken we ons al zorgen?

HtB: Denk het wel, denk dat heel veel mensen zich toch zorgen maken, lijkt me logisch. Ik vroeg me overigens even af, want ik las vandaag ook iets dat iemand die al vrijgepleit, of vrijgegeven was, later alsnog het virus weer had opgedaan, dus weer opnieuw mensen zou hebben kunnen besmetten. Is het dat die besmetting zich weer opnieuw kan voordoen of weet u daar wat...

AO: Nou over het algemeen is dat niet zo bij dit soort infecties. We weten nog niet alles van deze infectie, maar bij dit soort infecties is het over het algemeen zo dat je even een beurs krijgt voor een aantal dagen, waardoor je, waarbij je virus uitscheidt en daarna word je toch immuun. Dat is anders eventueel bij patiënten die een slecht werkend afweersysteem hebben, hè, want het kan zijn dat die nog langer het virus gaan uitscheiden. Dat kan. Maar een herbesmetting is niet erg waarschijnlijk.

PW: Het is ook een bron voor bizarre tafereelen, hè. Vanochtend vloog ik vanuit Moskou hiernaartoe en waren een groep Italianen, tien man, hadden allemaal mondkapjes op...

SS: Ja?

PW: ... en die waren in het restaurant aan het bestellen en de dame die stond daar en verstond ze niet en ze wilden die mondkapjes niet af doen, toen kwam de bestelling toch door, uiteindelijk werd de bestelling gebracht en begonnen ze te eten en gingen de mondkapjes allemaal af.[EH2]

(Gelach)

WS: Eerste mondkapjes zijn hier nog niet gezien, maar we gaan...

In bovenstaande voorbeelden is te zien hoe Jinek, Sijtsma en Schimmelpenninck hun taak als interviewer als het ware uit handen geven en ook andere tafelgasten aan het woord laten om ofwel de medisch expert te bevragen ofwel op een antwoord van de medisch expert te reageren. Allereerst laat Jinek in *Fragment (3)* tafelgast Nicolai aan het woord om een vraag te stellen aan de medisch expert over de ernst van het coronavirus. Nicolai heeft geen journalistieke achtergrond en stuurt bovendien het gesprek in een bepaalde richting door zijn persoonlijke opvatting te bevragen. Dit is echter niet altijd het geval; voornamelijk Jinek probeert dikwijls ook haar rol als interviewer terug in handen te nemen wanneer zij deze aan een andere tafelgast lijkt te verliezen, bijvoorbeeld door de vraag van de tafelgast over te nemen en opnieuw aan de medisch expert te stellen.⁹ In *Fragment (4)* laat Schimmelpenninck eveneens andere tafelgasten aan het woord over het onderwerp waar in feite de medisch expert voor is uitgenodigd. Dit doet hij door hen naar hun persoonlijke opvatting te vragen. Hoewel deze vraag al opvallend is omdat deze als sturend beschouwd kan worden (zie *paragraaf 4.3.2*), is het vervolg van het gesprek nog opvallender. Hierin laten de presentatoren het namelijk toe dat een andere tafelgast op het antwoord van de medisch expert reageert, namelijk: Waterdrinker, die bovendien zelf ook journalist is, maar in deze uitzending deze rol niet als interviewer vervult. Hierbij staan de interviewers hem toe een persoonlijk verhaal te vertellen. Hiermee wordt in meerdere mate ingespeeld op de entertainmentkant die talkshows in zich hebben. Op basis hiervan onderscheidt de talkshow zich als genre voornamelijk van het prototypische nieuwsinterview.

Wat betreft het laatste criterium is er nog een onderscheid tussen het prototypische nieuwsinterview en de Nederlandse talkshow te maken. Dit geldt echter vooral voor de omgang met expertbronnen in talkshows; de geïnterviewden die in dit onderzoek centraal staan. Waar Clayman & Heritage (2002a) stellen dat de interviewer middels zijn of haar vragen veel macht heeft in het 'interviewspel', lijken medisch experts hierin enige verandering te brengen. Uit de analyse blijkt namelijk dat interviewers de belangrijke status van medisch experts in stand houden en hen zodoende

---

⁹ Hiervan is sprake in het eerste transcript van de uitzending van Jinek van 23 januari 2020, waarin Jinek de vraag van Katja Schuurman 'Is er al een medicijn voor?' overneemt om deze vervolgens aan medisch expert Ann Vossen te stellen.

een zekere macht in handen geven. Zo worden medisch experts als het ware buiten de groep geplaatst, zoals in *Fragment (1)* en *Fragment (4)* waarin Ostiana en Schimmelpenninck enkel aan de andere tafelgasten vragen of zij bang zijn voor het virus. Hiermee wordt de expert als enige niet bevraagd op dit punt en zodoende als het ware buiten de groep geplaatst; de expert dient als onafhankelijke commentator die informatie dient te verschaffen dan wel te valideren. Daarnaast blijkt dit uit de momenten dat de interviewers zich regelmatig beroepen op de medisch experts en hierbij dikwijls de bijzondere status van de medisch experts benadrukken. Een voorbeeld hiervan is te vinden in onderstaand fragment:

(5) *Interview Op1 (Hugo Logtenberg en Nadia Moussaid) met Anne Wensing en aan tafel zit ook Frank Oostdom, 29 november 2021*

NM: Maar wat zou jij dan, als we naar die reisbranche kijken, wat zouden goede maatregelen zijn, om het wat veiliger te maken?

AW: Nou, ik ben geen advies voor de reisbranche, hè, adviseur... [onverstaanbaar] (*lachend*).

FO: Ik hoor het graag (*lachend*).

NM: Nee, maar je bent wel de enige viroloog hier aan tafel, dus (*lachend*).

Dit fragment illustreert de bevinding dat de interviewer in grote mate op de medisch expert leunt tijdens het verloop van het gesprek, zelfs al gaat het niet specifiek over een onderwerp waarover Wensing expertise bezit, zoals ze zelf ook benadrukt. Hiermee wordt de bijzondere status van de medisch expert benadrukt en krijgt zij als het ware macht toebedeeld, ook al is zij het niet die de vragen stelt. Een meer subtiele manier waarop interviewers de bijzondere status van medisch experts benadrukken, is door voorafgaand aan het stellen van een vraag de expertfunctie te benoemen. Dit geldt echter ook voor andere tafelgasten aan wie een vraag wordt gesteld en waarmee zodoende de legitimiteit van de tafelgast wordt aangehaald. Een voorbeeld hiervan is te vinden in onderstaand fragment:

(6) *Interview Op1 (Hugo Logtenberg en Nadia Moussaid) met Anne Wensing, 29 november 2021*

HL: Anne, je bent arts-microbioloog en viroloog. We gaan het zo over die variant hebben, maar is er ook sprake van enige professionele opwinding als dit nieuws tot jou komt?

In bovenstaand voorbeeld benoemt Logtenberg eerst even kort de reden dat Wensing aan tafel is uitgenodigd en de reden dat hij de hiernavolgende vraag aan haar stelt, namelijk: omdat zij arts-microbioloog en viroloog is.

Op basis van bovenstaande toetsing van de door Clayman & Heritage (2002a) opgestelde kenmerken van het genre ‘nieuwsinterview’ kan gesteld worden dat de Nederlandse talkshow in grote mate overeenkomsten vertoont met het prototypische nieuwsinterview. Wat betreft de actieve rol die het publiek krijgt toebedeeld, indien de andere tafelgasten dan de medisch expert als publiek worden beschouwd, en wat betreft de formaliteit van het verloop van het gesprek, en met name de mate van instandhouding van het vraag-antwoordmodel, wijkt de Nederlandse talkshow echter enigszins af. Zo staan interviewers af en toe ook andere tafelgasten toe om vragen te stellen aan of te reageren op de medisch expert. Daarnaast is het opvallend dat de belangrijke status van medisch experts dikwijls wordt benadrukt, op basis waarvan de interviewer in vrij grote mate leunt op de kennis van de expert en aan de expert als het ware macht toebedeelt. Om deze redenen kan de Nederlandse talkshow het beste beschouwd worden als een subgenre van het nieuwsinterview, waarover de hiernavolgende paragrafen meer inzicht geeft.

4.2 Nieuw analysemodel

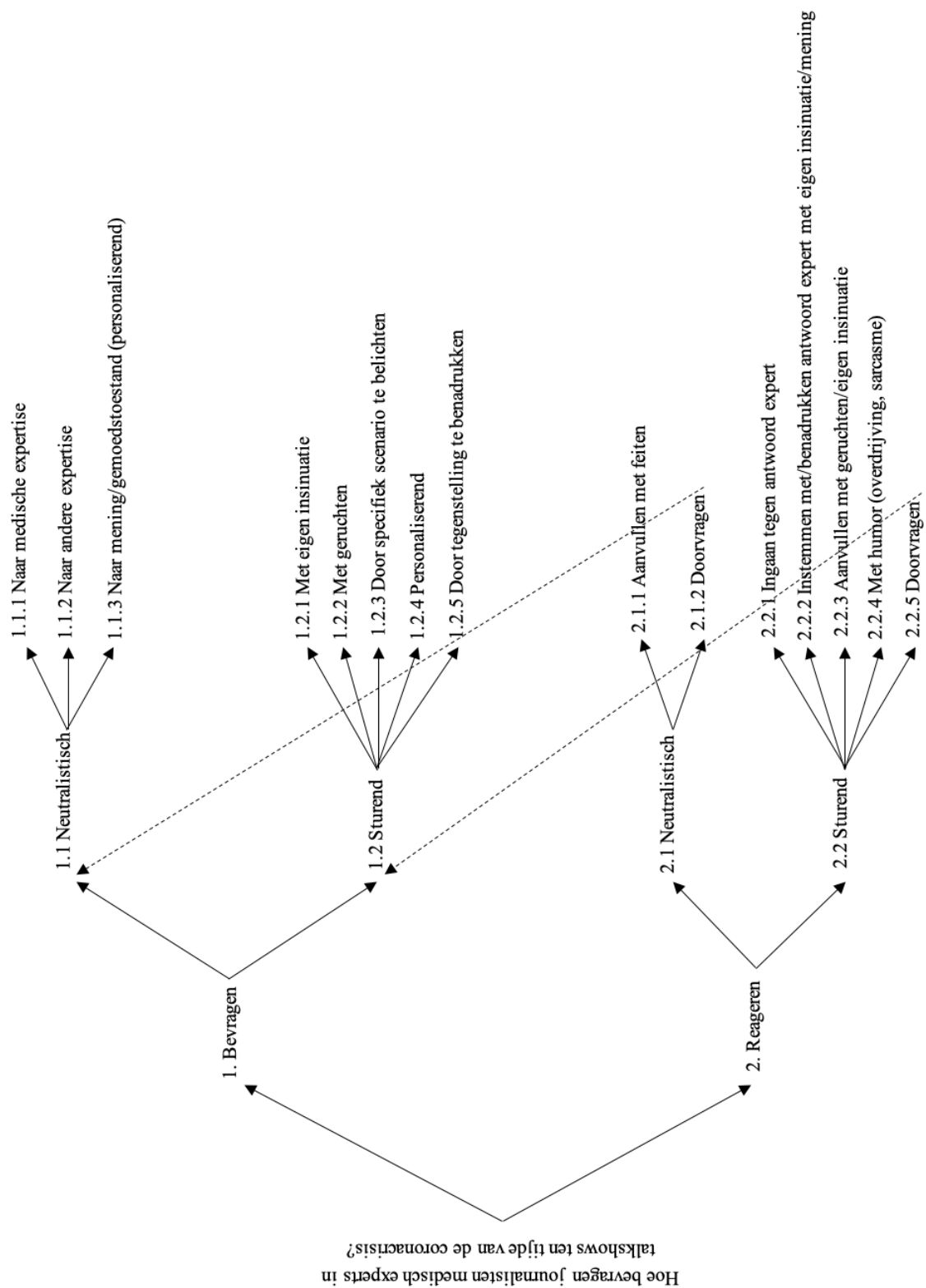
Nu is vastgesteld dat de Nederlandse talkshow als subgenre van het prototypische nieuwsinterview gezien kan worden, is het van belang dat meer inzicht wordt geboden in de conventies die voor dit genre gelden; hetgeen de analyse in dit onderzoek heeft nagestreefd.

Uit het onderzoek bleek allereerst dat er in het algemeen twee manieren zijn waarop journalisten direct met medisch experts interacteren in talkshows, namelijk: ze kunnen hen bevragen en ze kunnen op hen reageren. Dit zijn dan ook de onderdelen waarop de focus in de analyse van dit onderzoek is gelegd. In eerder onderzoek De manieren waarop journalisten experts bevragen en op hen reageren kan vervolgens worden onderverdeeld in twee categorieën: neutralistisch en sturend. Dit is bepaald op basis van de achtergrondliteratuur over nieuwsinterviews (*paragraaf 2.5.1*) en op basis van een eerste kwalitatieve inhoudsanalyse. De vragen en reacties van journalisten aan en op medisch experts kunnen vervolgens specifieker geclassificeerd worden in subcategorieën. Deze (sub)categorieën worden in *paragraaf 4.3* en *paragraaf 4.4* nader toegelicht.

Ten behoeve van de duidelijkheid en toepasbaarheid van de resultaten van dit onderzoek en vanwege de wetenschappelijke relevantie, zijn de categorieën van de vragen en reacties van journalisten aan en op medisch experts samengevoegd in een beslisboom (*Figuur 3* op p.53). Hoewel Clayman & Heritage (2002a) in een eerdere theorie van de vragen die journalisten stellen namelijk interessante inzichten geven, geven zij voornamelijk een beschrijving van de soorten vragen die voor kunnen komen (zie *paragraaf 2.5.1.1*). Hiermee ontbreekt het in eerder onderzoek aan een systematische analysemethode om de mogelijke vragen (en reacties) van journalisten in nieuwsinterviews, en in het geval van dit onderzoek specifiek in talkshows, te onderzoeken; een wetenschappelijk hiaat dat met onderstaande beslisboom wordt ingevuld.

In de hiernavolgende paragrafen worden de verschillende categorieën nader toegelicht. Hierbij wordt gebruik gemaakt van voorbeelden uit het corpus (*bijlage 1*, p.81). In *paragraaf 4.3* worden allereerst de mogelijke vragen van journalisten aan medisch experts uiteengezet. Het gaat hierbij om vragen die direct aan de expert worden gesteld en vragen die als reactie op een eerder antwoord van de expert worden gesteld (doorvragen). Deze vragen kunnen worden ingeleid of toegelicht met een of meerdere zinnen, ook wel complexe vragen (2 in *Figuur 2*). In navolging van Clayman & Heritage (2002a) zijn deze zinnen, als onderdeel van de omringende context, ook bepalend in het op- en vaststellen van de categorieën. In *paragraaf 4.4* volgen de categorieën van mogelijke reacties van journalisten op de antwoorden van medisch experts. Het gaat hierbij voornamelijk om uitspraken van de interviewers die geen vraag bevatten, maar bestaan uit een of meerdere zinnen. Mocht de reactie van de interviewer wel een vraag bevatten, dan is er sprake van een ‘doorvraag’ (2.1.2 of 2.2.5 in *Figuur 2*) en moet er verder geanalyseerd worden aan de hand van de eerste hoofdcategorie, ‘bevragen’ (1 in *Figuur 2*). Hierbij verwijst een neutrale doorvraag (2.1.2 in *Figuur 2*) naar categorie 1.1 en een sturende doorvraag (2.2.5 in *Figuur 2*) naar categorie 1.2, zoals met de gestippelde pijlen eveneens is aangegeven in het analysemodel.

Figuur 3. Beslisboom voor de analyse van de vragen en reacties van journalisten aan en op medisch experts in talkshows ten tijde van de coronacrisis.

4.3 Vragen aan medisch experts

Ter toelichting op het hiervoor gepresenteerde analyseschema, gaat deze paragraaf allereerst nader in op de mogelijke vragen die journalisten aan medisch experts kunnen stellen in talkshows ten tijde van de coronacrisis (1 in *Figuur 3*). Het gaat hierbij dus zowel om vragen die journalisten direct aan experts stellen als om vragen die journalisten aan experts stellen als reactie op een eerder antwoord van de expert, een ‘doorvraag’ (2.1.2 en 2.2.5 in *Figuur 3*). In totaal was er sprake van 167 spreekbeurten waarin zich een of meerdere (door)vragen bevond.

De constructie van deze vragen kan zijn vormgegeven als een simpele of een complexe vraag (zie *paragraaf 2.5.1.1* en *Figuur 1*). Wanneer er sprake was van een complexe vraag, en de vraag dus werd ingeleid en/of toegelicht met een of meerdere zinnen, dan is dit beschouwd als de omringende context, die eveneens bepalend is geweest in het op- en vaststellen van de categorieën. Hoewel Clayman & Heritage (2002a) beweren dat complexe vragen zijn toegenomen, hebben simpele vragen in het geanalyseerde corpus nog altijd de overhand; 76 spreekbeurten bevatten een complexe vraag en 93 spreekbeurten bevatten een simpele vraag.¹⁰

Uit de achtergrondliteratuur over nieuwsinterviews en uit de inhoudsanalyse van tien talkshowuitzendingen bleek dat de vragen die journalisten aan medisch experts stellen, kunnen worden onderverdeeld in twee hoofdcategorieën, namelijk: neutralistisch (1.1 in *Figuur 3*) en sturend (1.2 in *Figuur 3*). Van de 167 spreekbeurten waarin zich een (door)vraag bevond, waren er 103 die neutralistisch gecategoriseerd konden worden en 66 die sturend gecategoriseerd konden worden. In sommige spreekbeurten was er sprake van beide categorieën. Het verschil tussen deze categorieën is te maken op basis van de vraag of de interviewer de uitspraak al dan niet ‘neutraler’ had kunnen verwoorden. Als dit het geval was, dan was er sprake van een sturende vraag. Als dit niet het geval was, dan was er sprake van een neutralistische vraag. Beide categorieën worden in de hiernavolgende paragrafen toegelicht, waarbij tevens de subcategorieën één voor één worden besproken.

4.3.1 Neutralistische vragen

Neutralistische vragen bevatten zoals gezegd geen opvallende woorden of non-verbale elementen waarmee het antwoord van de expert in een bepaalde richting wordt gestuurd en kunnen zodoende dus niet neutraler verwoord worden. Deze hoofdcategorie kan worden onderverdeeld in drie subcategorieën.

Allereerst de subcategorie ‘Naar medische expertise’ (1.1.1 in *Figuur 3*). Zoals de naam al doet vermoeden, stelt de interviewer in deze gevallen een vraag die past bij de expertise van de huisarts, intensivist, viroloog en/of arts-microbioloog, zoals is vastgesteld op basis van de definities van het NVMM, TMI en IC Connect (zie *paragraaf 3.3.2*). Deze vragen gaan bijvoorbeeld over de manier waarop het virus zich verspreidt, hoe besmettelijk het virus of een nieuwe variant is, welke

---

¹⁰ In sommige spreekbeurten was er overigens sprake van zowel een complexe als een simpele vraag.

ziekteverschijnselen er bij een besmetting komen kijken en over het vaccin ter bestrijding van het virus. Ter illustratie twee voorbeelden uit beide talkshows:

(7) *Interview Jinek met Ann Vossen, 23 januari 2020*

EJ: Is er een medicijn voor?

(8) *Interview Op1 (Hugo Logtenberg) met Anne Wensing, 29 november 2021*

HL: Grote vraag voor ons is natuurlijk, de vaccins die wij veelal hier hebben gebruikt in Nederland, dekken die deze variant?

In bovenstaande voorbeelden stellen zowel Jinek als Logtenberg een vraag aan een viroloog, respectievelijk Vossen en Wensing, die betrekking heeft op hun expertise, namelijk: over het al dan niet bestaan van medicatie tegen het virus en over de werkzaamheid van het vaccin op de nieuwe virusvariant.

Uit de analyse bleek daarnaast dat journalisten dikwijls naar een expertise vragen die niet direct passend is bij de medische kennis van de huisarts, intensivist, viroloog en/of arts-microbioloog. Hierbij lijkt echter geen sprake te zijn van sturing, maar meer van het foutief toekennen van expertise aan de geïnterviewde. Om deze reden zijn deze vragen gecategoriseerd als ‘neutralistisch naar een andere expertise’, de tweede subcategorie van neutralistische vragen (1.1.2 in *Figuur 3*). Een duidelijk voorbeeld hiervan is te vinden in onderstaand fragment, waarin Ostiana doorvraagt op basis van een eerder antwoord van Wensing:

(9) *Interview Op1 (Giovanca Ostiana en Tijs van den Brink) met Anne Wensing, 28 januari 2020*

AW: Nou, ik denk gewoon dat het een kwestie van alertheid is. En dat heeft de minister ook gevraagd van ons, wees voorbereid. Op zich hebben we onze protocollen voor dit soort virussen gewoon klaarliggen, elk ziekenhuis in Nederland kan dit soort patiënten opvangen, zo’n goede infrastructuur hebben wij.

GO: Hoeveel kunnen we er opvangen?

AW: Ja, er zijn in ieder geval 200 isolatiekamers, dat heb ik van de minister gehoord, dus dat is niet mijn kennis, dus dat heb ik ook gelezen, beschikbaar. En dat zijn er natuurlijk enorm veel. En...

Ostiana vraagt in dit voorbeeld naar kennis over het aantal ziekenhuisbedden in Nederland; een gebied waar viroloog/arts-microbioloog ook naar eigen zeggen geen expertise over bezit: ‘[...] dat is niet mijn kennis [...]’. Hoewel de vraag dus niet past bij de expertise van de geïnterviewde, zijn er geen sturende

elementen in de vraag en/of context aan te wijzen, en dus is dit een voorbeeld van de tweede subcategorie van neutralistische vragen (1.1.2 in *Figuur 3*).

De derde subcategorie van neutralistische vragen is de vraag naar de mening of gemoedstoestand van de expert, ook wel ‘personaliserende vragen’ genoemd (1.1.3 in *Figuur 3*). Deze subcategorie lijkt overeenkomstig te zijn met de vraag naar zogenoemde ‘B-events’, zoals Clayman & Heritage (2002a) onderscheiden (zie *paragraaf 2.5.1.1; 1.2.3 in Figuur 1*). Met deze vragen trekt de interviewer het gesprek in de privésfeer van de expert, zonder dat het antwoord hierbij in een bepaalde richting wordt gestuurd. Een voorbeeld hiervan is te vinden in de talkshow Jinek in de eerder aangehaalde uitzending van 23 januari 2020, waarin Jinek het volgende gesprek met viroloog/arts-microbioloog Vossen voert:

(10) *Interview Jinek met Ann Vossen, 23 januari 2020*

EJ: Ga jij met een masker lopen? Het is altijd goed om aan een viroloog zelf te vragen wat die zal doen.

AV: Ik zou niet met een masker lopen, nee.

EJ: Wel handjes wassen?

AV: Zeker.

EJ: Niet reizen?

AV: Ik zou wel reizen, denk ik.

EJ: Ook naar China?

AV: Nou, ja, ik ben nu niet van plan om naar China te reizen (*lachend*).

In dit voorbeeld is te zien hoe Jinek een reeks persoonlijke vragen stelt aan medisch expert Vossen door te vragen naar wat zij zelf zou doen en zo de vraag, die passend is bij haar expertise, in de privésfeer van de expert te trekken. Deze personalisering wordt in dit voorbeeld nog eens benadrukt in de toevoeging ‘Het is altijd goed om aan een viroloog zelf te vragen wat die zal doen’, waaruit bovendien de belangrijke status van experts voor journalisten blijkt, zoals besproken in *hoofdstuk 2* en in *paragraaf 4.1*. Opvallend aan deze categorie is dat zij een aantal herkenbare verbale elementen bevatten. De

vragen in deze categorie zijn namelijk dikwijls te herkennen aan het feit dat zij een tweede persoon enkelvoudig voornaamwoord bevatten en een (werk)woord waarmee gevraagd wordt naar de gemoedstoestand, zoals ‘vinden’, ‘geloven’, ‘vertrouwen hebben’ en ‘zou je zeggen’.

4.3.2 *Sturende vragen*

De tweede manier waarop de interviewer de medisch expert kan bevragen, is door een vraag te stellen waarmee het antwoord van de deskundige al in een bepaalde richting wordt gestuurd. Hiervan is sprake wanneer de journalist de vraag ook neutraler had kunnen formuleren, bijvoorbeeld door een minder sturend onderwerp aan te kaarten, in mindere mate veronderstellingen te laten doorschemeren of door in mindere mate op een geprefereerd antwoord aan te sturen (zie *paragraaf 2.5.1.2*). Het gaat hierbij om sturing in een negatieve, positieve of bagatelliserende richting. Met negatieve sturing wordt bedoeld dat er angst, paniek of onzekerheid wordt gezaaid, met positieve sturing wordt bedoeld dat er wordt ingespeeld op geruststelling of hoop en met bagatelliserende sturing wordt bedoeld dat de situatie niet serieus genomen lijkt te worden of dat de ernst van de situatie wordt afgezwakt. Voordat de subcategorieën van sturende vragen uiteen worden gezet, volgen allereerst twee voorbeelden, waarmee het verschil tussen neutralistische en sturende vragen en vervolgens de bepaling van sturing duidelijk wordt. In onderstaand fragment uit de uitzending van Jinek van 23 januari 2020, stelt Jinek de volgende sturende vraag aan viroloog/arts-microbioloog Vossen:

(11) *Interview Jinek met Ann Vossen, 23 januari 2020*

EJ: En is het een heel raar virus? Is het een uitzonderlijk virus?

AV: Nee, het is helemaal geen uitzonderlijk virus. Het virus komt in allerlei vormen voor in dieren. Maar ook in mensen. We hebben ook gewoon verkoudheidsvirussen, die bepaalde vormen van coronavirus zijn. Dus eigenlijk zijn het veelvoorkomende virussen, zowel in het dierenrijk als in het mensenrijk.

Ervan uitgaande dat Jinek niet weet wat Vossen gaat antwoorden,¹¹ is het opvallend dat zij zichzelf en het publiek over het toentertijd nieuwe virus wil informeren door te vragen of het een ‘heel raar’ en ‘uitzonderlijk’ virus is. Hiermee stuurt zij het antwoord van Vossen in een negatieve richting, omdat zij met de gekozen woorden de situatie zelf reeds negatief inkleurt en zodoende inspeelt op angst. Jinek had dit ook neutraler kunnen verwoorden, bijvoorbeeld op de volgende manier: ‘En wat voor virus is het?’. De sturing in negatieve richting wordt nog eens benadrukt wanneer het antwoord van Vossen

---

¹¹ In de analyse van dit onderzoek is ervan uitgegaan dat de interviewer geen voorgesprek met de medisch expert heeft gehad, waaruit hij/zij zou al zou kunnen weten wat de expert gaat antwoorden. Deze keuze is echter wel bepalend voor het op- en vaststellen van de categorieën, omdat op basis van eerdere kennis een vraag al dan niet sturend bedoeld kan zijn. Vervolgonderzoek naar specifiek het aspect van voorgesprekken of waarin ondanks de methodologische bezwaren interviews en/of enquêtes worden afgenomen, is hierbij wenselijk.

wordt meegenomen in de analyse. Vossen antwoordt op deze vraag namelijk dat het ‘helemaal geen uitzonderlijk virus [is]’, waarmee de negatieve insinuatie van Jinek dat het een ‘heel raar’ en ‘uitzonderlijk’ virus is, nog eens extra opvalt. Hiermee laat dit voorbeeld tevens zien dat de omringende context van belang is bij het analyseren van mogelijke vragen en reacties van interviewers.

De omringende context is daarnaast belangrijk, omdat sturing niet alleen in de vraag zelf, maar ook in deze omringende context kan plaatsvinden, zoals in de inleidende of toelichtende zinnen voorafgaand aan of volgend op de vraag. In deze gevallen is er ook wel sprake van een complexe vraag, zoals Clayman & Heritage (2002a) onderscheiden (2 in *Figuur 1*). Een voorbeeld hiervan is eveneens te vinden in het eerste transcript van de talkshow Jinek van de uitzending van 23 januari 2020, waarin Jinek medisch expert Vossen op de volgende manier bevrageet:

(12) *Interview Jinek met Ann Vossen, 23 januari 2020*

EJ: Is het te stoppen, de verspreiding? Want het zit nu al in China, het is gegaan naar Thailand, Japan, Taiwan, Zuid-Korea, Amerika en nu ook Singapore. Is het te stoppen?

AV: Ik zeg nog steeds, ja.

In dit voorbeeld stuurt Jinek het antwoord op haar vraag eveneens in een negatieve richting door met de toelichtende (en tevens inleidende) zin ‘Want het zit nu al in China, het is gegaan naar Thailand, Taiwan, Zuid-Korea, Amerika en nu ook Singapore’ de nadruk op het negatieve scenario te leggen; een keuze waar de medisch expert, ook gezien het antwoord dat zij geeft, geen aanleiding toe geeft. Hierbij bevindt de sturing zich dus niet zozeer in de vragen zelf, die vrij neutralistisch zijn, als wel in de omringende context.

Sturende vragen kunnen eveneens in verschillende subcategorieën onderverdeeld worden. Het gaat hierbij om vijf subcategorieën waarmee de interviewer het antwoord van de expert in negatieve, positieve of bagatelliserende richting stuurt. Belangrijk om hierbij te vermelden is dat de sturing met deze subcategorieën in deze drie richtingen niet allemaal in het onderzochte materiaal zijn aangetroffen. Het is echter wel aannemelijk dat sturing met deze subcategorieën in alle drie de richtingen plaats kan vinden. Desalniettemin wordt in onderstaande toelichting overigens vermeld in welke richting een subcategorie overwegend leek te sturen in de geanalyseerde uitzendingen.

De eerste subcategorie waarmee de interviewer het antwoord van de medisch expert in een bepaalde richting kan sturen, is op basis van een ‘eigen insinuatie’ (1.2.1 in *Figuur 3*). Hierbij stelt de interviewer een vraag waarbij hij of zij de situatie al op een bepaalde manier heeft ingekleurd. In de geanalyseerde uitzendingen leek de interviewer deze subcategorie vooral te gebruiken om hiermee in een negatieve richting te sturen. *Fragment (11)*, waarin Jinek aan Vossen vraagt of het een ‘heel raar’

en ‘uitzonderlijk’ virus is, is hiervan een voorbeeld. Een ander voorbeeld van deze subcategorie, waarbij het antwoord overigens in een positieve richting wordt gestuurd, is eveneens te vinden in het eerste transcript van talkshow Jinek van de uitzending van 23 januari 2020, waarin zij aan Vossen de volgende vraag stelt:

(13) *Interview Jinek met Ann Vossen, 23 januari 2020*

EJ: Niet iedereen gaat eraan dood, toch? Ik bedoel...

AV: Nee, nee, nee. Gelukkig niet. En als je ervan geneest, dan heb je daarna immuniteit tegen het virus en krijg je het niet nog een keer opnieuw, dus dan word je weer vrijgelaten (*lachend*).

Met deze vraag speelt Jinek in op de geruststellende en dus positieve situatie dat ‘niet iedereen eraan dood[gaat]’ door haar eigen vermoeden te laten bevestigen door de medisch expert en zo een vraag te stellen op basis van haar eigen insinuatie.

De tweede subcategorie die onder sturende vragen valt, is door in de vraag geruchten aan te halen (1.2.2 in *Figuur 3*). Het gaat hierbij om vragen die gebaseerd zijn op situaties die niet feitelijk bewezen zijn, maar die de interviewer kent van horen zeggen. Een voorbeeld van deze categorie is te vinden in het eerste transcript van de talkshow Jinek van de uitzending van 23 januari 2020, waarin zij het volgende zegt:

(14) *Interview Jinek met Ann Vossen, 23 januari 2020*

EJ: Je vertelde net dus dat het oorspronkelijk komt van dieren. Er gaan wat wilde verhalen over de oorzaak. Wij zagen dit voorbij komen.

(Video vleermuis in soepkom)

EJ: Dit is een bepaald gerecht.

(‘Oh’)

EJ: Ik dacht dat het nep was, maar dit is dus een echt gerecht.

(Geroezemoes, ‘vleermuis’)

EJ: Zou het kunnen, Ann (*lachend*), los van de smaak... Kijk, dit bedoel ik...

(Video Chinese vrouw eet vleermuis; geroezemoes en vieze geluiden)

EJ: Heeft het hier iets mee te maken, deze vleermuisensoep?

In dit fragment is te zien hoe Jinek haar vraag baseert op een gerucht dat in de beginperiode van de coronacrisis de ronde ging. Door aandacht aan zulke geruchten te besteden speelt zij in op paniek en stuurt zij het antwoord van de expert zodoende in een negatieve richting.¹² In de geanalyseerde talkshowuitzendingen in dit onderzoek werd met deze categorie overigens enkel in negatieve richting gestuurd. Het is echter niet ondenkbaar dat een vraag die gebaseerd is op geruchten ook in positieve of bagatelliserende richting gestuurd kan worden, bijvoorbeeld door een gerucht aan te halen waarmee wordt ingespeeld op hoop of waarmee de ernst van het coronavirus wordt afgezwakt.

Een derde manier waarop journalisten een sturende vraag kunnen stellen, is door een specifiek scenario te belichten (1.2.3 in *Figuur 3*). Deze categorie vertoont enige overlap met de eerste subcategorie, aangezien de interviewer hierbij ook een eigen insinuatie doet. Echter, het verschil is gelegen in het gegeven dat de journalist vrij direct tegen het antwoord van de medisch expert ingaat door een bepaald scenario te belichten zonder dat de expert hiertoe aanleiding geeft. Een voorbeeld hiervan is te vinden in een uitzending van Jinek van 24 februari 2020, waarin Jinek in gesprek is met viroloog Vossen:

(15) *Interview Jinek met Ann Vossen, 24 februari 2020*

EJ: Ja, dus potentieel ben je terug uit Italië, heb je nog geen klachten, ga je naar school en kan je mensen besmetten?

AV: Ja, ja, ja. Maar je wordt pas echt een verspreider van het virus als je klachten hebt. Je kan daarvoor al wel iets testen soms, positief testen, maar dat je echt een ander gaat besmetten, moet je waarschijnlijk toch wel klachten voor hebben...

In dit fragment benadrukt Jinek het specifieke scenario dat iemand terugkomt uit Italië, geen klachten heeft en toch mensen kan besmetten. Hiermee speelt zij in op angst, zonder dat de medisch expert hiertoe aanleiding geeft, zoals de reactie van Vossen tevens benadrukt. In de geanalyseerde uitzendingen kwam deze categorie af en toe ook voor als een manier om in een positieve richting te sturen. Hierbij speelde de interviewer bijvoorbeeld in op een geruststellend scenario. Deze categorie lijkt vaak herkenbaar te zijn aan de woorden die zijn gekozen.

---

¹² Dit voorbeeld zou echter ook geanalyseerd kunnen worden als een sturende vraag in positieve richting, omdat Jinek hiermee duidelijkheid wil scheppen en zodoende aanstuurt op een geruststellend en dus positief antwoord.

De vierde sturende subcategorie is de vraag naar de mening of gemoedstoestand van de medisch expert (1.2.4 in *Figuur 3*). Deze subcategorie komt ook voor als neutralistische variant en komt hiermee overeen in het kenmerk dat er vaak sprake is van een tweede persoon enkelvoudig voornaamwoord en dat deze vragen vaak een (werk)woord bevatten waarmee gevraagd wordt naar de gemoedstoestand, zoals ‘vinden’, ‘geloven’, ‘vertrouwen hebben’ en ‘zou je zeggen’. Met de sturende variant zinspeelt de interviewer echter meer op een bepaald antwoord, door de expert over een zeker onderwerp te vragen naar diens mening. Opvallend hierbij is dat dit vaak onderwerpen lijken te zijn die niet zozeer passen bij de expertise van de medisch expert. Een voorbeeld hiervan is te vinden in het volgende fragment:

(16) *Interview Op1 (Nadia Moussaid en Hugo Logtenberg) met Anne Wensing, 29 november 2021*

NM: Ja, Anne, dus jij vindt dit ook? We hadden dat inreisverbod niet moeten invoeren?

AW: Nou, je kan niet alles alleen vanuit de virologie benaderen, denk ik.

Hier vraagt Moussaid naar Wensing's mening wat betreft het inreisverbod dat het kabinet toentertijd als coronamaatregel invoerde. Hiermee stuurt zij het antwoord in een paniekzaaiende richting door te insinueren (1.2.1 in *Figuur 3*) dat Wensing het niet met deze maatregel van het kabinet eens is. Dit vermoeden probeert zij vervolgens te laten bevestigen door Wensing door haar te vragen naar haar mening over dit onderwerp dat tevens buiten haar expertise valt, waarmee deze categorie overeenkomt met de vraag naar een ‘B-event’, zoals Clayman & Heritage (2002a) onderscheiden (zie ook *paragraaf 2.5.1.1; 1.2.3 in Figuur 1*). Hierbij is er bovendien sprake van een combinatie van twee sturende subcategorieën; 1.2.1 en 1.2.4.

De vijfde en tevens laatste manier waarop de interviewer het antwoord van de medisch expert in een bepaalde richting kan sturen, is door een tegenstelling te benadrukken (1.2.5 in *Figuur 3*). Deze subcategorie komt overeen met een van de manieren waarop interviewers volgens Clayman & Heritage (2002a) vijandige vragen kunnen stellen, namelijk: ‘polar alternatives’ (zie *paragraaf 2.5.1.1; 1.1.3 in Figuur 1*). In de geanalyseerde uitzendingen leek deze subcategorie dan ook voornamelijk gebruik te worden om in een negatieve richting te sturen. Een voorbeeld van deze subcategorie is te vinden in onderstaand fragment:

(17) *Interview Op1 (Nadia Moussaid en Hugo Logtenberg) met Armand Girbes, 1 november 2021*

HL: Daar gaan we het zo over hebben. Terug naar u en uw vakgebied. Want u schreef vandaag en met andere bekende intensivisten, zoals Diederik Gommers, echt een noodkreet: het water

staat ons aan de lippen. Nu kreeg ik net een bericht dat de heer Ernst Kuipers, voorman van de verspreiding van patiënten over Nederland...

AG: Die ken ik goed.

HL: ... net bij Nieuwsuur, u kent hem inderdaad goed, heeft gezegd dat opschalen tot 1350 bedden, dat is eigenlijk niet zo'n probleem, dat kan wel.

AG: Ik heb het niet gehoord dat die dat zo gezegd heeft, maar ik denk dat onze statement vanuit de Intensive Care, dat die heel helder is geweest. We hebben te maken met een heel hoog ziekteverzuim van mensen die op de Intensive Care werken, verpleegkundigen met name. En als je nu even die mensen allemaal gaat dwingen om dingen te doen die mensen eigenlijk niet willen, dan is het zo dat dat hele grote consequenties gaat hebben voor de termijn direct daarna. En wij hebben gezegd vanuit onze kennis op de Intensive Care, pratende met de mensen die er allemaal werken, ziende hoeveel mensen, hoe groot het ziektepercentage is, wat varieert ergens van 10%, op sommige IC's zelf tot 25%, dan denken we echt dat het een mission impossible is om naar die 1350 te gaan.

[...]

HL: Geld is in deze crisis nog niet het grootste struikelblok geweest. Opmerkelijk in uw verhaal vind ik eigenlijk, het is een beetje een dubbel signaal. U zegt enerzijds met uw collega's vandaag, we moeten alles doen om te voorkomen dat die ic volstroomt. En met dit pleidooi voor een extra ziekenhuis zegt u, nou, we kunnen die capaciteit wel een beetje opkrikken, we kunnen daar wel aan.

AG: Oh, ik zie het helemaal niet als een dubbel verhaal... kijk, het is mijn werk vaak dat ik twee dingen tegelijkertijd moet doen. Soms wel drie dingen tegelijkertijd bij een patiënt, omdat er meerdere dingen spelen. Het betekent niet dat als je het ene beter wil gaan organiseren, dat je het andere moet gaan laten. Natuurlijk moet je werken om te proberen de instroom van die patiënten te beperken.

In dit fragment stuurt Logtenberg op twee manieren aan op een paniekzaaiende situatie door een tegenstelling te benadrukken. Allereerst zet Logtenberg in dit fragment in zijn eerste spreekbeurt twee medisch experts tegenover elkaar, namelijk: Girbes tegenover Kuipers. Op deze manier creëert Logtenberg een tegenstelling, waarmee hij aanstuurt op een conflictsituatie. Daarnaast benadrukt Logtenberg in het vervolg een tegenstrijdigheid in het antwoord van de expert, namelijk: 'Opmerkelijk

in uw verhaal vind ik, het is een beetje een dubbel signaal’. Hiermee zaait de interviewer als het ware paniek door te benadrukken dat er geen eenduidigheid is; de vijfde sturende subcategorie. In dit voorbeeld is er overigens sprake van zogenoemde ‘verborgen’ vragen; opmerkingen die geen vraagvorm bevatten, maar wel zo bedoeld zijn.

Samengevat kunnen de vragen die journalisten aan medisch experts stellen in talkshows ten tijde van de coronacrisis, als volgt gecategoriseerd worden (*Figuur 4*). Belangrijk om bij het nieuwe analysemodel te vermelden is dat er ook combinaties van deze categorieën voor kunnen komen. Een voorbeeld hiervan is te vinden in onderstaand fragment:

(18) *Interview Jinek met Ann Vossen, 24 februari 2020*

EJ: Ja. En is dat anders dan normale verkoudheid? Is die wat...

AV: Nee.

EJ: ... heftiger? Nee.

In bovenstaand fragment stelt Jinek zowel een neutralistische vraag op basis van de kennis van de medisch expert (*categorie 1.1.1*), namelijk: ‘En is dat anders dan normale verkoudheid?’, als een sturende vraag op basis van de eigen insinuatie (*categorie 1.2.1*), namelijk: ‘Is die wat heftiger?’.

Figuur 4. Soorten vragen die journalisten aan medisch experts kunnen stellen in talkshows ten tijde van de coronacrisis.

Nummer	Categorie	Toelichting	Kenmerk(en)
1.1	Neutralistisch		
1.1.1	Naar medische expertise	Interviewer stelt een vraag aan de medisch expert die past bij diens kennis zonder de situatie vooraf in te kleuren.	N.v.t.
1.1.2	Naar andere expertise	Interviewer stelt een vraag aan de medisch expert die niet past bij diens kennis, maar waarmee het antwoord niet vooraf wordt gestuurd.	N.v.t.
1.1.3	Naar mening/gemoedstoestand (personaliserend)	Interviewer stelt een vraag aan de medisch expert die past bij diens kennis en waarmee gesprek in privé sfeer wordt getrokken.	Bevat vaak een tweede persoon enkelvoudig werkwoord en (werk)woord waarmee gevraagd wordt naar gemoedstoestand.
1.2	Sturend		
1.2.1	Met eigen insinuatie	Interviewer stelt een vraag aan de medisch expert waarbij situatie al is ingekleurd.	Lijkt voornamelijk te sturen in negatieve richting en bevat
1.2.2	Met geruchten	Interviewer stelt een vraag aan de	Lijkt voornamelijk te sturen in negatieve

		medisch expert die gebaseerd is op geruchten.	richting.
1.2.3	Door specifiek scenario te belichten	Interviewer belicht in de vraag een scenario waartoe de medisch expert geen aanleiding heeft gegeven.	Lijkt voornamelijk sprake van te zijn bij een doorvraag als reactie op een eerder antwoord van de medisch expert.
1.2.4	Naar mening/gemoedstoestand (personaliserend)	Interviewer stelt een vraag aan de medisch expert naar diens mening of gemoedstoestand.	Lijkt vaak te gaan over een onderwerp dat niet past bij diens expertise.
1.2.5	Door tegenstelling te benadrukken	Interviewer stelt een vraag aan de medisch expert waarmee wordt benadrukt dat er geen eenduidigheid is, zowel onder experts als in de antwoorden van de expert.	N.v.t.

4.4 Reacties op medisch experts

Ter toelichting op de beslisboom zoals gepresenteerd in *paragraaf 4.2*, gaat deze paragraaf nader in op de reacties die journalisten aan medisch experts kunnen stellen in talkshows ten tijde van een gezondheids crisis (2 in *Figuur 3*). Hoewel Clayman & Heritage (2002a) reacties wel degelijk meenemen in hun analyses, werden deze door hen niet als een aparte categorie behandeld. Voor de duidelijkheid is dat in dit onderzoek wel gedaan.

Bij deze categorie gaat het om de spreekbeurten waarmee de interviewer reageert op een eerder antwoord van de medisch expert. Zoals gezegd kunnen deze reacties ook een vraag bevatten die verband houdt met het eerder gegeven antwoord van de expert. In deze gevallen is er sprake van een ‘doorvraag’ (2.1.2 en 2.2.5 in *Figuur 3*), die vervolgens als de eerste reactiemogelijkheid in de beslisboom geanalyseerd dienen te worden (1 in *Figuur 3*). Andere reactiemogelijkheden zijn ‘aanvullingen’ en ‘opmerkingen’, waarbij de interviewer op de expert reageerde door respectievelijk het antwoord aan te vullen met nuttige informatie ofwel een andersoortige opmerking te uiten. In totaal was er in 43 spreekbeurten sprake van een reactie, waarbij dus geen vraag werd gesteld.

Uit de inhoudsanalyse van de tien talkshowuitzendingen bleek dat ook de reacties van de interviewers in twee hoofdcategorieën ingedeeld kunnen worden: neutralistisch (2.1 in *Figuur 3*) en sturend (2.2 in *Figuur 3*). Hierbij was in 10 spreekbeurten sprake van een neutralistische reactie en in 33 spreekbeurten van een sturende reactie, waarmee in tegenstelling tot de (door)vragen reacties in de meeste gevallen dus sturend lijken te zijn. Ook hierbij geldt dat het verschil tussen deze categorieën te maken is op basis van de vraag of de interviewer de uitspraak al dan niet ‘neutraler’ had kunnen verwoorden. Als dit het geval was, dan was er sprake van een sturende reactie. Als dit niet het geval was, dan was er sprake van een neutralistische reactie. Beide categorieën worden in de hiernavolgende paragrafen toegelicht, waarbij tevens de subcategorieën één voor één worden besproken.

4.4.1 *Neutralistische reacties*

De eerste neutralistische reactiemogelijkheid die interviewers op een antwoord van een medisch expert blijken te hebben is dat zij dit aanvullen met feiten. Hiermee verduidelijken zij het gesprek, waarschijnlijk ten behoeve van het meeluisterende publiek (zie ook *paragraaf 2.5.1.2*) en de andere tafelgasten. Een voorbeeld hiervan is te vinden in het hiernavolgende fragment:

(19) *Interview Op1 (Giovanca Ostiana en Tijs van den Brink) met Anne Wensing, 28 januari 2020*
AW: Ben je al besmettelijk voordat je klachten krijgt, dan wordt het veel moeilijker en dan krijg je ook veel eerder paniek. Er zijn wel wat berichten van goh mensen worden al besmet zonder dat ze klachten hebben. Ik denk niet dat dat nu heel duidelijk betrouwbare feiten zijn. En ook in Duitsland, we weten bijvoorbeeld niet of die andere drie collega's hebben misschien wel in diezelfde training gezeten. En dan...

GO: Ja, dat gaat over die man die daar besmet...

AW: ... kunnen ze allemaal dus van diezelfde mevrouw uit China hebben gekregen. En dan is het blijkbaar niet zo besmettelijk, want we zien al die mensen die in andere werelddelen besmet zijn, behalve in Thailand, zie je telkens geen grote ring eromheen. Als het nou heel besmettelijk was voordat je symptomen had...

In dit voorbeeld is te zien hoe Ostiana het antwoord van Wensing probeert aan te vullen met een feit: '[...] dat gaat over die man die daar besmet...'. Hierbij is er geen sprake van sturing, maar van een aanvulling ter verduidelijking van het antwoord van de expert.

Een tweede neutralistische manier waarop interviewers op medisch experts kunnen reageren, is door verder door te vragen (2.1.2 in *Figuur 3*). In deze gevallen is het van belang dat de doorvraag geanalyseerd wordt aan de hand van *categorie 1.1* in *Figuur 3*, zoals de gestippelde pijl tevens aangeeft. Doorvragen kunnen namelijk vormgegeven worden op basis van de medische expertise (1.1.1 in *Figuur 3*), op basis van een andere expertise (1.1.2 in *Figuur 3*) of op basis van de mening of de gemoedstoestand van de expert (1.1.3 in *Figuur 3*). Voorbeelden hiervan zijn in *paragraaf 4.3.1* te vinden.

4.4.2 *Sturende reacties*

Interviewers kunnen er daarnaast voor kiezen om hun reactie op een sturende manier vorm te geven (2.2 in *Figuur 3*). Bij het vaststellen van deze categorie gelden dezelfde criteria als bij de sturende vragen, zoals besproken in *paragraaf 4.3.2*. Het gaat hierbij dus hoofdzakelijk om de onderwerpskeuze,

de mate van aanwezigheid van veronderstellingen en de mate van toespeling op een geprefereerd antwoord. Echter, de mogelijke reacties lijken niet in elke richting te kunnen sturen; een onderscheid met sturende vragen, waarbij dit wel het geval leek te zijn. De richting(en) waarin een subcategorie kan sturen, wordt in de hiernavolgende toelichting telkens aangegeven.

Allereerst kunnen interviewers in een negatieve richting sturen door tegen het antwoord van de medisch expert in te gaan; de eerste sturende subcategorie (2.2.1 in *Figuur 3*). In sommige gevallen geeft de interviewer hiermee aan dat er geen sprake is van eenduidigheid en trekt de interviewer zodanig het antwoord van de expert in twijfel. Het meest eenvoudige voorbeeld van deze subcategorie is het antwoord ‘nee’. Hierbij is het bovendien van belang om te bepalen of het antwoord ‘nee’ bedoeld is om tegen het antwoord van de expert in te gaan of om met het antwoord van de expert in te stemmen. Het laatste is bijvoorbeeld het geval in *fragment (18)*. Een ander voorbeeld van deze subcategorie is te vinden onderstaand fragment:

(20) *Interview Jinek met Ann Vossen, 24 februari 2020*

EJ: Dat is de vraag dan ook. Want de vorige keer dat je hier was, zei je van, het kan ingeperkt worden, daar was je optimistisch over. Dat lijkt mij nu verder weg. Gezien de verspreiding die ook steeds groter...

AV: Van nature ben ik optimist, dus ik blijf zeggen dat het kan. Maar er moet wel een tandje bij nu.

In dit voorbeeld gaat Jinek tegen een eerder antwoord van Vossen in op basis van haar eigen interpretatie. Hiermee stuurt zij in een negatieve richting door te insinueren dat het eerdere antwoord van Vossen niet (meer) klopt; een reactie die gezien het antwoord van Vossen niet door de expert uitgelokt lijkt te zijn.

Een tweede sturende subcategorie in mogelijke reacties van interviewers op medisch experts is het instemmen met of het benadrukken van het antwoord van de expert. Hiermee stuurt de interviewer in een positieve richting door te insinueren dat er sprake is van duidelijkheid en overeenstemming, waarmee het publiek zodanig gerust wordt gesteld. Het meest eenvoudige voorbeeld van deze categorie is het antwoord ‘ja’, dat interviewers dikwijls lijken te gebruiken. Een ander voorbeeld is te vinden in onderstaand fragment uit Op1:

(21) *Interview Op1 (Carrie ten Napel en Charles Groenhuijsen) met Marion Koopmans, 8 december 2021*

MK: Maar het is wel het sein dat we wel tussen de oren moeten hebben, we zijn echt nog niet klaar, we moeten ook dat proces van hoe gaan we dit nou in de langere termijn nou met elkaar doen...

CtN: Ja. Nou ja, wat je nu ook ziet, we kijken natuurlijk ook vaak naar andere landen met een schuin oog, landen als Portugal en Denemarken, waar het lange tijd heel goed ging, daar begint het ook weer eh, hè, zij hebben natuurlijk soepelere regels dan wij, daar zie je het toch weer stijgen.

In dit voorbeeld stemt Carrie Ten Napel in met Marion Koopmans door op haar antwoord te reageren met feiten en zodoende in te spelen op een geruststellend geluid. Hiermee stuurt Ten Napel dus in een positieve richting door te benadrukken dat er sprake is van eenduidigheid. Interviewers kunnen niet alleen instemmen met het antwoord van de expert op basis van feiten, maar ook op basis van bijvoorbeeld hun eigen mening of opvatting.

Een derde sturende subcategorie is dat interviewers het antwoord van de medisch expert aanvullen met geruchten of een eigen insinuatie (2.2.3 in *Figuur 3*). Dit is als het ware de directe tegenhanger van 2.1.1; de neutralistische reactie waarmee de interviewer het antwoord van de expert aanvult met feiten. Hiermee lijkt dikwijls gestuurd te worden in een negatieve richting. Een voorbeeld van deze categorie is te vinden in onderstaand fragment:

(22) *Interview Op1 (Weldoed Sijtsma en Sander Schimmelpenninck) met Ab Osterhaus, 27 februari 2020*

AO: Dat hangt af van het bron- en contactonderzoek. Hoeveel mensen heeft deze meneer contact mee gehad, hoe lang loopt die al met de verschijnselen.

SS: Het was een jonge vent dus misschien heeft die wel meegedaan aan het carnaval.

AO: Ja, maar ik denk dat carnaval iets langer geleden is, toch?

(*'Nee, nee'*)

WS: Nou, nee dat is vorig weekend.

SS: Afgelopen weekend. De incubatietijd is vier, vijf dagen?

AO: De incubatietijd zit in de buurt van de vier, vijf dagen, ja, het loopt soms wat uit tot wat langer.

SS: Met een beetje pech heeft ie, eh...

AO: Met een beetje pech, als die inderdaad bij het carnaval geweest is, hij komt uit Lombardije vandaan, dus ik ken de geschiedenis niet helemaal, maar dan wordt het lastiger inderdaad. Maar ik denk gezien het feit dat die nu opgepikt is, dat die nu symptomen heeft, dus dat die niet veel langer symptomen heeft dus dat de kans dat die inderdaad bij het carnavalfestijn geweest is dat die niet zo verschrikkelijk groot is. Maar dat, ik ken de ins en outs ken ik niet.

Schimmelpenninck stuurt met zijn reactie dat de eerste coronapatiënt in Nederland ‘misschien wel [heeft] meegedaan aan carnaval’ in een paniekzaaiende richting op basis van geruchten en een eigen insinuatie. De interviewer benadrukt dit negatieve scenario nog eens door te laten benadrukken dat ‘de incubatietijd vier, vijf dagen [is]’. Dit, terwijl de expert hiertoe geen aanleiding heeft gegeven en zelfs probeert de aannemelijkheid van dit scenario af te zwakken.

De vierde manier waarop interviewers sturend kunnen reageren, is door gebruik te maken van humor, en meer specifiek: sarcastische humor (2.2.4 in *Figuur 3*). De interviewer lijkt hiermee voornamelijk in een bagatelliserende richting te sturen. Een voorbeeld hiervan is te vinden in een fragment uit Jinek:

(23) *Interview Jinek met Ann Vossen, 23 januari 2020*

EJ: Aan tafel viroloog Ann Vossen. Wat voor virus is het, Ann? Je hebt al iets meegenomen, een interessant attribuut. Ik neem aan dat dat een coronavirus is?

AV: Dit is een model van een coronavirus. In het echt is die een miljoen keer kleiner. Het heeft z'n naam te danken aan, als je dit tweedimensionaal ziet, dan zie je dus een rondje met daaromheen die uitsteeksels als een soort kroon.

EJ: Geen biertje, dus. Dat dacht iedereen, natuurlijk, dat het daarmee te maken had (*glimlachend*).

AV: Nee, (*lachend*), helaas (*hoofdschuddend*).

In haar tweede spreekbeurt reageert Jinek op het antwoord van Vossen over wat voor virus het coronavirus is. Hierin maakt zij gebruik van sarcastische humor, namelijk: ‘Geen biertje, dus’, waarmee zij de ernst van de situatie als het ware bagatelliseert. Deze categorie is niet makkelijk te analyseren, omdat het enkel op basis van de uitspraak niet altijd duidelijk is of iets humoristisch bedoeld is. Voornamelijk bij deze categorie is de context dus van groot belang, omdat bijvoorbeeld een lachende

reactie van een van de tafelgasten of bij het andere publiek in de studio duidelijk maakt dat er sprake is van humor.

De vijfde en tevens laatste subcategorie van sturende reacties van interviewers op medisch experts is ‘doorvragen’ (2.2.5 in *Figuur 3*). In deze gevallen is het van belang dat de doorvraag geanalyseerd wordt aan de hand van *categorie 1.2* in *Figuur 3*, zoals de gestippelde pijl tevens aangeeft. Hierbij is er de mogelijkheid dat er wordt doorgevraagd op basis van de eigen insinuatie (1.2.1 in *Figuur 3*), op basis van geruchten (1.2.2 in *Figuur 3*), door een specifiek scenario te belichten (1.2.3 in *Figuur 3*), door te personaliseren (1.2.4 in *Figuur 3*) of door een tegenstelling te benadrukken (1.2.5 in *Figuur 3*).

Samengevat kunnen de reacties van journalisten op medisch experts in talkshows ten tijde van de coronacrisis, als volgt worden gecategoriseerd:

Figuur 5. Soorten reacties die journalisten op medisch experts kunnen hebben in talkshows ten tijde van de coronacrisis.

Nummer	Categorie	Toelichting	Kenmerken
2.1	Neutralistisch		
2.1.1	Aanvullen met feiten	Interviewer reageert op medisch expert door het antwoord aan te vullen met feiten.	Vaak lijkt hierbij sprake te zijn van een aanvulling ter verduidelijking van het antwoord van de expert.
2.1.2	Doorvragen	Interviewer reageert op medisch expert door door te vragen op basis van medische expertise, een andere expertise of naar de mening/gemoedstoestand. (Zie 1.1 in <i>Figuur 3</i> .)	N.v.t.
2.2	Sturend		
2.2.1	Ingaan tegen antwoord expert	Interviewer reageert op medisch expert door tegen hem/haar in te gaan en zodoende in een negatieve richting te sturen, zonder dat expert hiertoe aanleiding geeft.	Meest eenvoudige voorbeeld hiervan is het antwoord ‘nee’.
2.2.2	Instemmen met/benadrukken van antwoord expert	Interviewer reageert op medisch expert door met hem/haar in te stemmen en/of zijn/haar antwoord te benadrukken op basis van de eigen insinuatie of mening.	Meest eenvoudige voorbeeld hiervan is het antwoord ‘ja’.
2.2.3	Aanvullen met geruchten/eigen insinuatie	Interviewer reageert op medisch expert door het antwoord aan te vullen met geruchten of een eigen insinuatie en zodoende in een negatieve richting te sturen.	Interviewer vult met deze reactie vaak het antwoord van de expert aan.
2.2.4	Met humor (sarcasme)	Interviewer reageert op medisch expert met humor waarmee wordt gestuurd in bagatelliserende richting.	Sarcasme lijkt bij dit soort reacties de

			meest gebruikte vorm van humor.
2.2.5	Doorvraag	Interviewer reageert op medisch expert door door te vragen met eigen insinuatie, met geruchten, door een specifiek scenario te belichten, personaliserend of door tegenstelling te benadrukken. (Zie 1.2 in <i>Figuur 3</i> .)	N.v.t.

In dit hoofdstuk is allereerst de contextuele setting van de Nederlandse talkshow ten opzichte van het prototypische nieuwsinterview in kaart gebracht. Op basis van een beknopte vergelijking is te stellen dat de (Nederlandse) talkshow als een subgenre van het nieuwsinterview beschouwd kan worden. Vervolgens is een nieuw analysemodel gepresenteerd waarmee mogelijke vragen en reacties van journalisten in talkshows aan en op medisch experts in de coronacrisis in kaart gebracht kunnen worden. Zowel de vragen als de reacties kunnen worden onderverdeeld in een neutralistische en sturende variant. Per variant kunnen vervolgens subcategorieën onderscheiden worden. Zodoende geeft dit hoofdstuk niet alleen een overzichtelijke categorisering van mogelijke vragen en reacties van journalisten aan en op medisch experts in talkshows tijdens de coronacrisis, maar ook een nieuw analysemodel waarmee talkshows onderzocht kunnen worden om zo meer inzicht te geven in dit wetenschappelijk onderbelichte genre.

5 Conclusies en discussie

In dit onderzoek stond de volgende vraag centraal: **Op welke manier bevragen journalisten medisch experts in Nederlandse talkshows ten tijde van de coronacrisis?** In *paragraaf 5.1* van dit hoofdstuk worden allereerst de conclusies van dit onderzoek getrokken. In *paragraaf 5.2* worden enkele discussiepunten behandeld over de uitvoering van de analyse. Hierbij worden tevens enkele mogelijkheden tot vervolgonderzoek benoemd.

5.1 Conclusies

Om op bovenstaande vraag antwoord te geven, stonden in dit onderzoek hoofdzakelijk de vragen en reacties van journalisten aan en op medisch experts in talkshows tijdens de coronacrisis centraal. Hiermee geeft dit onderzoek inzicht in de daadwerkelijke praktijk van journalistiek brongebruik tijdens een crisissituatie, in tegenstelling tot eerder onderzoek waarin interviews dan wel enquêtes werden gebruikt om het journalistieke brongebruik (ten tijde van crises) in kaart te brengen. Het nieuwsinterview bleek het genre dat zich goed leent voor onderzoek naar hoofdzakelijk de vragen van journalisten. Echter, hoewel eerdere theorieën over voornamelijk de vorm van vragen interessante inzichten bieden, ontbrak het in de wetenschappelijke literatuur aan een overzichtelijke categorisering en een gestructureerd analysemodel, waarmee niet alleen vragen, maar ook reacties van journalisten geanalyseerd konden worden. Daarnaast bleek eerder onderzoek naar nieuwsinterviews voorbehouden te zijn aan de Anglo-Amerikaanse context, politici als geïnterviewde bronnen en persconferenties als contextuele setting. Om antwoord te geven op de vraag hoe specifiek Nederlandse journalisten medisch experts in talkshows bevragen, was uitbreiding van het onderzoeksveld naar nieuwsinterviews dus noodzakelijk; hetgeen dit onderzoek middels de ontwikkeling van een categorisering en analysemodel van mogelijke vragen en reacties van journalisten aan en op medisch experts in talkshows ten tijde van de coronacrisis heeft beoogd.

Voordat het nieuwe analysemodel ontwikkeld kon worden, was het allereerst noodzakelijk dat de wetenschappelijk onderbelichte context van Nederlandse talkshows in kaart werd gebracht. Aan de hand van een beknopte conversatie-analyse van tien talkshowuitzendingen van Jinek en Op1 kon deze contextuele setting vergeleken worden met het prototypische Anglo-Amerikaanse nieuwsinterview. Hoewel eerder onderzoek stelt dat de Amerikaanse talkshow het tegenovergestelde is van het traditionele nieuwsinterviews, kan op basis van dit onderzoek met enige voorzichtigheid gesteld worden dat de Nederlandse talkshow hier eerder een subgenre van lijkt te zijn. De Nederlandse talkshow vertoonde namelijk in grote mate overeenkomsten met het prototypische nieuwsinterview, waarbij het publiek echter een meer actieve rol toebedeeld lijkt te krijgen en waarbij het conventionele vraag-antwoordmodel minder in stand gehouden lijkt te worden. Deze afwijkingen zijn interessant in het licht

van de besproken wetenschappelijke achtergrondliteratuur, omdat journalisten in talkshows zodoende meer macht uit handen lijken te geven dan in het traditionele nieuwsinterview, met name aan medisch experts. Zo blijken interviewers de bijzondere status van medisch experts in het huidige medialandschap geregeld in de praktijk te bevestigen. In de geanalyseerde talkshowuitzendingen benadert de interviewer de medisch expert als een onafhankelijke commentator, die informatie dient te verschaffen dan wel te valideren, zelfs als de vraag een onderwerp buiten diens expertise betreft. Het gaat hierbij om vragen van zowel de interviewer als de andere tafelgasten. Zodoende worden medisch experts als het ware buiten de groep geplaatst en wordt hun bijzondere positie in stand gehouden. Dit is een opvallend gegeven, aangezien de antwoorden van de experts bij nader inzien niet altijd waar bleken te zijn.

Nadat was vastgesteld dat de Nederlandse talkshow als subgenre van het traditionele nieuwsinterview beschouwd kan worden, was het van belang dat hier meer inzicht in werd gegeven om zodoende de hoofdvraag van dit onderzoek te kunnen beantwoorden. Op basis van een inhoudsanalyse van de tien talkshowuitzendingen zijn vervolgens categorieën van mogelijke vragen en reacties van journalisten opgesteld. Het ging hierbij specifiek om vragen en reacties aan en op medisch experts en om talkshowuitzendingen tijdens de coronacrisis. Uit de analyse bleek dat de twee mogelijke manieren waarop journalisten met medisch experts interacteren, bevragen en reageren, beide kunnen worden onderverdeeld in een neutralistische en een sturende categorie. Eerder onderzoek maakt geen onderscheid tussen deze twee interactievormen in nieuwsinterviews (Clayman & Heritage, 2002a), maar dit lijkt toch nuttig te zijn. Hoewel dit onderzoek geen generaliseerbare kwantitatieve telling ten doel had, is op basis hiervan toch een interessante bevinding te ontdekken. Waar interviewers in de onderzochte talkshowuitzendingen namelijk voornamelijk (door)vragen stellen, zijn het de reacties die vaker sturend lijken te zijn. Deze categorieën kunnen op verschillende manieren worden vormgegeven, op basis waarvan subcategorieën zijn opgesteld. Zo kunnen interviewers op drie manieren een neutralistische vraag stellen, op vijf manieren een sturende vraag stellen, op twee manieren een neutralistische reactie geven en op vijf manieren een sturende reactie geven. Dit zijn dus de mogelijke manieren waarop journalisten medisch experts bevragen in talkshows tijdens de coronacrisis, waarbij bevragen zowel bestaat uit het stellen van vragen als het geven van een reactie.

Deze categorisering van mogelijke vragen en reacties is vervolgens in een nieuw analysemodel gepresenteerd, waarmee een invulling is gegeven aan bovenstaande wetenschappelijke hiaten. Met dit nieuwe analysemodel is het namelijk niet alleen mogelijk om meer systematisch inzicht te geven in de manier waarop journalisten medisch experts bevragen. Ook maakt dit nieuwe analysemodel het mogelijk om de (indirecte) invloed van journalisten op de antwoorden van hun bronnen mee te nemen in de analyse; een aspect dat in het huidige medialandschap en met de toenemende macht van journalisten in de totstandkoming van het nieuws van groot belang lijkt te zijn. Waar eerder onderzoek naar de berichtgeving over de Mexicaanse griep concludeerde dat niet zozeer nieuwsmedia als wel experts meer alarmerend berichtten dan nodig (Vasterman & Ruigrok, 2013), is in dit onderzoek aangetoond dat journalisten hierop wel degelijk invloed uitoefenen door sturende vragen te stellen. Met

het nieuwe analysemodel kan deze invloed systematisch onderzocht worden en is het tevens mogelijk nauwkeuriger inzicht te geven in de manier waarop journalisten met hun bronnen omgaan. Waar eerdere theorieën interessante inzichten bieden in met name de vorm die vragen kunnen aannemen en in hoeverre journalisten hiermee de balans tussen een neutralistische en vijandige houding kunnen behouden (Clayman & Heritage, 2002a), maakt het nieuwe analysemodel het mogelijk om dit onderscheid systematisch te onderzoeken en zodoende inzicht te geven in een vriendelijke dan wel vijandige bejegening van journalistieke bronnen. Gezien de bijzondere positie die experts in het nieuws vervullen en tegelijkertijd met oog op de kritiek dat journalisten de voorkeur aan conflict, spanning en drama lijken te geven, is het bijvoorbeeld de vraag of journalisten experts eerder als vriend of als vijand bejegenen; een mogelijkheid tot vervolgonderzoek waarbij het nieuwe analysemodel van betekenis kan zijn.

5.2 Discussie en vervolgonderzoek

Het onderzoek sluit af met enkele discussiepunten en mogelijkheden tot vervolgonderzoek. Allereerst is het belangrijk om te vermelden dat dit onderzoek enkele beperkingen kent met betrekking tot de generaliseerbaarheid van de resultaten. Voordat het nieuwe analysemodel kan worden ingezet om meer systematisch onderzoek naar de vragen en reacties in Nederlandse talkshows te doen, is het vanwege onderstaande bezwaren dan ook wenselijk dat er allereerst meer onderzoek naar het nieuwe analysemodel wordt gedaan. Zo is er sprake van slechts tien talkshowuitzendingen op basis waarvan inzicht is gegeven in de contextuele setting van dit niet eerder onderzochte genre en op basis waarvan de categorieën en het analysemodel zijn opgesteld. Hoewel de uitzendingen zijn geselecteerd op basis van diversiteit met betrekking tot de omroep en de context, is het corpus relatief gezien klein om representatieve uitspraken over het gehele Nederlandse talkshowlandschap te doen. Verder onderzoek naar meerdere talkshowuitzendingen van meer verschillende omroepen is hiervoor wenselijk. Hierbij zou tevens een grootschalig longitudinaal onderzoek naar talkshows tijdens de gehele coronacrisis nuttig kunnen zijn om zodoende eventuele ontwikkelingen in de tijd te achterhalen, bijvoorbeeld in de manier waarop journalisten experts bejegenen in de beginperiode, wanneer er nog veel onbekend is over het coronavirus, en in een latere periode, wanneer meer kritiek en weerstand in de samenleving te horen is.

Daarnaast is het belangrijk om te vermelden dat de resultaten van de analyse afkomstig zijn van slechts één persoon. Ten behoeve van de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van dit onderzoek zou het daarom wenselijk zijn als er in verder onderzoek sprake is van meerdere codeurs. Hierbij is het bovendien zo dat de analyse onderhevig is aan de eigen interpretatie van deze ene codeur; andere opvattingen in zowel de opgestelde categorieën en het analysemodel als de interpretatie van de interviewvragen zijn dan ook zeker mogelijk. Dit geldt ook voor de uitwerking van de transcripten, die bepalend is geweest voor de manier waarop de data zijn geanalyseerd. Het gaat hierbij voornamelijk

om de intonatie en de leestekens die af en toe zelf geïnterpreteerd dienden te worden en die medebepalend zijn geweest voor het op- en vaststellen van de categorieën. Bij deze interpretatie is bovendien dikwijls gebruikgemaakt van de manier waarop de spreekbeurten in beeld zijn gebracht, waarbij de keuzes van de redacties van de talkshows ook medebepalend zijn geweest voor de analyse. Ondanks de methodologische bezwaren die onder andere de aanleiding van dit onderzoek vormden, lijken op dit punt kwalitatieve interviews en/of enquêtes toch nuttig, aangezien het nu tijdens de analyse soms te raden overliet hoe journalisten een vraag precies bedoeld hadden. Bij de resultaten van de analyse moet daarnaast rekening gehouden worden met het mogelijke feit dat de interviewer of de redactie reeds een voorgesprek met de medisch expert heeft afgenomen, waardoor hij/zij al min of meer wist wat de expert zou gaan antwoorden. Wanneer dit het geval is, heeft dat invloed op de analyse en of een vraag of reactie al dan niet sturend bedoeld was. In de analyse is er echter vanuit gegaan dat de interviewer niet wist wat de medisch expert zou gaan antwoorden.

Om het nieuwe analysemodel nader te onderzoeken is ook onderzoek vanuit verschillende disciplines wenselijk. Zo zou de argumentatietheorie inzicht kunnen bieden in de manier waarop de vragen van journalisten dienen ter overtuiging van de geïnterviewde of van het publiek. Op basis hiervan zouden wellicht nieuwe categorieën opgesteld kunnen worden. Daarnaast zou stilistisch onderzoek meer nauwkeurig inzicht kunnen geven in de verschillende formuleringen van de vragen van interviewers, en hoe op basis hiervan eventueel ook (andere) categorieën opgesteld zouden kunnen worden. (Meer) onderzoek naar de invloed van sociologische factoren en non-verbale communicatie op (de effectiviteit van) mogelijke vragen en reacties van journalisten zou eveneens interessante inzichten op kunnen leveren wat betreft het op- en vaststellen van de verschillende categorieën. Hierbij zou het bovendien interessant zijn om te onderzoeken of er wellicht culturele verschillen bestaan in de soorten vragen en reacties van journalisten en hoe deze met non-verbale communicatie bepaald worden. Tot dit laatste heeft dit onderzoek een eerste aanzet gedaan, maar meer expertise vanuit deze wetenschappelijke discipline is zeker wenselijk.

Ter toetsing van het nieuwe analysemodel is bovendien empirisch persuasieonderzoek wenselijk. Hiermee kunnen de effecten van de vragen en reacties van journalisten namelijk nader worden bepaald om zodoende het nieuwe model indien nodig aan te passen. De resultaten uit zulk soort onderzoeken geven bovendien meer betekenis aan de analyses die op basis van het model worden gedaan voor met name redacties en journalisten die op dit gebied werkzaam zijn.

Verder onderzoek is daarnaast wenselijk om erachter te komen in hoeverre deze resultaten generaliseerbaar zijn naar de bredere onderwerpen waartoe dit onderzoek zich verhoudt, namelijk: journalistiek brongebruik in crisissituaties in talkshows. Hoewel dit onderzoek zich bewust heeft beperkt tot de omgang met medische expertbronnen in talkshows tijdens de coronacrisis, is het namelijk de vraag in hoeverre deze resultaten ook gelden voor de omgang met andersoortige bronnen en in andere crisissituaties. Hierbij zou bovendien vergelijkend onderzoek van belang zijn, bijvoorbeeld in de manier waarop journalisten omgaan met experts en politici. Eerder onderzoek (Clayman & Heritage, 2002b)

concludeerden namelijk dat journalisten zich door de jaren heen vijandiger jegens politici zijn gaan gedragen. De analyse van de tien talkshowuitzendingen in dit onderzoek leek op het eerste gezicht een ander beeld te geven van de manier waarop journalisten met experts omgaan, aangezien journalisten de bijzondere status van medisch experts dikwijls benadrukken en hierop lijken te leunen. Het is dan ook de vraag in hoeverre journalisten (medisch) experts eveneens vijandiger bejegenen, of hen wellicht eerder als vriend beschouwen. Met het nieuwe analysemodel hoopt dit onderzoek een eerste aanzet tot dit soort onderzoek te hebben gegeven om zodoende meer inzicht te geven in de journalistieke praktijk van brongebruik.

Bibliografie

- Aguila Sanchez, J.C., Llano Guibarra, N.I. & Pereyra-Zamora, P. (2021). Media agenda and press conferences on COVID-19 in Mexico: an analysis of journalists' questions. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(1), 1-12.
<https://doi.org/10.3390/ijerph182212067>
- Albæk, E., Christiansen, P. M., & Togeby, L. (2003). Experts in the mass media: researchers as sources in Danish daily newspapers, 1961–2001. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 80(4), 937–948. <https://doi.org/10.1177/107769900308000412>
- Albæk, E. (2011). The interaction between experts and journalists in news journalism. *Journalism*, 12(3), 335–348. <https://doi.org/10.1177/1464884910392851>
- Boeije, H. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek: Denken en doen*. Amsterdam, Nederland: Boom uitgevers Amsterdam.
- Boyce, T. (2006). Journalism and expertise. *Journalism Studies*, 7(6), 889-906.
<https://doi.org/10.1080/14616700600980652>
- Broersma, M., Den Herder, B. & Schohaus, B. (2013). A question of power. The changing dynamics between journalists and sources. *Journalism Practice*, 7(4), 388-395.
<https://doi.org/10.1080/17512786.2013.802474>
- Clayman, S. E. & Heritage, J. (2002a). The news interview. Journalists and public figures on the air. Verenigd Koninkrijk, Cambridge: University Press.
- Clayman, S. E. & Heritage, J. (2002b). Questioning presidents: journalistic deference and adversarialness in the press conference of U.S. presidents Eisenhower and Reagan. *Journal of Communication*, 52(4), 749-775. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2002.tb02572.x>
- Diekerhof, E., & Bakker, P. (2012). To check or not to check: An exploratory study on source checking by Dutch journalists. *Journal of Applied Journalism & Media Studies*, 1(2), 241–253. https://doi.org/10.1386/ajms.1.2.241_1
- Gans, H. (2004). *Deciding what's news. A study of CBS Evening News, NBC Nightly News*,

Newsweek and Time. Illinois, Verenigde Staten: Northwestern University Press.

Geraadpleegd via

https://books.google.nl/books?id=bWpFtVJlAD0C&printsec=frontcover&dq=deciding+wat%27s+news&hl=nl&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=deciding%20what's%20news&=false

Gibbons, A. (2021). The loss of expertise in campaign coverage? Political aficionados and experts in policy news. *Journalism Studies*, 22(2), 137-154.

<https://doi.org/10.1080/1461670X.2020.1824587>

Gorp, B. van (2007). The constructionist approach to framing: bringing culture back in. *Journal of Communication*, 57(1), 60-78. <https://doi.org/10.1111/j.0021-9916.2007.00329.x>

Holland, K., Sweet, M., Blood, R.W. & Fogarty, A. (2014). A legacy of the swine flu global pandemic: journalists, expert sources, and conflicts of interest. *Journalism*, 15(1), 53-71.

<https://doi.org/10.1177/1464884913480460>

Hutchby, I. (2003). Conversation analysis and the study of broadcast talk. In K.L. Fitch & R.E. Sanders (Eds.), *Handbook of Language and Social Interaction* (pp.437-459). New York, Verenigde Staten: Routledge (Lawrence Erlbaum Associates).

IC Connect (z.d.). *Wie doet wat*. Geraadpleegd op 27 juni 2022 via

<https://icconnect.nl/op-de-ic/wiedoet-wat/>

Laroës, H. (2021, 28 januari). De campagne op tv: spektakel of inhoud? *NRC Handelsblad*.

Geraadpleegd via

<https://www.nrc.nl/nieuws/2021/01/28/de-campagne-op-tv-spektakel-of-inhoud-a4029599>

Laursen, B. & Leila Trapp, N. (2021). Experts or advocates: shifting roles of central sources used by journalists in news stories? *Journalism Practice*, 15(1), 1-18.

<https://doi.org/10.1080/17512786.2019.1695537>

Koetsenruijter, W. & Hout, T. van (2018). *Methoden voor journalism studies*. (Tweede druk).

Meppel: Boom.

Klemm, C. (2016). *Making a drama out of a crisis? A multidisciplinary study of news media coverage of public health crises and the role of emotion*. [Dissertatie, Vrije Universiteit

Amsterdam]. VU Research Portal.

Leidecker-Sandmann, M., Attar, P., Schütz, A. & Lemkuhl, M. (2022). Selected by expertise? Scientific experts in German news coverage of COVID-19 compared to other pandemics. *Public Understanding of Science*, 1-20.
<https://doi.org/10.1177/09636625221095740>

Merkley, E. (2020). Are experts (news)worthy? Balance, conflict, and mass media coverage of expert consensus. *Political Communication*, 37(4), 530-549.
<https://doi.org/10.1080/10584609.2020.1713269>

Motivaction. (2021, 9 februari). *Ondanks discussie over nepnieuws: groeiende meerderheid vertrouwt journalistiek wél*. Geraadpleegd op 21 juni 2022 via
<https://www.motivaction.nl/kennisplatform/nieuws-en-persberichten/ondanks-discussie-overnepnieuws-groeiende-meerderheid-vertrouwt-journalistiek-wel>

Nederlandse Vereniging voor Medische Microbiologie (NVMM). (2020, 3 februari). *Coronavirus: wat doet een viroloog?* Geraadpleegd op 1 juni 2022 via
<https://www.nvmm.nl/vereniging/nieuws/coronavirus-wat-doet-een-viroloog/>

Pans, L. (2021, 14 december). Red ons uit het doorgesloten meningencircus! *De Telegraaf*. Geraadpleegd via
<https://www.telegraaf.nl/vrouw/2025538831/red-ons-uit-het-doorgesloten-meningencircus>

Paradijs, S. (2020, 12 oktober). *Opinie: corona-experts, blijf weg uit talkshows*. *de Volkskrant*. Geraadpleegd via
<https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/opinie-corona-experts-blijf-weg-uit-talkshows~252a8a3/>

Peters, H.P. (1995). The interaction of journalists and scientific experts: co-operation and conflict between two professional cultures. *Media, Culture & Society*, 17(1), 31-48.
<https://doi.org/10.1177/016344395017001003>

Pleijter, A.R.J. (2006). *Typen en logica van kwalitatieve inhoudsanalyse in de communicatiewetenschap*. (Publicatienr. 56967) [Proefschrift, Radboud Universiteit Nijmegen]. Radboud Repository.

- Poel, F. te, Linn, A.J., Baumgartner, S.E., Dijk, L. van & Smit, E.S. (2021). Sick for information? Information needs and media use of the Dutch public during the COVID-19 pandemic. *European Journal of Health Communication*, 2(3), 24-43. <https://doi.org/10.47368/ejhc.2021.302>
- Riemersma, G. (de Volkskrant, 2020, 19 december). ‘Wij willen in Op1 debat voeren, dat vinden mensen fijn’. *de Volkskrant*. Geraadpleegd via https://www.volkskrant.nl/mensen/wij-willen-in-op1-debat-voeren-dat-vinden-mensen-fijn_b29a59af/
- Rijksoverheid. (z.d.). *Coronavirus tijdslijn*. Geraadpleegd op 31 mei 2022 via <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-tijdslijn>
- Ruggiero, C. (2019). Talk show journalism. *The International Encyclopedia of Journalism Studies*, 1-6. Verenigde Staten, Massachusetts: Wiley-Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9781118841570.iejs0145>
- TMI. (z.d.). *Functieomschrijving huisarts*. Geraadpleegd op 1 juni 2022 via <https://www.tmi.nl/artsen/huisarts/>
- Van der Meer, T.G.L.A., Verhoeven, P., Beentjes, J.W.J. & Vliegthart, R. (2017). Disrupting gatekeeping practices: Journalists’ source selection in times of crisis. *Journalism*, 18(9), 1107-1124. <https://doi.org/10.1177/1464884916648095>
- Vasterman, P.L.M. & Ruigrok, N. (2013). Pandemic alarm in the Dutch media: media coverage of the 2009 influenza A (H1N1) pandemic and the role of the expert sources. *European Journal of Communication*, 28(4), 436-453. <https://doi.org/10.1177/0267323113486235>
- Vercellesi, L., Minghetti, P., Di Croce, M., Bazzi, A., Pieroni, B., Centemeri, C. & Bruno, F. (2010). Recommendations for health reporting: Proposal of a working paper. *Health Educational Journal*, 69(1), 48-62. <https://doi.org/10.1177/0017896909349300>
- Verhoeven, P. (2008). Where has the doctor gone? The mediatization of medicine on Dutch television, 1961-2000. *Public understanding of science*, 17(4), 461-472. <https://doi.org/10.1177/0963662506075352>
- Wien, C. (2013). Commentators on daily news or communicators of scholarly achievements? The

role of researchers in Danish news media. *Journalism*, 15(4), 427-445.

<https://doi.org/10.1177/1464884913490272>

Bijlage 1: Corpus en analyse

Zie bijgevoegd document.

Bijlage 2: Schematische weergave analyse

In deze bijlage is de schematische uitwerking van de analyse van de transcripten (te vinden in *bijlage 1*, p.81) te vinden. Hierin zijn de resultaten van de analyse overzichtelijk weergegeven. In dit overzicht zijn ook het transcriptnummer, de afkortingen van de geïnterviewde en de interviewer en de uitspraak vermeld. De onderzochte variabelen zijn: 1) de constructie van de spreekbeurt; 2) (indien van toepassing:) de soort vraag; 3) (indien van toepassing:) al dan niet passend bij de expertise van de geïnterviewde; 4) de categorie, en 5) (indien van toepassing:) opvallende (non-)verbale communicatie. Wanneer er in een uitspraak van de interviewer sprake was van meerdere uitingen, dan zijn deze, indien relevant, los van elkaar geanalyseerd en gescheiden middels een +-teken.

Allereerst worden de resultaten van de analyse van de uitzendingen van de talkshow JINEK schematisch weergegeven (*paragraaf 2.1*) en vervolgens van de talkshow Op1 (*paragraaf 2.2*).

2.1 Schematische weergave analyse Jinek

T R A N S C R I P T	G E Ï N T E R V I E W D E	I N T E R V I E W E R	UITSPRAAK	CONSTRUCTIE (1)	SOORT VRAAG (2)	PASSEND BIJ EXPERTISE (3)	CATEGORIE (4)	OPVALLEN DE (NON-) VERBALE COMMUNI CATIE (5)
1	AV	EJ	Wat voor virus is het, Ann? Je hebt al iets meegenomen, een interessant attribuut. Ik neem aan dat dat een coronavirus is?	Simpele + complexe vraag	Open + gesloten	Ja + ja (want arts-microbioloog heeft kennis van soorten virus en het coronavirus)	Neutralistisch op basis van kennis expert + sturend naar eigen invulling interviewer	N.v.t.
1	AV	EJ	Geen biertje, dus. Dat dacht iedereen, natuurlijk, dat het daarmee te maken had (<i>glimlachend</i>).	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in bagatelliserende richting, humoristisch bedoeld	Glimlach
1	AV	EJ	En is het een heel raar virus? Is het een uitzonderlijk virus? ¹³	Twee direct op elkaar volgende simpele vragen	Gesloten + gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van uitzonderlijkheid virussen)	Sturend in negatieve richting op basis van eigen insinuatie	'heel raar' + 'uitzonderlijk': negatieve woorden waarmee angst wordt

¹³ Opvallend is de reactie van Vossen, die, in tegenstelling tot Jinek, juist geruuststellend is: 'Nee, het is helemaal geen uitzonderlijk virus [...]'.

								gezaaid/aa ngewakkerd
1	AV	EJ	En wat is er dan zo spannend aan? Waarom is er een soort van sluimerende massahysterie aan het ontstaan over dit onderwerp?	Reactie op antwoord expert; twee direct op elkaar volgende simpele doorvragen	Open + open	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van ernst virus)	Sturend in negatieve richting net negatieve insinuatie	'spannend' + 'sluimerende massahysterie': negatieve woorden waarmee angst wordt benadrukt
1	AV	EJ	Weten we dat al zeker dat dat gebeurd is?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van verspreiding virus)	Sturend in negatieve richting door te slecht scenario te benadrukken	'weten we [...] al zeker': benadrukken slecht scenario
1	AV	EJ	Je vertelde net dus dat het oorspronkelijk komt van dieren. Er gaan wat wilde verhalen over de oorzaak. Wij zagen dit voorbij komen. <i>(Video vleermuis in soepkom)</i> Dit is een bepaald gerecht. ('Oh') Ik dacht dat het nep was, maar dit is dus een echt gerecht. <i>(Geroezemoes, 'vleermuis')</i> Zou het kunnen, Ann <i>(lachend)</i> , los van de smaak... Kijk, dit bedoel ik... <i>(Video Chinese vrouw eet vleermuis; geroezemoes en vieze geluiden)</i> Heeft het hier iets mee te maken, deze vleermuisensoep?	Reactie op antwoord expert; complexe doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van herkomst virus)	Sturend in negatieve richting door in te spelen op geruchten ¹⁴	Gelach in studio
1	AV	EJ	We kunnen het blijven eten.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in bagatelliserende richting, humoristisch	N.v.t.

¹⁴ Hoewel de vraag passend is bij de expertise van Vossen, is het opvallend dat Jinek ervoor kiest deze vraag te stellen. Aan de ene kant kan deze keuze gemaakt zijn op basis van het juist willen informeren van het publiek over dit toentertijd rondgaande gerucht, waarmee de vraag objectief is. Aan de andere kant speelt Jinek hiermee in op spanning bij het publiek, ook gezien de reacties in de studio, waarmee de vraag als sturend in paniekzaaiende dan wel geruststellende richting kan worden gecategoriseerd. Dit laatste is wederom afhankelijk van het gegeven of Jinek het antwoord van Vossen al wist. Mocht dit het geval geweest zijn, dan informeert Jinek het publiek hiermee op een geruststellende manier. Echter, dit is niet heel aannemelijk, aangezien er vervolgens niet veel aandacht wordt besteed aan het antwoord van Vossen en er vooral ruimte wordt gelaten aan humor (zie ook de hiernavolgende reactie in het schema).

							(sarcastisch) bedoeld	
1	AV	EJ	En dat is een haard waar het makkelijk overspringt van dier naar mens.	Reactie op antwoord expert; aanvulling	N.v.t.	N.v.t.	Neutralistische aanvulling op basis van feiten	N.v.t.
1	AV	EJ	Is het te stoppen, de verspreiding? Want het zit nu al in China, het is gegaan naar Thailand, Taiwan, Zuid-Korea, Amerika en nu ook Singapore. Is het te stoppen?	Simpele vraag + complexe vraag	Gesloten + gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van het voorkomen van de verspreiding van een virus)	Sturend in negatieve richting door slecht scenario te benadrukken (in toelichtende/inleidende zin)	N.v.t.
1	AV	EJ	Er zijn vijf miljoen steden in China op lockdown, dus je kan er niet meer uit vliegen.	Reactie op antwoord expert; aanvulling	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in positieve richting door geruststellende reactie van expert aan te vullen met feiten	N.v.t.
1	AV	EJ	En voor ons, als wij moeten reizen of willen reizen, zou je dan zeggen, doe maar even niet? ¹⁵	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van verspreiding virus, bijvoorbeeld al dan niet via reizen)	Neutralistisch op basis van persoonlijke mening expert; personaliserend	N.v.t.
1	AV	EJ	Is er een medicijn voor? ¹⁶	Simpele vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van medicijnen voor virussen)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
1	AV	EJ	Niet iedereen gaat eraan dood, toch? Ik bedoel...	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van dodelijkheid virus)	Sturend in positieve richting door eigen insinuatie; geruststellend vermoeden laten bevestigen door expert	'toch', 'Ik bedoel': (bevestigen) eigen vermoeden
1	AV	EJ	Ga jij met een masker lopen? Altijd goed om aan een viroloog zelf te vragen wat die zal doen.	Reactie op antwoord experts; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van voorkomen verspreiding virus)	Neutralistisch op basis van persoonlijke mening expert; personaliserend	N.v.t.
1	AV	EJ	Wel handjes wassen?	Reactie op antwoord experts; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van	Neutralistisch op basis van persoonlijke	'handjes': sturend in bagatelliserende richting

¹⁵ Opvallend voorbeeld waarin de speciale rol die aan expert wordt toebedeeld wordt geïllustreerd; medisch expert wordt gezien als iemand buiten, misschien wel boven de samenleving.

¹⁶ Opvallend dat Jinek in dit fragment het woord overneemt van tafelgast Katja Schuurman, aan wie even daarvoor nog wel het woord gelaten werd. Hiermee grijpt Jinek in in het verloop van het gesprek en eigent zij zich de rol van interviewer weer toe.

						voorkomen verspreiding virus)	mening expert; personaliserend	
1	AV	EJ	Niet reizen?	Reactie op antwoord experts; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van voorkomen verspreiding virus)	Neutralistisch op basis van persoonlijke mening expert; personaliserend	'niet': benadrukken slecht scenario
1	AV	EJ	Ook naar China?	Reactie op antwoord experts; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van voorkomen verspreiding virus)	Neutralistisch op basis van persoonlijke mening expert; personaliserend	N.v.t.
2	AV	EJ	Het coronavirus heeft inmiddels zeker 80 doden geëist. De vraag hoe je een wereldwijde uitbraak kunt voorkomen, wordt steeds dringender. In het epicentrum van het virus, de Chinese miljoenenstad Wuhan, zijn op het moment 20 Nederlanders. De ambassade heeft contact met hen opgenomen om een evacuatie te plannen. Aan tafel arts-microbioloog Ann Vossen en Tweede Kamerlid Sophie Hermans. Ann, ik maakte de grap vrijdag dat het leek alsof je hier woonde, maar nu kan ik dat definitief zeggen. [...] Maar goed, het nieuws blijft zich maar ontwikkelen dus we hebben jou weer gevraagd om ons bij te praten. De maatregelen zijn opgeschroefd in Nederland, wat betekent dat precies een A-status voor een ziekte?	Complexe vraag	Open	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van kenmerken virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.

2	AV	EJ	Dus een meldplicht heb je dan?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van kenmerken virus en gevolgen hiervan voor samenleving)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
2	AV	EJ	Dus als iemand in het ziekenhuis ligt die ernstig ziek is en die zegt, ik smeer 'm, dan kan je die isoleren, opsluiten of tegen zijn of haar zin in vasthouden? ¹⁷	Reactie op antwoord expert; complexe doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van kenmerken virus en gevolgen hiervan voor samenleving)	Sturend in negatieve richting door slecht scenario te benadrukken	N.v.t.
2	AV	EJ	Ja, tuurlijk, want het zijn gewoon griepverschijnselen, die je hebt toch?	Reactie op andere tafelgast; simpele doorvraag aan expert	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van ziekteverschijnselen virus)	Sturend in negatieve richting door eigen insinuatie	N.v.t.
2	AV	EJ	Dat sluit heel veel hypochonders uit. Die kunnen thuisblijven.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in bagatelliserende richting, humoristisch bedoeld (sarcastisch)	Gelach in studio
2	AV	EJ	Ja precies, als je een aansteller bent en je bent in Wuhan geweest dan mag je je wel melden voor een onderzoek?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van onderzoek)	Neutralistisch op basis van kennis expert	Gelach in studio
2	AV	EJ	Ja, precies, dat is de eerste vraag, ben je daar geweest?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van onderzoek)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
2	AV	EJ	Ja, ja. De Chinese gezondheidsautoriteit heeft bekend gemaakt dat je besmettelijk kunt zijn voordat je symptomen voelt, dus voordat je keelpijn hebt of verkouden bent kun je in principe tijdens de evacuatie al anderen besmetten. Is dat opmerkelijk?	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van symptomen virus)	Sturend in negatieve richting door negatieve insinuatie	'opmerkelijk': negatief woord waarmee angst wordt gezaaid
2	AV	EJ	Ja, want zij hebben het over twee weken ervoor zelfs.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in negatieve richting door	N.v.t.

¹⁷ Opvallend gezien het eerdere antwoord van Vossen, die in tegenstelling tot Jinek de ernst van de situatie juist afzwakt: '[...] dat zal ook bijna nooit nodig zijn [...]'].

							aan te vullen met feiten	
2	AV	EJ	Je gelooft het niet, Ann?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van symptomen virus)	Sturend in negatieve richting door te vragen naar mening expert (personaliserend)	N.v.t.
2	AV	EJ	Dus dan hebben ze... want je zegt ook de manier waarop ze het hebben ontdekt, dat kun je ook niet voorstellen?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van onderzoek naar symptomen virus)	Sturend in negatieve richting door slecht scenario te benadrukken	N.v.t.
2	AV	EJ	Bij dit soort virussen heb je dat niet eerder gezien?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van symptomen virus)	Sturend in negatieve richting door slecht scenario te benadrukken	N.v.t.
2	AV	EJ	Sommige mensen zullen zeggen, oké, er ontstaat nu een soort van dynamiek, ook in de media we praten erover, mensen raken erover bezorgd. Tegelijkertijd vorig jaar in Nederland hebben 400.000 mensen de gewone griep gehad. Is dit overdreven hoe we hierover praten of zeg je, nee, het is wel degelijk iets anders en daar moeten we zo zorgvuldig mee zijn?	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van ernst virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert (beide scenario's worden belicht en daarom niet sturend)	N.v.t.
2	AV	EJ	En ik heb gelezen dat het sneller nu van mens tot mens gaat, is dat ook sneller dan je had verwacht? Het is oorspronkelijk gegaan van dier op mens, en daarna komt het proces dat het van mens naar mens gaat.	Reactie op antwoord expert; complexe doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van verspreiding virus)	Sturend in negatieve richting door slecht scenario te benadrukken	'sneller': slecht scenario wordt hiermee belicht
2	AV	EJ	Ben je daar optimistisch over? Ik heb begrepen dat China en Mongolië, of	Reactie op antwoord expert; complexe doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van ernst virus)	Sturend in negatieve richting door toelichting met eigen insinuatie	N.v.t.

			Mongolië heeft de grens gesloten, dat is nogal een grens.					
2	AV	EJ	Dat klinkt optimistisch. Komt het op tijd?	Reactie op antwoord expert; complexe vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van vaccins tegen virussen)	Sturend in positieve richting door eigen insinuatie	N.v.t.
2	AV	EJ	Nee. Leuk hobbyisme.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in bagatelliserende richting, humoristisch (sarcastisch) bedoeld	N.v.t.
2	AV	EJ	Tot slot, wat kunnen wij zelf doen, Ann, op dit moment?	Simpele vraag	Open	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van bestrijding virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
2	AV	EJ	En voor de rest, altijd je handjes wassen.	Reactie op antwoord expert; aanvulling	N.v.t.	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van bestrijding virus)	Neutralistisch op basis van eigen insinuatie ter aanvulling	'handjes': bagatelliserend
2	AV	EJ	Dat ga ik onthouden. Heel erg bedankt, dank jullie wel.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in positieve richting door in te stemmen met expert op basis van eigen mening	N.v.t.
3	AV	EJ	Te gast zijn viroloog Ann Vossen, hoofdeconoom van ING Marieke Blom en Italiëkenner Donatello Piras. Ann, je was hier een tijdje geleden, bij het begin van de uitbraak in China. Toen leek het nog heel ver weg, ver-van-ons-bed-show, eigenlijk. Ineens is het ogenschijnlijk om de hoek. Moeten we ons een beetje zorgen maken?	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van ontwikkeling ernst virus)	Sturend in negatieve richting door eigen insinuatie	'zorgen maken': negatieve woorden waarmee angst wordt benadrukt
3	AV	EJ	En als de link met China onduidelijk is, wat betekent dat dan eigenlijk?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Open	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van eigenschappen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
3	AV	EJ	Ann, vanavond heeft Buitenlandse	Twee direct op elkaar volgende complexe vragen	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis	Neutralistisch naar mening	'juich [...] toe', 'goede':

			Zaken het advies aangescherpt. Vlak voor deze uitzending gebeurde dat. Een negatief reisadvies voor gemeenten waar het coronavirus is. Lijkt me ergens heel erg logisch, maar juich je dat toe? Is dat een goede beslissing?			van voorkomen verspreiding virus)	expert; personaliserend	positieve woorden waarmee in positieve richting wordt gestuurd, 'je': persoonlijk
3	AV	EJ	Wat zou je daar te zoeken hebben?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag/opmerking (want: retorische vraag)	Retorisch	N.v.t.	Sturend in positieve richting door in te stemmen met antwoord expert	N.v.t.
3	AV	EJ	Ja. Hier in Nederland wordt ook steeds meer gesproken over de verspreiding van het virus. Een scholenkoepel in Drenthe heeft dit bericht aan ouders gestuurd. [...] Ik parafraseer, of kies er een stukje uit, we hebben gehoord dat er gezinnen op vakantie zijn geweest in de gebieden waar momenteel het coronavirus aanwezig is. Mocht dat voor u het geval zijn, zouden we u willen vragen voordat de kinderen naar school gaan, een bezoek aan de huisarts te brengen. Is dat een goed advies, denk je, Ann?	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van voorkomen verspreiding virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
3	AV	EJ	Tegelijkertijd kan je je ook voorstellen dat als je hoort dat iemand naar Italië is geweest, dat je niet precies weet waar ze zijn geweest, die kinderen zitten bij jouw kind in de klas en je weet	Reactie op antwoord expert; complexe doorvraag	Open	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van eigenschappen virus)	Sturend in negatieve richting op basis van eigen insinuatie	N.v.t.

			niet hoe lang het... Hoe lang duurt het eigenlijk voor je het hebt gekregen en dat het zich openbaart?					
3	AV	EJ	Ja, dus potentieel ben je terug uit Italië, heb je nog geen klachten, ga je naar school en kan je mensen besmetten?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van verspreiding virus)	Sturend door benadrukken slecht scenario	N.v.t.
3	AV	EJ	En klachten...?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Open ('Welke klachten?')	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van eigenschappen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert ter verduidelijking antwoord expert	N.v.t.
3	AV	EJ	Ja. En is dat anders dan normale verkoudheid? Is die wat [...] heftiger?	Twee direct op elkaar volgende simpele vragen	Gesloten + gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van eigenschappen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert + sturend in negatieve richting door met negatieve woorden situatie zelf in te vullen	'heftiger': negatief woord waarmee angst wordt benadrukt
3	AV	EJ	En als je iemand kent, die al wel klachten heeft en daar een beetje stoer over doet? Want ik heb gehoord over een vrouw die geloof ik in Zuid-Korea weigert om getest te worden, die heeft vervolgens 300 mensen besmet. Moet je dan namens iemand bellen of moet je ze dwingen om de huisarts te bellen? Of wat moet je...	Reactie op antwoord expert; complexe doorvraag	Open ('wat moet je dan doen?') + gesloten	Nee (want arts-microbioloog heeft geen kennis van hoe je om moet gaan met mensen die 'stoer doen' wat betreft het virus)	Sturend in negatieve richting door panieksaaiende geruchten op te voeren	'ik heb gehoord': geruchten
3	AV	EJ	Telefonisch dan [...], zeggen dat ze het moet doen.	Reactie op antwoord expert; aanvulling	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in bagatelliserende richting, humoristisch bedoeld ter aanvulling op reactie antwoord expert	N.v.t.
3	AV	EJ	Zijn wij in Nederland voorbereid? Op het moment dat het, want het lijkt mij niet onlogisch dat het ook naar Nederland zou kunnen komen, zijn wij daar	Twee direct op elkaar volgende simpele vragen	Gesloten + gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van voorbereiding op virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.

			structureel op voorbereid?					
3	AV	EJ	Maar bijvoorbeeld een dorp of een stad afsluiten zoals ze nu in Italië doen, kunnen wij dat ook doen?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Nee (want arts-microbioloog heeft geen kennis van politieke vraagstukken zoals het afsluitend van een land)	Sturend in negatieve richting door negatief scenario te benadrukken	N.v.t.
3	AV	EJ	Dan is de vraag dus, hoeveel gaan er dood aan corona?	Reactie op opmerking tafelgast; simpele doorvraag	Open	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van ernst virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert, ter aanvulling op opmerking andere tafelgast ¹⁸	N.v.t.
3	AV	EJ	Dat is dus 0,01 bij de gewone griep?	Reactie op opmerking tafelgast; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van ernst virus ten opzichte van ander virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert, ter aanvulling op opmerking andere tafelgast ¹⁹	N.v.t.
3	AV	EJ	Ik kan er ook aan doodgaan. Want we hebben geen immuniteit, toch, tegen deze griep?	Reactie op opmerking tafelgast; complexe doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van ernst virus)	Sturend in negatieve richting door benadrukken slecht scenario	‘doodgaan’, ‘geen immuniteit’: benadrukken slecht scenario
3	AV	EJ	Het is gewoon een nieuwe griep, toch? Zo moeten we dat eigenlijk zien? Het is een nieuw...	Reactie op antwoord expert; twee direct op elkaar volgende simpele doorvragen	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van ernst virus ten opzichte van ander virus)	Sturend in bagatelliserende richting door minder ernstig vermoeden proberen te laten bevestigen	‘gewoon’, ‘eigenlijk’: ernst afzwakken
3	AV	EJ	Dat is de vraag dan ook. Want de vorige keer dat je hier was, zei je van, het kan ingeperkt worden, daar was je optimistisch over. Dat lijkt mij nu verder weg. Gezien de verspreiding die ook steeds groter...	Reactie op opmerking andere tafelgast; complexe doorvraag aan expert	Verborgen	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van stand van zaken wat betreft verspreiding virus)	Sturend in negatieve richting door in te gaan tegen eerder (positief) antwoord expert en situatie zelf negatief in te vullen	N.v.t.
3	AV	EJ	Een tandje bij?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Open (‘wat bedoel je met [...]?’)	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van omgang met virus)	Sturend in negatieve richting door slecht scenario te benadrukken ²⁰	N.v.t.

¹⁸ Jinek laat opmerkingen van andere tafelgasten richting de expert toe, maar behoudt de regie van het interview door indien nodig vragen/opmerkingen te verduidelijken en zodoende in te haken op het gezegde.

¹⁹ Zie voetnoot 6.

²⁰ De sturing van Jinek in negatieve richting zie je goed in dit voorbeeld, omdat Vossen hieraan voorafgaand juist een geruststellend antwoord geeft, waar Jinek niet op ingaat.

3	AV	EJ	Je zei net, er moet een tandje bij, Ann. Wereldwijd, in Nederland moet er een tandje bij. Tot slot nog even, een tandje bij, wat moet Nederland doen, en wat moeten wij zelf doen?	Twee direct op elkaar volgende complexe vragen	Open + open	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van omgang met virus)	Neutralistisch op basis van expertise. ²¹	N.v.t.
3	AV	EJ	En niet aan je gezicht zitten. [...] Ik doe het de hele tijd. Oké. Ik ga het echt een keer afleren. Dank, in ieder geval, dank jullie wel, jullie bedankt allemaal, dankjewel.	Reactie op antwoord expert; aanvulling	N.v.t.	N.v.t.	Neutralistisch op basis van eigen mening ter aanvulling op reactie expert	N.v.t.
4	AS	EJ	Anja Schreier, jij bent hoofd Infectieziekten bij de GGD. Je bent zelf ook arts, hier in Amsterdam. Ten eerste, hoe is het met de patiënt op dit moment?	Complexe vraag	Open	Ja (want arts heeft kennis van toestand patiënt)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
4	AS	EJ	In die zin valt het wel mee, dat het niet zo ernstig is dat ze naar het ziekenhuis hoeft. Hoe zit het met haar familieleden? Want ik heb begrepen dat ze drie kinderen heeft en ik neem aan dat die nog gewoon in haar thuissituatie zijn.	Reactie op antwoord expert; complexe doorvraag	Open	Ja (want arts heeft kennis van toestand gezin patiënt)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
4	AS	EJ	Oké, maar heeft iemand in het gezin klachten?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts heeft kennis van toestand gezin patiënt)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
4	AS	EJ	En wanneer weten we dan de definitieve uitslag daarvan?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Open	Ja (want arts heeft kennis van testuitslag patiënt)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
4	AS	EJ	Nog binnen de duur van deze uitzending? [...] Dat dan weer niet, oké. Daar hoopte ik op (lachend).	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts heeft kennis van testuitslag patiënt)	Sturend in negatieve richting door antwoord te ontlocken (gezien navolgende opmerking)	N.v.t.

²¹ Opvallend hierbij is wel dat Jinek met voornamelijk de inleidende zinnen bij deze vraag wederom het slechte scenario benadrukt.

4	AV	EJ	Ann, twee gevallen tot nu toe. We horen net dat er heel veel testen op dit moment worden uitgevoerd, daar krijgen we binnenkort uitslag van. Hoe verwacht je dat het verloop nu zal zijn? Is het mogelijk dat het heel erg beperkt blijft of verwacht je eigenlijk dat het in een stroomversnelling blijft en dat er meer patiënten bijkomen?	Twee direct op elkaar volgende complexe vragen	Open + gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van verloop virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert (ook de gesloten vraag; door beide scenario's te belichten)	N.v.t.
4	AV	EJ	Als ze zouden zeggen, ik ben al weken in Nederland en ik ben helemaal nergens geweest.	Reactie op antwoord expert; aanvulling	N.v.t.	N.v.t.	Neutralistisch ter aanvulling antwoord expert	N.v.t.
4	AV	EJ	Ja. Maar wat zou dat dan betekenen precies, Ann?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Open	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van verspreiding virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
4	AV	EJ	Voorlopig goed nieuws, in die zin.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in positieve richting door eigen insinuatie	'goed nieuws': sturend in positieve richting
4	AS	EJ	Bijslapen, maakt dat een groot verschil als je weerstand op orde is? ²²	Reactie op antwoord andere tafelgast; simpele doorvraag aan expert	Gesloten	Ja (want arts heeft kennis van gezondheid en virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
4	AS	EJ	Eerst naar de late night talkshow kijken en dan naar bed.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in bagatelliserende richting, humoristisch bedoeld	Gelach
4	AV	EJ	We horen dat de man, de patiënt waar het om gaat, niet besmettelijk was toen hij carnaval aan het vieren was. Dat was natuurlijk een grote zorg, omdat daar veel mensen bij elkaar komen. Hoe zeker kun je weten wanneer	Complexe vraag	Open	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van symptomen virus)	Sturend in negatieve richting door slecht scenario te benadrukken	N.v.t.

²² Opvallend dat hiermee de bijzondere positie van (medisch) experts zichtbaar wordt; een antwoord van een andere tafelgast (een politicus) wordt nog eens voorgelegd aan de viroloog ter controle.

			iemand wel of niet besmettelijk is geweest?					
4	AV	EJ	Klachten hebt. Dus voor mensen die dit horen, die lezen of horen dat in andere landen daar andere termijnen voor worden gehanteerd, dit is wat u betreft, of wat jou betreft, Ann, sorry, gewoon wetenschappelijk onderbouwd en uit de praktijk gebleken, pas bij klachten ben je besmettelijk?	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van symptomen virus)	Sturend in positieve richting door positief scenario te benadrukken	N.v.t.
4	AV	EJ	Dan is er nog een kleine marge dat ik denk van niet iedereen is even kleinzerig om het even zo te zeggen. Van wanneer heb je nou echt klachten of niet. Kijk, we hebben die minister van Gezondheid uit Iran gezien, in die persconferentie, en die was aan het zweten als een otter heb ik toen gezegd, hij zag er echt beroerd uit. Maar ik kan me voorstellen dat sommige mensen beetje kuchen en denken niks aan het handje.	Complexe vraag (want: verborgen en dus bedoeld als vraag)	Verborgen	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van symptomen virus)	Sturend in negatieve richting door slecht scenario te benadrukken	N.v.t.
4	AS	EJ	Anja Schreijer, de man uit Tilburg is nog in het ziekenhuis, de patiënt waar we over praten. De vrouw uit Amsterdam waar we het even daarvoor over hadden, zit in thuisquarantaine. Wat moet ik me daarbij voorstellen, bij thuisquarantaine?	Complexe vraag	Open	Ja (want arts heeft kennis van medische maatregelen tegen besmetting)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.

4	AS	EJ	Maar moet zij dan in één kamer zitten? Mag ze mee-eten met de rest aan tafel? Mag ze The Voice kijken samen op de bank?	Reactie op antwoord expert; drie op elkaar volgende simpele vragen	Open + open + open	Ja (want arts heeft kennis van medische maatregelen tegen besmetting)	Sturend in negatieve richting door overdrijving	N.v.t.
4	AS	EJ	En dat je opgenomen wordt in het ziekenhuis vanwege je klachten, niet om je te isoleren, maar vanwege de ernst...	Reactie op antwoord expert; aanvulling	Verborgen	Ja (want arts heeft kennis van medische maatregelen tegen besmetting)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
4	AS	EJ	En in de nabijheid van hun eigen partners of kinderen.	Reactie op antwoord expert; aanvulling (bedoeld als vraag)	Verborgen	Ja (want arts heeft kennis van medische maatregelen tegen besmetting)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
4	AS	EJ	Ik heb begrepen dat mensen zich zorgen maken over huisdieren.	Complexe vraag (want: verborgen en dus bedoeld als vraag)	Verborgen	Ja (want arts heeft kennis van symptomen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
4	AV	EJ	Ann, ik denk dat iedereen heel goed naar jou geluisterd heeft, want iedere keer dat jij hier aanschoof om hierover te praten heb jij benadrukt dat het wenselijk is om je handen te wassen, dat dat een makkelijke manier is om jezelf te helpen. Inmiddels is de desinfecterende handgel bijna helemaal op. Even kijken. [...] Is het slim, Ann, dat mensen dit massaal inslaan?	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis medische maatregelen tegen verspreiding virus, zo is de vraag eigenlijk bedoeld, zie ook antwoord AV)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
4	AV	EJ	Maar het is niet zo dat als je in de stad bent dat je om de vijf minuten naar de wc moet rennen in een warenhuis om je handen te wassen?	Reactie op antwoord expert; simpele vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis medische maatregelen tegen verspreiding virus, zo is de vraag eigenlijk bedoeld, zie ook antwoord AV)	Sturend in positieve richting door geruststellend scenario te belichten	'rennen': overdrijving
4	AV	EJ	Dat is niet aan de orde?	Simpele vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis	Sturend in positieve richting door	N.v.t.

						medische maatregelen tegen verspreiding virus, zo is de vraag eigenlijk bedoeld, zie ook antwoord AV)	geruuststellend scenario te belichten	
4	AV	EJ	Ah, gewoon niet likken aan je handen, niet likken aan je handen.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in bagatelliserende richting, humoristisch bedoeld	N.v.t.
4	AS	EJ	[...] Is het raar wat ik zeg, Anja, dat je zegt, mensen die uit Noord-Italië komen die gaan we gewoon even screenen op een verhoging?	Simpele vraag	Gesloten	Ja (want arts heeft kennis van medische maatregelen tegen virus)	Sturend in negatieve richting door antwoord tafelgast (politicus) tegenover expert te zetten	N.v.t.
4	AV	EJ	De Franse minister van volksgezondheid, Veran, heeft iedereen geadviseerd elkaar geen hand meer te geven. Vriendelijke knik (knikkend), hallo, wat denk je, Ann?	Complexe vraag	Open	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van voorkomen verspreiding virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
5	JM	EJ	Jean-Luc, de Britse variant zorgt nu voor twee derde van alle besmettingen en het is anderhalf keer zo besmettelijk als de oude variant, is het dan slim om te versoepelen?	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/ viroloog heeft kennis van ernst virus)	Sturend in negatieve richting door benadrukken slecht scenario (door inleidende zinnen)	N.v.t.
5	JM	EJ	Maar dat is een semantische discussie, want het is gewoon een versoepeling natuurlijk.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Neutralistisch door aan te vullen met eigen insinuatie	N.v.t.
5	JM	EJ	Als de avondklok eraf gaat, dan weten we dus niet wat het effect daarvan is geweest?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/ viroloog heeft kennis van effect maatregelen virus)	Neutralistisch doorvragen op basis van kennis expert	N.v.t.
5	JM	EJ	'Verleng de avondklok met tenminste twee weken', dat zei OMT-lid en arts-	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/ viroloog heeft kennis van effect	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.

			microbioloog Mark Bonten vandaag op Radio1. Ben je het met hem eens?			maatregelen virus)		
5	JM	EJ	En is dat alleen om te weten wat het effect is geweest of ook dat je verwacht dat het een structureel effect zal hebben op de daling van de cijfers?	Reactie op antwoord expert; complexe doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van effect maatregelen virus)	Neutralistisch op basis van kennis experts	N.v.t.
5	JM	EJ	Hmh. Dus eigenlijk in alles, het besluit vandaag gaat tegen je wetenschappelijke kennis van de zaken nu in? Het is een politiek besluit, het heeft niks te maken met de cijfers of de logica waar het uit voortvloeit?	Reactie op antwoord expert; twee direct op elkaar volgende complexe doorvragen	Gesloten + gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van effect maatregelen virus)	Sturend in negatieve richting door slecht scenario te benadrukken	N.v.t.
5	JM	EJ	Wat wilde jij zeggen, Jean-Luc?	Simpele vraag	Open	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
5	JM	EJ	Wat zou de verklaring daarvoor zijn?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Open	Nee (want arts-microbioloog/viroloog heeft geen kennis van verklaring reactie politicus)	Neutralistisch niet op basis van kennis experts	N.v.t.
5	JM	EJ	Dat is natuurlijk een voorwaarde, dat het gekeurd is door de EMA voordat het überhaupt in Nederland...	Reactie op antwoord expert; aanvulling	N.v.t.	N.v.t.	Neutralistisch door antwoord aan te vullen met feiten	N.v.t.
5	JM	EJ	Maar je had verwacht dat die meer een alternatief zou omarmen en kijken hoe dat dan geïmplementeerd kan worden?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van maatregelen virus)	Sturend in negatieve richting door slecht scenario te benadrukken	'je had verwacht': persoonlijke mening
5	JM	EJ	En die zijn heel goed.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in positieve richting door in te stemmen en aan te vullen	N.v.t.
5	JM	EJ	Jean-Luc, binnen het OMT is veel discussie geweest	Complexe vraag	Open	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.

			over het heropenen van de scholen, een aantal leden achten de risico's op dit moment te groot. Hoe sta jij hierin?			kennis van maatregelen virus)		
5	JM	EJ	Die hadden nooit dicht gehoeven wat jou betreft?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van maatregelen virus)	Sturend in negatieve richting door benadrukken slecht scenario	N.v.t.
5	JM	EJ	Tot slot nog even, Jean-Luc, ben je optimistisch over waar we staan met vaccinatie? Dat is uiteindelijk onze echte redding.	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van vaccin tegen virus)	Sturend in positieve richting door naar persoonlijke mening te vragen	'ben je optimistisch': vragen naar mening en positief ingekleurd
5	JM	EJ	Dit jaar, dit kalenderjaar of waar moeten we... Wat zeg je nu?	Reactie op antwoord expert; twee direct op elkaar volgende simpele doorvragen	Open	Nee (want arts-microbioloog/viroloog heeft geen kennis van uitvoeringsbeleid vaccins)	Neutralistisch niet op basis van kennis expert	N.v.t.

2.2 Schematische weergave analyse Op1

T R A N S C R I P T	G E I N T E R V I E W D E	I N T E R V I E W E R	UITSPRAAK	CONSTRUCTIE (1)	SOORT VRAAG (2)	PASSEND BIJ EXPERTISE (3)	CATEGORIE (4)	OPVALLEN
								DE (NON)VERB ALE COMMUNI CATIE (5)
6	AW	Tvd B	Ja, Anne Wensing, u bent viroloog bij het UMC in Utrecht. Inmiddels zijn er drie nieuwe besmettingsgevallen bijgekomen in Duitsland, vier in totaal, collega's van de man die eerder besmet was. Deze meneer zei, geen paniek. Hier in Nederland is het hoogste niveau van waakzaamheid uitgeroepen. Dat	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van ernst virus op basis waarvan men al dan niet waakzaam moet zijn)	Sturend in negatieve richting door eigen insinuatie	'lijkt [...] tegenstrijdig': eigen vermoeden

			lijkt een beetje tegenstrijdig?					
6	AW	Tvd B	Maar dat hoogste niveau van waakzaamheid, is dat nodig?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van ernst virus op basis waarvan men al dan niet waakzaam moet zijn)	Sturend in negatieve richting door eigen insinuatie	N.v.t.
6	AW	Tvd B	Want wat zijn de symptomen van het virus?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Open	Ja (want viroloog heeft kennis van symptomen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
6	AW	GO	Ik kijk hem aan, want hij heeft vandaag de hele dag gehoest (<i>lachend</i>).	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in bagatelliserende richting, humoristisch (sarcastisch) bedoeld	Lach
6	AW	Tvd B	Ik heb dat wel een beetje. Maar dat kan het niet zijn denk ik nog, hè?	Reactie op antwoord expert; complexe doorvraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van symptomen virus)	Sturend in bagatelliserende richting door situatie minder ernstig in te vullen en expert te laten bevestigen	'hè': bevestigen eigen vermoeden
6	AW	Tvd B	Niet buiten Nederland, geen Chinees gegeten (<i>lachend</i>).	Reactie op vraag expert; opmerking ²³	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in bagatelliserend richting, humoristisch bedoeld	N.v.t.
6	AW	Tvd B	Ja precies, en dat ziet er hetzelfde uit? Dat kun je niet zien?	Reactie op antwoord expert; doorvraag van twee direct op elkaar volgende simpele vragen	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van verschil in symptomen van verschillende virussen)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
6	AW	Tvd B	Nee, dat snap ik. Maar de symptomen ook, die zijn hetzelfde?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van verschil in symptomen van verschillende virussen)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
6	AW	Tvd B	Oké. En hoe kom je daar dan achter, of het wel of niet iets ernstigs is?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Open	Ja (want viroloog heeft kennis van symptomen verschillende virussen)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
6	AW	GO	Even over goede informatie. Want er zijn heel veel mensen die eigenlijk toch niet zoveel erover	Complexe vraag	Open	Ja (want viroloog heeft kennis van personen die meest vatbaar	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.

²³ Opvallend dat hier heel even de rollen worden omgedraaid en Wensing de interviewer is en Van den Brink de rol van geïnterviewde op zich neemt.

			weten. Wij hadden net ook even een gesprek van hoe zit het nou helemaal. Wie zijn bijvoorbeeld het meest vatbaar?			zijn voor virus)		
6	AW	GO	Ja. En hoe besmettelijk is het?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Open	Ja (want viroloog heeft kennis van besmettelijkhe id virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
6	AW	GO	Waarom? Waarom is het... Ja, precies. [...] Maar wat maakt dit geval ingewikkeld?	Reactie op antwoord expert; doorvragen met drie niet direct op elkaar volgende simpele vragen	Open	Ja (want viroloog heeft kennis van besmettelijkhe id virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
6	AW	GO	Ja, dat gaat over die man die daar besmet...	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Neutralistisch op basis van kennis expert ter aanvulling antwoord expert	N.v.t.
6	AW	GO	Dan had je dat allang gezien.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in positieve richting door met antwoord expert in te stemmen ter aanvulling antwoord expert	N.v.t.
6	AW	Tvd B	Kan het nieuwe coronavirus zich verspreiden via pakjes uit China, is dan de vraag in het spotje. Nee, het coronavirus kan zich niet verspreiden via de gewone post of pakketpost. Klopt dat?	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van verspreiding virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
6	AW	GO	Zo niet geruststellend, hè.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in negatieve richting door eigen insinuatie	'niet geruststellend': negatieve woorden
6	AW	Tvd B	Nee, totaal niet.	Reactie op mede-interviewer; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in negatieve richting door in te stemmen met negatieve mening mede-interviewer	'totaal niet': negatieve woorden
6	AW	GO	Ja, is dat ook wat u adviseert?	Reactie op antwoord expert: simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van advies ter voorkoming verspreiding virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	'u': persoonlijk
6	AW	GO	Nog meer dan normaal?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van	Sturend in negatieve richting door	'nog meer': benadrukken ernst

						advies ter voorkoming verspreiding virus)	ernst situatie te benadrukken	
6	AW	Tvd B	Oh, dat helpt niet. [...] Oké.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in positieve richting door met antwoord expert in te stemmen (herhalen antwoord)	N.v.t.
6	AW	GO	Wat voor mondkapjes hebben we nodig? ²⁴	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag		Ja (want viroloog heeft kennis van juiste mondkapjes ter voorkoming verspreiding virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
6	AW	GO	Heeft het ook geen zin. Ja.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in positieve richting door met antwoord expert in te stemmen en aan te vullen	N.v.t.
6	AW	Tvd B	Ja, en dat klinkt wel weer heel ernstig. Ik bedoel, als er plekken worden vrijgemaakt in ziekenhuizen, dan denk je, er komt iets heel ergs aan.	Reactie op andere tafelgast; complexe doorvraag aan experts (want: verborgen en dus bedoeld als vraag)	Verborgen	Ja (want viroloog heeft kennis van ernst situatie in ziekenhuizen)	Sturend in negatieve richting door antwoord tafelgast tegenover expert te zetten en zo paniek te benadrukken	'heel ernstig', 'heel ergs': negatieve woorden benadrukken
6	AW	GO	Hoeveel kunnen we er opvangen?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Open	Nee (want viroloog weet niet hoeveel mensen de ziekenhuizen op kunnen vangen, zie ook antwoord AW: 'dat is niet mijn kennis')	Neutralistisch op basis van kennis expert (maar niet juist, zie ook antwoord AW: 'dat is niet mijn kennis')	N.v.t.
6	AW	Tvd B	Ja, kan natuurlijk ook nog. Is een vaccin dichtbij?	Reactie op antwoord expert; complexe doorvraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van ontwikkeling vaccin tegen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
7	AO	SS	Ja, meneer Osterhaus, wat is er aan de hand? Weet u meer over deze man, weet u de achtergronden?	Drie direct op elkaar volgende simpele vragen	Open + gesloten + gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van besmetting coronavirus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
7	AO	SS	Dat weten we al wel?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van	Neutralistisch op basis van kennis expert;	N.v.t.

²⁴ Opvallend dat hierop geen antwoord komt en interviewer ook niet doorvraagt, terwijl het wel een interessante vraag is in deze beginsituatie van de crisis.

						besmetting coronavirus)	ter verduidelijking antwoord	
7	AO	SS	Wat zullen de gevolgen zijn nu voor Nederland?	Simpele vraag	Open	Ja (want viroloog heeft kennis van maatregelen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
7	AO	WS	Maar is er nu dat dit de aanzet is voor een nieuw soort actieplan, wat geactiveerd wordt, nu deze eerste besmetting daar is?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van maatregelen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
7	AO	WS	Maar ik kan me voorstellen dat nu deze man hier is, dat het zo is van, oké, het is nu ook in Nederland dus we gaan nu ander soort actie ondernemen.	Reactie op antwoord expert; complexe doorvraag (want: verborgen en dus bedoeld als vraag)	Verborgen	Ja (want viroloog heeft kennis van maatregelen virus)	Sturend in negatieve richting op basis van eigen insinuatie	'ik kan me voorstellen': eigen insinuatie
7	AO	SS	Heeft u vertrouwen in de actieplannen en draaiboeken die klaarliggen in alle Nederlandse ziekenhuizen?	Simpele vraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van maatregelen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert door te vragen naar mening (personaliserend)	'Heeft u vertrouwen': vragen naar mening
7	AO	WS	Toch nog even, deze man ligt dan nu in het ziekenhuis, in quarantaine. Wat gebeurt er nu met hem precies?	Complexe vraag	Open	Ja (want viroloog heeft kennis van besmetting virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
7	AO	SS	Het was een jonge vent dus misschien heeft die wel meegedaan aan het carnaval.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	Nee (want viroloog heeft geen kennis van contact besmette persoon)	Sturend in negatieve richting op basis van geruchten	'misschien': feitelijkheid niet bevestigd
7	AO	WS	Nou, nee dat is vorig weekend.	Reactie op antwoord expert; aanvulling	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in negatieve richting door tegen antwoord expert in te gaan	N.v.t.
7	AO	SS	[...] De incubatietijd is vier, vijf dagen?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van eigenschappen virus)	Sturend in negatieve richting door benadrukken slecht scenario	N.v.t.
7	AO	SS	Met een beetje pech heeft ie, eh...	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in negatieve richting door benadrukken slecht scenario	N.v.t.
7	AO	WS	Zo gaat het daar dus nu dan aan toe met daadwerkelijk ook iemand die dan corona heeft. Ik kan me	Complexe vraag	Open	Ja (want viroloog heeft kennis van maatregelen besmetting)	Sturend in negatieve richting door eigen insinuatie	'ik kan me voorstellen': eigen insinuatie

			voorstellen dat juist mensen in Tilburg misschien extra ongerust zijn nu. Wie, waar moeten zij naartoe?					
7	AO	SS	In Italië is het nu toch wel even het publieke leven zo'n beetje lam gelegd. Moeten we dat in Nederland nu ook gaan vrezen?	Complexe vraag	Gesloten	Nee (want viroloog heeft geen kennis van politieke maatregelen besmetting)	Sturend in negatieve richting door slecht scenario te benadrukken	'vrezes': negatieve bewoording
7	AO	WS	[...] Ja, Ab Osterhaus, we horen inderdaad over zo'n contactonderzoek, maar wat houdt dat nou specifiek in? Is dat simpelweg met wie je hebt gesproken en wie je hebt gezien?	Twee direct op elkaar volgende vragen, simpel + complex	Open + gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van contactonderzoek)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
7	AO	SS	Als deze meneer nou genezen wordt verklaard, hè, hij heeft het uitgezikt, hoe zeg je dat... [...] ... uitgezikt, is-ie dan nog besmettelijk?	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van symptomen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
7	AO	SS	Wanneer houdt de keten op, zal ik maar zeggen?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Open	Ja (want viroloog heeft kennis van symptomen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
7	AO	WS	Ja, Ab Osterhaus, we horen hier dus de mogelijke, de maatregelen waar de minister mee bezig is. Zijn er nog dingen waarvan u denkt, dit zou ook nog moeten gebeuren, of gaat dit helemaal volgens plan en gaat het helemaal goed?	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van maatregelen om verspreiding virus te voorkomen)	Neutralistisch door mogelijke scenario's beide te benoemen	N.v.t.
7	AO	SS	Is dat mogelijk?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Nee (want viroloog heeft geen kennis van Europese coördinatie rondom virus)	Neutralistisch niet op basis van kennis expert	N.v.t.
7	AO	SS	Waarom is dat zo beperkt? Omdat elk land z'n eigen systeem heeft?	Twee direct op elkaar volgende vragen, simpel + complex	Open + gesloten	Nee (want viroloog heeft geen kennis van Europese)	Neutralistisch niet op basis van kennis expert + sturend in negatieve	'systeemje': negatief/denigrerend

						coördinatie rondom virus)	richting door eigen insinuatie	verkleinwoord
7	AO	SS	Zijn we nu in Nederland goed voorbereid? Want volgens de Global Health Security Index is Amerika het beste, daar hebben ze er ook nog geen, besmetting, en in Nederland...	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van voorbereiding en virusuitbraak)	Sturend in negatieve richting op basis van eigen insinuatie (op basis van foutieve feiten)	N.v.t.
7	AO	SS	Nou, we zagen Trump vanmiddag die was heel blufferig van wij zijn de beste van de wereld en bij ons gaat het niet zo mis.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Neutralistisch ter aanvulling antwoord expert	N.v.t.
7	AO	SS	Het is onzin.	Reactie op antwoord expert; aanvulling	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in positieve richting door in te stemmen met antwoord expert en aan te vullen	N.v.t.
7	AO	WS	Goed, dus samengevat hebben we het in Nederland eigenlijk heel goed geregeld. Alle draaiboeken liggen klaar, er zijn nu plannen wat er met deze meneer gaat gebeuren. Ondertussen zijn er zorgen bij iedereen, er komen extra journaals. Hoe kijkt u daar als viroloog naar, hoe groot zijn de zorgen die we ons moeten maken, of valt het toch mee?	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van maatregelen om verspreiding virus te voorkomen)	Neutralistisch door mogelijke scenario's beide te benoemen	N.v.t.
7	AO	SS	Ouderen?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Open (opgevat als: 'Zijn dat ouderen?')	Ja (want viroloog heeft kennis van risicopatiënten virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert ter aanvulling op antwoord expert	N.v.t.
7	AO	SS	Maar ook jongere kinderen, baby's?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van risicopatiënten virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert ter aanvulling op antwoord expert	N.v.t.
7	AO	SS	Nee?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	N.v.t.	Neutralistisch op basis van kennis expert ter bevestiging antwoord expert	N.v.t.

7	AO	SS	En dat is omdat we dan niet zo dicht op elkaar zitten?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis symptomen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
7	AO	SS	Globalisering, ja.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in positieve richting door in te stemmen met antwoord expert	N.v.t.
8	AW	NM	Ja, dus het is meer een soort waarschuwing eigenlijk. Anne Wensing, jij bent arts-microbioloog en viroloog. Wat Joost net zei, gaat dat nou helpen, een coronapas of een QR-code die je bij de sportschool moet laten zien, of bij het zwembad, zijn dat de brandhaarden?	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van maatregelen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
8	AW	HL	Maar even terug naar jouw vakgebied, want er wordt gezegd sportscholen, zwembaden, et cetera. Zijn dat de grote besmettingshaarden?	Reactie op antwoord expert; complexe doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van maatregelen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
8	AW	NM	Maar zijn dan deze maatregelen, die nu dus zijn uitgelekt, zijn die dan voldoende voor jou?	Simpele vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van maatregelen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
8	AW	NM	Maar is daar überhaupt, het uitbreiden van die coronapas, zou dat een... tot waar moet dat naartoe uitgebreid worden voor jou? Op werk?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten+open (en gesloten)	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van maatregelen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
8	AG	NM	En wat zie jij, als je naar deze maatregelen kijkt, Armand? Je werkt ook in een ziekenhuis, je ziet wat er gebeurt.	Complexe vraag	Open	Ja (want intensivist heeft kennis van gang van zaken ziekenhuis)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
8	AG	HL	Daar gaan we het zo over hebben. Terug naar u en uw vakgebied. Want u schreef vandaag en met andere bekende	Complexe vraag	Verborgen	Ja (want intensivist heeft kennis van gang van zaken ziekenhuis)	Sturend in negatieve richting door tegenstelling te benadrukken	N.v.t.

			intensivisten, zoals Diederik Gommers, echt een noodkreet: het water staat ons aan de lippen. Nu kreeg ik net een bericht dat de heer Ernst Kuipers, voorman van de verspreiding van patiënten over Nederland... [...] ... net bij Nieuwsuur, u kent hem inderdaad goed, heeft gezegd dat opschalen tot 1350 bedden, dat is eigenlijk niet zo'n probleem, dat kan wel.					
8	AG	HL	Dat is opvallend, dat hij de niet-intensivist dan toch op de dag dat jullie met die noodkreet komen en zeggen: we roepen alle Nederlanders op om al het mogelijke te doen om het aantal besmettingen sterk te verminderen. Dus dat is een noodkreet, en daarvan zegt u: ja, zelfs dat gaat eigenlijk niet genoeg, want u had nog een eigen idee: er moet een covid-ziekenhuis komen.	Reactie op antwoord expert; complexe doorvraag	Verborgen	Ja (want intensivist heeft kennis van gang van zaken ziekenhuizen m.b.t. maatregelen)	Sturend in negatieve richting door twee experts tegenover elkaar te zetten	'opvallend': sturend in paniekzaiende richting
8	AG	HL	Zouden mensen die daarnaar gekeken hebben... onder andere Diederik Gommers zegt voortdurend: er zijn te weinig verpleegkundigen. Dus dat is het probleem. Dus we kunnen wel een ander ziekenhuis gaan beginnen, zitten we nog steeds met hetzelfde probleem.	Reactie op antwoord expert; complexe doorvraag	Verborgen	Ja (want intensivist heeft kennis van gang van zaken ziekenhuizen m.b.t. maatregelen)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.

8	AG	HL	Met oog op efficiëntie?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want intensivist heeft kennis van gang van zaken ziekenhuizen m.b.t. maatregelen)	Neutralistisch op basis van kennis expert ter verduidelijking antwoord expert	N.v.t.
8	AW	HL	Anne Wensing pijnigt de hersenen om te bedenken of dit een goed plan is of niet. Wat denkt u?	Complexe vraag	Open	Ja (want arts-microbioloog heeft kennis van maatregelen virusuitbraak)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
8	AW	HL	Nou, dit is zeker out of the box.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	Neutralistisch (?)	Sturend in positieve richting door in te stemmen met antwoord expert	N.v.t.
8	GA	NM	Want u zei net vier of zes patiënten in Nijmegen, en dat is dus blijkbaar al zo ontregelend. Waardoor komt dat dan, dat vier covidpatiënten de hele boel al ontregelen?	Reactie op antwoord expert; complexe doorvraag	Open	Ja (want intensivist heeft kennis van gang van zaken ziekenhuizen)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
8	GA	HL	Geld is in deze crisis nog niet het grootste struikelblok geweest. Opmerkelijk in uw verhaal vind ik eigenlijk, het is een beetje een dubbel signaal. U zegt enerzijds met uw collega's vandaag, we moeten alles doen om te voorkomen dat die ic volstroomt. En met dit pleidooi voor een extra ziekenhuis zegt u, nou, we kunnen die capaciteit wel een beetje opkrikken, we kunnen daar wel aan.	Reactie op antwoord expert; complexe doorvraag	Verborgen	Ja (want intensivist heeft kennis van gang van zaken ziekenhuizen m.b.t. maatregelen)	Sturend in negatieve richting door kritisch te reageren op antwoord expert	'opvallend': sturend in paniekzaiende richting
8	GA	NM	En, heel erg out of the box plan, inderdaad, we gaan volgen of het er komt. (lachend)	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in bagatelliserende richting, humoristisch (sarcastisch) bedoeld	Lachend
8	KdV	NM	En een ander plan, we gaan naar Urk, want daar bent u huisarts, Kees de	Complexe vraag	Open	Ja (want huisarts heeft kennis van patiënten)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.

			Visser, want in Urk zijn de minste mensen gevaccineerd in heel Nederland, een kwart als ik het goed heb. Nog geen eens een kwart. En de huisartsen in Urk gaan nu zelf vaccineren. En u bent een van die huisartsen. Hoe komt het eigenlijk dat de vaccinatiegraad in Urk zo laag is?					
8	KdV	NM	En wat is die angst, om te beginnen?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Open	Ja (want huisarts heeft kennis van patiënten)	Neutralistisch op basis van kennis expert ter verduidelijking antwoord	N.v.t.
8	KdV	NM	En hoe gaat u dan deze mensen overtuigen?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Open	Ja (want huisarts heeft kennis van patiënten)	Neutralistisch op basis van kennis expert ter verduidelijking antwoord	N.v.t.
8	KdV	NM	Welke zijn dan wel te overtuigen, als je die groep...?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Open	Ja (want huisarts heeft kennis van patiënten)	Neutralistisch op basis van kennis expert ter verduidelijking antwoord	N.v.t.
8	KdV	NM	En waarom zou het dan helpen dat de huisartsen zelf gaan vaccineren? Wat maakt dat voor verschil?	Reactie op antwoord expert; twee direct op elkaar volgende vragen, simpel + complex	Open	Ja (want huisarts heeft kennis van patiënten)	Neutralistisch op basis van kennis expert ter verduidelijking antwoord	N.v.t.
8	KdV	NM	Dan de GGD die een anonieme organisatie is in Urk.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Neutralistisch op basis van eigen insinuatie (afmaken antwoord expert)	N.v.t.
8	KdV	NM	En ik begreep dat toen dit aangekondigd werd dat jullie zelf gingen vaccineren, stonden er al, hoeveel mensen voor de deur?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Open	Ja (want huisarts heeft kennis van patiënten)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
8	KdV	NM	Dus het helpt. Het helpt wel degelijk.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in positieve richting door in te stemmen met antwoord expert op basis van eigen insinuatie	N.v.t.
8	AG	NM	Ja, die kunnen overtuigen.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in positieve richting door in te stemmen met antwoord expert	N.v.t.

							op basis van eigen insinuatie	
8	AW	HL	Nou, Anne Wensing, ik wil tot slot met jou nog heel even namelijk, er wordt veel gesproken over de boosterprik waar de Gezondheidsraad binnenkort advies over uitbrengt voor met name mensen met een zwakke gezondheid. Zou het niet goed zijn om in navolging van andere landen iedereen die is gevaccineerd een derde prik te geven?	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van vaccin tegen virus)	Sturend in positieve richting door situatie zelf in te vullen	'goed': sturend in positieve richting
8	AW	HL	Tegelijkertijd, jij werkt in de zorg, ik vermoed dat jij een van de eersten bent geweest die is gevaccineerd, dus bij wie ook de eerste de uitwerking intrekt.	Reactie op antwoord expert; complexe doorvraag (want: verborgen en dus bedoeld als vraag)	Verborgen	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van vaccin tegen virus)	Sturend in negatieve richting door tegen antwoord expert in te gaan	N.v.t.
8	AW	HL	Oké, nog even één ander aspect, wat je wilde bespreken namelijk, in The Lancet, een toonaangevend medisch tijdschrift, die schreven: mensen die twee keer zijn gevaccineerd, lopen veel minder risico om besmet te raken, maar als ze besmet zijn, zijn ze ongeveer even besmettelijk. Klopt dat?	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van vaccin tegen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
8	AW	NM	Dan is mijn vraag, dan is die coronapas toch helemaal niet voldoende die wij dan hebben? Wij hebben een vaccin, dan laat je die zien, stel nou ik heb het toch opgelopen, dan kan ik het dus toch overdragen.	Reactie op antwoord expert; twee niet direct op elkaar volgende complexe doorvragen	Gesloten + gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van effectiviteit maatregelen tegen virus)	Sturend in negatieve richting door situatie zelf in te kleuren	'toch helemaal niet voldoende': negatief sturende woorden in paniekzaiende richting omtrent huidig beleid

			Of zie ik dat verkeerd?					
9	AW	HL	Anne, je bent arts-microbioloog en viroloog. We gaan het zo over die variant hebben, maar is er ook sprake van enige professionele opwinding als dit nieuws tot jou komt?	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van virussen)	Neutralistisch op basis van kennis expert door naar persoonlijke gemoedstoestand te vragen (personaliseren)	N.v.t.
9	AW	HL	Nee? Het is jouw vak, hè.	Reactie op antwoord expert; complexe doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van virussen)	Neutralistisch op basis van kennis expert door naar persoonlijke gemoedstoestand te vragen (personaliseren)	N.v.t.
9	AW	HL	De omikronvariant, je hebt een plaatje meegenomen voor ons, waar de gemiddelde leek hoofdpijn van krijgt, maar jij niet. Wat zien we hier?	Complexe vraag	Open	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van varianten virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
9	AW	HL	Ja, dat puntje links, hè?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van varianten virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert ter verduidelijking antwoord expert	N.v.t.
9	AW	HL	Een hele nieuwe variant, een heel nieuw virus... [...] ... een nieuwe variant, excuus, waarbij wordt gezegd in Zuid-Afrika waar het aantal HIV-geïnfecteerden hoog is, dat het mogelijkkerwijs uit een HIV-patiënt zou zijn gekomen, omdat zij het langer bij zich kunnen dragen en dus langer tijd heeft om te muteren. Is dat aannemelijk?	Complexe doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van varianten virus)	Sturend in negatieve richting op basis van geruchten	'wordt gezegd': op basis van geruchten
9	AW	HL	Geen reden tot zorg, begrijp ik.	Simpele vraag	Verborgen	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van symptomen virus)	Sturend in negatieve richting door tegenstelling te benadrukken (verschillende experts)	N.v.t.

							tegenover elkaar te zetten)	
9	AW	HL	Wel besmettelijker, maar niet ziekmakender?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van symptomen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert ter verduidelijking antwoord	N.v.t.
9	AW	HL	Veel jongeren. Heeft het klimaat ook invloed?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van symptomen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert ter verduidelijking antwoord	N.v.t.
9	AW	HL	Grote vraag voor ons is natuurlijk, de vaccins die wij veelal hier hebben gebruikt in Nederland, dekken die deze variant?	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van vaccin tegen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
9	AW	NM	En wanneer weten we dat?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Open	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van vaccin tegen virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert ter verduidelijking antwoord	N.v.t.
9	AW	HL	Want er zijn meer data nodig? Nu is hier een invliegverbod, vliegverbod afgekondigd, is dat om een idee met we houden het virus nog buiten de deur of koop je daar wetenschappelijk gezien tijd mee om meer te weten te komen zowel in Zuid-Afrika als hier om meer te weten te komen over deze nieuwe variant?	Reactie op antwoord expert; twee direct op elkaar volgende complexe doorvragen	Gesloten + gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van onderzoek naar vaccins tegen virus)	Neutralistisch door alle mogelijke scenario's te belichten	N.v.t.
9	AW	HL	In dat opzicht, wetenschappelijk gezien, verdient Zuid-Afrika, Zuid-Afrikanen een groot compliment.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in positieve richting op basis van eigen insinuatie	N.v.t.
9	AW	NM	Ja, Anne, dus jij vindt dit ook? We hadden dat inreisverbod niet moeten invoeren?	Twee direct op elkaar volgende complexe vragen	Gesloten + gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis voorkomen verspreiding virus)	Sturend in negatieve richting door situatie zelf in te kleuren en te vragen naar persoonlijke mening	'vindt': vragen naar mening expert
9	AW	NM	Is dat een goed idee, Anne, als vluchten	Simpele vraag	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.

			aankomen, dat doen sommige landen, dan moet je eerst een test doen op het vliegveld, is dat een oplossing?			kennis van voorkomen verspreiden virus)		
9	AW	NM	Daar moet je verplicht doorheen?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	N.v.t.	Neutralistisch op basis van kennis expert ter verduidelijking antwoord	N.v.t.
9	AW	NM	Maar wat zou jij dan, als we naar die reisbranche kijken, wat zouden goede maatregelen zijn, om het wat veiliger te maken?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Open	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van voorkomen verspreiden virus) ²⁵	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
9	AW	NM	Ik wil nog wel even... [...] ... is dat helemaal zo, Anne? ²⁶	Reactie op antwoord andere tafelgast; simpele doorvraag aan expert	Gesloten	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van verspreiding virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
9	AW	HL	Goed. Tot slot, Anne, hoe lang hebben jullie nodig wetenschappelijk gezien meestal om meer duidelijkheid te krijgen over zo'n nieuwe variant?	Simpele vraag	Open	Ja (want arts-microbioloog/viroloog heeft kennis van onderzoek naar nieuwe variant virus)	Neutralistisch op basis van kennis expert	N.v.t.
10	MK	CtN	Marion Koopmans, op een schaal van 0 tot 10, hoeveel zorgen maak jij je om deze variant?	Simpele vraag	Open	Ja (want viroloog heeft kennis van ernst virus)	Sturend in negatieve richting door naar mening expert te vragen	'zorgen': sturend woord in negatieve richting
10	MK	CG	Maar toch, 7 tot 8, dat is... fors.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in negatieve richting door benadrukken slecht scenario	'toch': benadrukken slecht scenario
10	MK	CtN	Ja... kan ervoor zorgen dat de epidemie nog langer gaat duren?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van verloop virus)	Sturend in negatieve richting door benadrukken slecht scenario	'nog langer': benadrukken slechte scenario
10	MK	CG	Dus minder werking van het vaccin?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van verloop virus)	Sturend in negatieve richting door benadrukken slecht scenario	N.v.t.
10	MK	CtN	Ja, en nu kwamen Pfizer en Moderna vandaag naar	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van	Neutralistisch op basis van kennis expert	'dat is dus wel echt zo': sturend

²⁵ Opvallend in de omringende context dat de viroloog zichzelf niet als expert op dit gebied beschouwt ('[...] ik ben geen [adviseur] voor de reisbranche [...]'), terwijl de interviewer de vraag wel zo bedoelt ('[...] maar je bent wel de enige viroloog hier aan tafel [...]').

²⁶ Ook hiermee wordt de bijzondere positie van (medisch) experts in het medialandschap duidelijk; een antwoord van een andere tafelgast wordt ter controle nog eens voorgelegd aan de viroloog.

			buiten dat een derde vaccinatie nodig is, een booster, en dat het dan wel weer beter zou werken... [...] ... Dan lees je op Twitter natuurlijk ook wel van ja, wij van WC Eend, hè, zeggen... (lachend) Dus dat is logisch dat ze naar buiten komen. Maar dat is dus wel echt zo, je ziet wel bewezen al dat die boosters werken?			effectiviteit vaccins)		in positieve richting
10	MK	CtN	Ja. Nou ja, wat je nu ook ziet, we kijken natuurlijk ook vaak naar andere landen met een schuin oog, landen als Portugal en Denemarken, waar het lange tijd heel goed ging, daar begint het ook weer eh, hè, zij hebben natuurlijk soepelere regels dan wij, daar zie je het toch weer stijgen.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in positieve richting door instemmen met antwoord expert op basis van feiten	N.v.t.
10	GY	CG	Even kijken, is, huisarts Güven Yildiz, hoe is het beeld bij jullie in de praktijk? Wat komt er binnen?	Twee direct op elkaar volgende simpele vragen	Open + open	Ja (want huisarts heeft kennis van gang van zaken in praktijk)	Neutralistisch op basis van kennis	N.v.t.
10	GY	CG	Terwijl de cijfers ook uitwijzen dat vaccinatie niet waterdicht is, maar je wel veel beter beschermt dan wanneer je niet gevaccineerd bent?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want huisharts heeft kennis van patiënten)	Sturend in negatieve richting door eigen insinuatie	N.v.t.
10	GY	CtN	En dat je ernstig ziek...?	Reactie op antwoord expert; simpele doorvraag	Gesloten	Ja (want huisharts heeft kennis van patiënten)	Sturend in negatieve richting door eigen insinuatie	N.v.t.
10	GY	CG	Dat is een lastige boodschap.	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in negatieve richting door eigen insinuatie (mening)	N.v.t.
10	MK	CG	Nog even over de mate waarin je ziek wordt van omikron. Voor	Complexe vraag	Open + gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van	Sturend in negatieve richting door eigen insinuatie	‘dat is lastig te waarden’:

			<p>zover we nu weten word je er minder ziek van. Dan zou je zeggen, goed nieuws, en het is ook goed nieuws. Aan de andere kant, als je minder ziek wordt en ook minder klachten hebt, dan heb ook de neiging om langer door te lopen en te blijven werken en mensen te blijven ontmoeten en dingen te doen. Hoe kijk je daarnaar, dat die balans, dat is lastig te waarden, zeg maar?</p>			symptomen virus)		eigen insinuatie
10	MK	CG	<p>We hebben alpha gehad, we hebben delta gehad, we hebben omikron, het Griekse alfabet is nog niet vol (lachend). [...] Kan het zo zijn... Kan het zo zijn dat als we straks dat Griekse alfabet wat verder vullen dat we ook een nieuw vaccin nodig hebben, waarvan we nu zeggen, nee, het werkt echt niet wat we nu hebben van de verschillende fabrikanten?</p>	Complexe vraag	Gesloten	Ja (want viroloog heeft kennis van vaccins tegen virus)	Neutralistisch op basis van kennis	N.v.t.
10	MK	CtN	<p>Tot slot, jullie doen in Rotterdam ook onderzoek naar deze variant. Waar zoeken jullie dan precies naar?</p>	Complexe vraag	Open	Ja (want viroloog heeft kennis van onderzoek naar virus)	Neutralistisch op basis van kennis	N.v.t.
10	MK	CG	<p>Ja, vaccineren blijft dus heel belangrijk.</p>	Reactie op antwoord expert; opmerking	N.v.t.	N.v.t.	Sturend in positieve richting op basis van eigen insinuatie	N.v.t.